

3427-262

DE
KERKPLECHTIGHEDEN
VERKLAARD.

EEN LEER- EN LEESBOEKJE

VOOR DE

Katholieke Jeugd.

Doormengd met gesprekken tusschen een Pastoor
en zijne Parochie-kinderen,

DOOR

L. ENGBERS,

*in leen Aartspriester van Twenthe, Deken van Almelo
en R. K. Pastoor te Vasse.*

Elfde Druk.

TE ALMELO, BIJ
J. T. SOMMER.
1888.

Prijs f 0.25.

3127.26 $\frac{8}{-}$ Vander-Bergh
DE

Kerkplechtigheden

VERKLAARD.

EEN LEER- EN LEESBOEKJE

VOOR DE

Katholieke Jeugd.

**Doormengd met gesprekken tusschen een
Pastoor en zijne Parochie-kinderen,**

DOOR

L. ENGBERS,

*in leven Aartspriester van Twenthe, Dekan van Almelo
en R. K. Pastoor te Vasse.*

Elfde Druk.

TE ALMELO, BIJ
J. T. SOMMER.
1888.

GOEDKÉURING.

De Kerkplechtigheden verklaard door den Eerwaarden Heer L. ENGBERS, Pastoor te Vasse, heb ik met genoeg gelezen, en oordeel het zeer nuttig te zijn, dat dezelve door den druk in het licht gegeven worden.

H. A. PEESE,

Aartspriester van Twenthe.

DENEKAMP, 3 Junius 1822.

De ondergeteekende stelt dit werkje onder de bescherming der Wet; en zal elken nadrukker en verspreider van nagedrukte exemplaren vervolgen.

J. T. Sommer

INLEIDING.

Om de Katholieken in het algemeen meer bekend te maken met de voornaamste Ceremoniën of Plechtigheden, met welke de H. Kerk hare Godsdienst verricht, heb ik dit boekje geschreven.

De Ceremoniën dienen om ons te leeren en te onderrichten, het verhevene van de godsdienstige geheimen voor oogen te stellen en onze aandacht tot God op te leiden. Eene groote menigte onder de Christenen zijn wel aanschouwers van de Ceremoniën; doch kennen de beteekenissen niet, welke de Kerk daarmede bedoelt; deze kunnen dus weinig vrucht daaruit trekken. Zij zien bij voorbeeld bij de bediening van den H. Doop, dat de Priester het doopkind eenig zout in den mond legt, zijne ooren en neus met speeksel bestrijkt, het tweemaal zalft met olie, een wit spreidje of mutsje op het hoofd legt, den doopheffer ten laatste eene

brandende kaars in de hand geeft, welke Ceremoniën in zich zeer leerrijk zijn, en vele schoone beduidingen hebben, om ons de waardigheid en uitwerkingen van dit Sacrament onder het oog te brengen, waarvan zij echter de beteekenissen niet kennen. De Kerk wenschte daarom niet zonder redenen, dat de Zielbestierders den geloovigen somtijds de verklaringen dier Ceremoniën gaven, en hun daarvan eene grondige kennis bijbrachten. Doch, door het leeren en onderwijzen van vele andere zeer noodige stukken van de Godsdienst, ontbreekt den Zielbestierder dikwijls den tijd, om door preek of Catechismus van alle Ceremoniën een behoorlijk onderwijs te geven. Uit dien hoofde kwam het mij niet ondienstig voor, dat den geloovigen een boekje voor eenen geringen prijs werd aangeboden, waarin zij, die lezen kunnen, op eene gemakkelijke en aangename wijze eene nuttige kennis van de voornaamste kerkplechtigheden kunnen verwerven, en daaruit de schoone beduiding, welke de Kerk daarmee bedoelt, leeren kennen.

Wanneer dit werkje aan het gezegde oogmerk mocht voldoen, zou de medehulp van andere Zielbestierders, om het onder de geloovigen algemeen te maken, van zeer groot

belang zijn. Zoo hebben eenige Zielzorgers de Zondagschool tot oefening van huisselijke aandacht, hunnen onderhoorigen Katholicken wel willen aanbevelen, om zóó mijne bedoeling te helpen bevorderen, waarvoor ik hun hiermede mijnen hartelijken dank betuig.

Dit werkje is wel aan de Katholieke Jeugd opgedragen, doch ik wensch tevens, dat ook de volwassenen en bijzonder de Huisvaders en moeders het met opmerking lezen, om voor zich zelve en hun huisgezin daardoor de Godsdienstige kennis meer en meer te bevorderen.

Ik heb mij daarin bediend van gespreken met kinderen, doormengd met eenige verklaringen en verhalen; dit kwam mij geschikter voor, om den droogen stijl, die anders bij zulke verklaring ontstaat, en den leeslust, bijzonder voor kinderen, meer optewekken, zoodat hetzelve voor Katholieke scholen, waar dezelve bestaan, tot een leer- en leesboekje dienen kan. De vragen en antwoorden, bij wijze van Catechismus, heb ik daarin gebracht, met oogmerk om het den kinderen, die hunnen Catechismus reeds doorgeleerd hebben, ter lezing en beoefening aantebieden, en de bekwaamsten onder hen bij het Catechismus

onderwijs naar den inhoud der lessen te ondervragen, en hier en daar eene vraag te kunnen laten beantwoorden; wanneer andere Zielbestierders nevens mij verkiezen daarvan gebruik te maken, zou dit een allergeschiktst middel zijn om dit werkje tot een algemeen volksboekje te maken.

Vele ouders zullen daarvan een nuttig gebruik maken, wanneer zij in de vaste of op zondagen, als hun huisgezin in stilte bijeen is, nu en dan door een hunner kinderen of huisgenooten daaruit eene les voor hun huisgezin openlijk laten voorlezen; hierdoor zal het huisgezin met de schoone plechtigheden bekend worden, met welke de Kerk de heilige Godsdienst uitoefent, en menig Christen zal dus bij het aanschouwen dier plechtigheden tot godsvruchtige aandoeningen worden opgewekt.

Mij in deze korte verklaring der Kerkplechtigheden geheel onderwerpende aan het oordeel van onze Moeder de H. Kerk, verzoek ik den godsvruchtigen lezer, mij in zijne gebeden indachtig te zijn.

DE SCHRIJVER.

P
haas
mur
een
noe
K
heb
uitl
I
van
I
het
I
de
nie

ke
de
me

Ce

in

DE KERKPLECHTIGHEDEN

VERKLAARD.

EERSTELLES.

PASTOOR. Kinderen! ik heb u beloofd, om zoo haast als gij in het onderwijs, tot de eerste H. Communie wat meer zoudt gevorderd zijn u somtijds eenige Kerkplechtigheden, die men Ceremoniën noemt, uit te leggen.

KAATJE. Dat zal ons recht lief zijn, Pastoor! wij hebben er onder ons al van gesproken, dat deze uitlegging wel haast zou beginnen.

PAST. Weet gij dan ook nog, KAATJE! wat ik u van de Ceremoniën in het algemeen gezegd heb?

KAATJE. Neen, Pastoor! maar ik wensch gaarne het nog eens te hooren.

PAST. Luistert dan wel toe, kinderen! ik zal u de vragen en antwoorden daarvan nog weder vernieuwen.

Ceremonie.

Vr. *Wat beteekent het woord Ceremonie?*

Antw. Het woord Ceremonie beteekent een kerkelijk gebruik, waardoor men God vereert, als bidden met gebogen knieën, met gevouwen handen, met neergeslagen oogen.

Vr. *Waarom bedienen zich de Katholieken van zulke Ceremoniën, zoowel te huis als bij den openbaren Godsdienst?*

A. Om te beteekenen: 1. dat wij God niet alleen inwendig dienen naar den geest; maar ook met het

lichaam door de uitwendige houding. 2. Om door uiterlijke Ceremoniën, de innerlijke aandacht op te wekken. 3. Omdat wij in de betrachtig van geestelijke en goddelijke dingen door uitwendige teekenen geholpen worden.

VR. Wordt ook van zulke Ceremoniën in de H. Schrift gesproken?

A. O ja! in de oude wet heeft God den Joden bevolen, de Ceremoniën te onderhouden (1). De Zalmaker bediende zich in de nieuwe wet van onderscheidene ceremoniën. Hij sloeg zijne oogen ten hemel, zuchtte, wierp speeksel uit, en raakte daarmede de tong van een doofstomme (2). Hij bad met gebogen knieën (3). Viel op zijn aangezicht ter aarde (4). Hij blies over zijne Apostelen, als Hij hun den H. Geest mededeelde (5). Bij zijne hemelvaart zegende Hij hen met opgeheven handen (6).

PAST. Gij kunt u niet verbeelden, kinderen, hoe schoon en nuttig de ceremoniën zijn, die wij nu gaan verklaren, en welk een diepen indruk deze uiterlijke plechtigheden bij het verrichten van den Godsdienst, op ons hart maken. Zij zetten aan de bediening der heilige zaken een bijzonderen luister bij, boezemen ons eerbied en ontzag voor deze in en wekken onze aandacht tot God op.

Denkt er maar eens aan, wanneer gij de openbare Godsdiensttoefening met luister ziet verrichten. Gij aanschouwt het altaar prachtig versierd, gij ziet den Priester in plechtgewaad het H. Offer der Mis opdragen, de wierookgeuren doordringen het heiligdom, de geloovigen knielen in eerbiedige houding neer; alles is er op ingericht om ons ontzag, eerbied en hoogachting voor God in te boezemen. Deze ceremoniën zijn noodig om onzen geest tot

(1) 3 Kon. II. (2) Marc. VII. (3) Luc. XXII. (4) Math. XXVI. (5) Joan. XX. (6) Luc. XXIV.

God te verheffen; daarom zegt dan ook de Kerkvergadering van Trente: „de natuur van den mensch is zoo geschapen dat zij niet licht zonder uitwendige hulpmiddelen tot de overweging der hemelsche dingen kan worden gewend.” Het ware dan ook te wenschen, dat alle geloovigen de beteekenis der ceremoniën goed kenden; de Kerk verlangt dan ook, dat de kracht en de beteekenis der ceremoniën aan de geloovigen worden verklaard.

KAATJE. Moeder heeft ons geleerd, altijd eerst een kruis te maken, als wij zullen bidden, en somtijds zie ik wel eens een klein kruisje maken op het voorhoofd, op den mond en op de borst, waarvan ik de beteekenis en het onderscheid niet ken.

PAST. Zoo, KAATJE, dat is braaf, gij weet dat ik gaarne hoor, dat kinderen vrij uit zeggen, hetgene, wat zij willen te kennen geven, mits met zedigheid; uwe opmerking en weetlust verschaffen ons een goed begin.

Teeken van het H. Kruis.

Vr. *Hoe moet men het kruisteeken maken?*

A. Men teekent zich met het voorste der vingers van de geheele rechterhand, terwijl men die brengt van het voorhoofd tot de borst, en daarna van den linker schouder tot de rechter, en men zegt: in den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen.

Vr. *Worden ons ook door het kruismaken eenige geheimen beteekend?*

A. Ja; en wel het geheim der H. Drieëenheid, en der menschwording onzes Heeren.

Vr. *Hoe verklaart gij dit?*

A. Het geheim der H. Drieëenheid, belijd ik, zeggende: *in den naam*, en niet, *in de namen*, waardoor ik eenen God beken, en er bijvoegende: *des*

Vaders en des Zoons en des H. Geestes ; doe ik belijdenis der drie Personen in de Godheid.

Vr. Hoe beduidt gij in het kruismaken de menschwording onzes Heeren ?

A. Door dat ik mijne hand breng van het voorhoofd tot de borst, beduid ik hoe Gods Zoon bij zijne menschwording van den hemel is nedergedaald op de aarde ; en ik breng mijne hand van den linker schouder tot den rechter, om te beteekenen, dat wij door zijn H. Kruisdood, van den staat der zonden, tot den staat der genade gekomen zijn.

Vr. Waarom maakt men somtijds een klein kruisje op het voorhoofd, op den mond en op de borst ?

A. Om ons te bevrijden van alle kwade gedachten, woorden en werken.

Vr. Waarom maakt men dit kleine kruisteeken op het voorhoofd, den mond en de borst voor het lezen van het Evangelie ?

A. Om te toonen, dat wij de leer van het Evangelie in ons geheugen willen behouden, met onzen mond belijden, en van harte met onze werken naar hetzelfde leven.

HEIN. De beteekeningen van het kruismaken zijn allen zeer mooi, Pastoor ! maar dat kan ik alles er niet bij onthouden, zoo dikwijls ik een kruis maak.

PAST. Het is genoeg, lieve jongen ! dat gij de beteekeningen daarvan weet, dan kunt gij het somtijds nog eens gedenken ; zorg maar, dat gij het kruisteeken met vollen eerbied maakt, en niet zóó als of gij de vliegen verjaagt.

Het maken van het kruisteeken, moet men niet gering schatten, het is een der schoonste en eerbiedwaardigste van alle ceremoniën, het is een oud gebruik dat van de Apostelen afkomstig is. In de eerste eeuwen der Kerk was dit gebruik reeds zeer algemeen, zooals wij in de schriften der H. Vaders lezen. TERTULLIANUS, die in de tweede eeuw leefde,

schrijft aldus: „Bij iederen stap dien wij doen, bij iedere handeling, welke wij verrichten, wanneer wij ons wasschen of kleeden, wanneer wij ons aan tafel neerzetten of ter ruste begeben; in een woord, bij alles, wat wij doen, beginnen wij immer met het Kruisteeken op ons voorhoofd te drukken. Te vergeefs zoekt gij in de H. Boeken eene wet, die dit gebiedt; gij zult er daar geene vinden. De overlevering is het, die deze oefening heeft ingevoerd, het gebruik heeft haar bekrachtigd en de getrouwheid heeft haar bewaard.” Men moet een eerbiedig gebruik van het kruisteeken maken; want het is eene openbare belijdenis, dat wij leerlingen van onzen gekruisten Verlosser zijn; het is een kort gebed, om door de verdiensten van JESUS, wat goed is, van den hemelschen Vader te erlangen; het is een bewijs, dat wij alles in den naam van den Gekruisigden willen verrichten, en tevens een voortreffelijk middel, om de duivelsche aanvallen en bekoringen te verdrijven.

Maar zeg mij eens, HEIN! waarmede besprenkt men zich somtijds, wanneer men een kruisteeken maakt?

HEIN. Met wijwater.

PAST. Kinderen! weet gij wel wat wijwater is, en waartoe het wijwater dient? Luistert nu eens op deze vragen, de antwoorden zal ik er bijvoegen.

Wijwater.

V. *Wat is wijwater?*

A. Wijwater is water met zout gemengd, en tot zekere gebruiken door kerkelijke gebeden gezegend.

Vr. *Waarom wordt het wijwater door kerkelijke gebeden gezegend?*

A. Opdat door de gebeden der H. Kerk, welke over het water worden uitgesproken, de onreine geesten van ons wegvluchten, en onze zielen door

het levende water (dat is door de genade des H. Geestes, welke JESUS (I) heeft beloofd aan hen die oprecht in Hem gelooven) mogen gezuiverd en gelaafd worden.

Vr. *Wat zegt men, terwijl men zich met wijwater besproeit!*

A. Heer! besproei mij, en ik zal gezuiverd worden; wasch mij, en ik zal witter worden dan sneeuw (2).

Vr. *Heeft het water dan eenige kracht uit zich zelf?*

A. Uit zich zelf heeft het geen de minste kracht; maar geheiligd door het gebed, en gebruikt met een waar berouw des harten dient het om ons van dagelijksche zonden te zuiveren, en ons tot meerdere godvruchtigheid te bereiden.

Vr. *Waarom wordt het water met zout gemengd?*

A. Om te beteekenen, dat de vergiffenis, ook van dagelijksche zonden, niet verkregen wordt zonder boetvaardigheid, welke door het bijtende van het zout beduid wordt.

PAST. Eene schoone voorafbeelding van dit gezegend water en zout, vinden wij in het 4de Boek der Koningen, 2de Hoofdst. Wij lezen daar, dat de Profeet ELIZEUS het schadelijke en ongezone water bij Jericho met zout vermengde, en weder gezond maakte. De H. ALEXANDER, die de zesde Paus na den H. PETRUS geweest is, en geleefd heeft in het jaar 119, schrijft van het wijwater: „Wij „zegenen het water met zout gemengd voor het „volk, opdat allen, die men daarmede besprenkt, „geheiligd en van dagelijksche zonden gezuiverd „worden. Als de onvruchtbaarheid van het water,” zegt hij, „werd weggenomen, toen de Profeet ELI- „ZEUS het met zout vermengde hoe veel te meer zal het zout, door goddelijke gebeden geheiligd,

(1) Joan IV. (2) Psalm L. 9.

„de onvruchtbaarheid zuiveren, de overige goederen „vermenigvuldigen, de bekoringen des duivels af „weren” (1). Ziet hieruit, kinderen! van welk een aloud gebruik in de Kerk het wijwater is; bedient er u veeltijds van, maar altijd met eene godsvruchtige meening, zoo dikwijls als gij in de kerk gaat, om te bidden, daartoe hangt het in bakjes bij de ingangen van de kerk; — als gij opstaat of slapen gaat, daartoe plaatst men het in de slaapvertrekken; — ook is het dienstig als men tot zonde bekoord wordt, of als het onweder is; ook de zieken worden dienstig daarmede besproeid. Bij de meeste kerkelijke inzegeningen moeten de Priesters hetgene wat zij zegenen, met wijwater besprenken.

KAATJE. Als het wijwater tot zoo een heilig gebruik gezegend is, dan zal het ook wel zonde zijn hetgeen wat ik eens gezien heb: twee jongens speelden buiten kerktijd achter in de kerk en zij besproeiden elkander met wijwater zoo nat als zij maar konden.

PAST. Dat wenschte ik ook wel eens gezien te hebben; heden! wat zou ik die jongens . . . ! ! Leert daaruit nooit in de kerk te spelen; want de kerk is eene plaats alleen tot de Godsdienst ingewijd, en wilt vooral geene gewijde zaken misbruiken.

BETJE. Is de kerk dan ook gewijd, Pastoor?

PAST. Ja, kind! daarvan zal ik naderhand nog eens spreken, wij willen nog eerst handelen over andere gewijde zaken, als gewijde Asch, Palmen en Kaarsen; doch liefst op eenen volgenden keer, dan kunt gij deze les beter onthouden.

T W E E D E L E S.

PAST. Wie van u, kinderen! weet mij nu het beste te zeggen, waarvan wij laatst omtrent de Kerkplechtigheden gehandeld hebben?

(1) Pouget P. 3. S. 2. c. 3. § 10: In Canone Alexandri.

HEIN. Ik wel, Pastoor! toen is gehandeld over de Ceremoniën, en in het bijzonder over het Kruismaken en over het wijwater; want ik heb sedert met veel meer aandacht het kruis gemaakt en mij meer met wijwater besprenkt, dan te voren.

PAST. Zoo, kinderen! dat is braaf dat gij niet alleen leert, wat die schoone dingen beteekenen, maar dat het u ook opwekt tot meerder aandacht. Ik heb u laatst beloofd wat uitleggen van de gewijde Asch, Palmen en Kaarsen; let dan nu eens op de volgende vragen.

Gewijde Asch.

Vr. *Wanneer wordt de Asch gewijd?*

A. Op den eersten Woensdag van de Vaste, die men daarom *Assche-Woensdag* noemt.

Vr. *Tot wat einde wordt de Asch gewijd?*

A. Voornamelijk, opdat God hun, die daarmede bestrooid worden, een rouwmoedig hart en de vergiffenis hunner zonden verleen en moge.

Vr. *Met welke gemoedsgesteltenis zal men de gewijde Asch ontrangen?*

A. Met eenen geest van ootmoedigheid, bekende voor God, dat wij stof en asch zijn, en om onze zonden tot stof en asch zullen wederkeeren; en met een rouwmoedig hart over onze zonden, toonende voor God en de menschen, dat wij de H. Vaste onder de gewijde asch beginnen om voor onze zonden te boeten.

Vr. *Wat spreekt de Priester, terwijl hij ons met asch teekent?*

A. Gedenk, mensch! dat gij stof zijt en tot stof zult wederkeeren (1).

PAST. De Asch, kinderen! is ten allen tijde een

(1) 1 B. Mozes III.

zinnebeeld van boetvaardigheid geweest. God zelf beval den kinderen van Israël, om zich tot een teeken van boetvaardigheid met asch te bestrooien (1). De inwoners van Ninivé, zelfs tot den Koning toe, bestrooiden, ten blijke van boetvaardigheid, hunne hoofden met asch op het spreken van JONAS (2).

Gewijde Palmen.

Vr. Waarom worden op Palm-Zondag, of de laatste Zondag voor Paschen de Palmen gewijd?

A. Tot aandenken, hoe de Israëlieten den Zalig-maker met palmen te gemoet gingen, en Hem juichende met blijdschap inhaalden in de stad Jeruzalem.

Vr. Waarom worden dan de Palmen door kerkelijke gebeden ingezegend?

A. Opdat zij, die de Palmen met godsvruchtigheid dragen, naar lichaam en ziel van God mogen beveiligd worden; en de bewoners dier huizen, in welke gezegende Palmen gebracht worden, van God mogen beveiligd worden tegen alle onheil en listen des duivels.

Vr. Welk zinnebeeld geven ons de groene Palmen?

A. Zij beteekenen ons de goede werken, met welke wij JESUS onzen oppersten Koning, moeten tegemoettreden.

CHRISJE. Voor kinderen, Pastoor! is het toch maar een speeltuig. Wij plachten eertijds wel veertien dagen vooruit, van een mooien palmbosch te spreken. De meest versierde was de liefste, dan zongen en speelden wij daarmede; zou dit ook zonde zijn?

PAST. De vreugde der kinderen, CHRISJE! kan ons verbeelden, de blijdschap, met welke de Israëlieten den Heiland binnen de stad voerden: zóó ge-

(1) Jerem. XXV. (2) Jon. III.

nomen is het geen misbruik. Maar als de kinderen, met hunne gezegende Palmen, uit de kerk weder te huis komen, dan behoort de vader of moeder den gewijden Palm te bewaren, en die niet langer tot speeltuig der kinderen te laten. Zoo een gewijde Palm wordt met eerbied te huis bewaard; ook wel gevoegelijk gebruikt bij de bediening van een zieke, of bij andere omstandigheden, om daarmede wijwater te sprenkelen, ten einde ons alzoo deelachtig te maken aan de gebeden en zegeningen, die van de H. Kerk over de Palmen gesproken zijn.

Gewijde Kaarsen.

Om u nu, kinderen! over de gewijde Kaarsen te onderrichten, welke op MARIA-zuivering, of MARIA-Lichtmis, den 2den Februari, in de kerk worden ingezegend, moet ik u vooruit iets over den Feestdag verklaren. De H. Kerk viert alsdan het godsvruchtig aandenken, hoe de Allerheiligste Maagd, haren goddelijken Zoon JESUS, het ware licht der Heidenen, te Jeruzalem in den tempel aan den hemelschen Vader opdroeg; bij welke gelegenheid de oude SIMEON Hem met blijdschap op zijne armen nam, en Hem noemde: *een licht tot verlichting der Heidenen* (1). Al van vroegere eeuwen, is het een gebruik in de H. Kerk dat op dien Feestdag waskaarsen gezegend en ontstoken worden. Wil nu hieromtrent op de volgende punten letten.

Vr. *Waar toe worden op dien dag de gewijde kaarsen ontstoken?*

A. Om te beduiden, hoe CHRISTUS het ware licht der wereld is, ook tot een vreugdeteeken, dat Hij als het ware licht aan den ouden SIMEON verschenen is.

Vr. *Waar toe wil ons de Kerk door die brandende lichten opwekken?*

(1) Luc. II: 32.

A. Dat wij gelijk de wijze Maagden den Heiland met brandende lichten van goede werken zouden tegemoetkomen.

Vr. *Tot welk einde worden dan de kaarsen door de zegeningen ingewijd?*

A. 1. Opdat degene, die dezelve medenemen, naar ziel en lichaam van God beschermd worden, te water en te lande. 2. Opdat de vorsten der duisternis en hun aanhang, met vrees en beven die plaatsen ontwijken waar zij ontstoken worden. 3. Opdat onze harten door het onzichtbare licht des H. Geestes verlicht mogen worden, en het vuur der liefde in onze harten gloeie. Deze gunsten mogen wij van God verwachten, uit kracht der gebeden, welke de priester uit naam der H. Kerk bij de inzegening gedaan heeft.

KAATJE. Als ik nu te huis kom, kan ik moeder weder zeer veel verhalen, van hetgene wat ik heden geleerd heb.

PAST. Zoo, kinderen! dat staat mij bijzonder aan, wat KAAATJE zegt. Als ieder van u zich gewent, te huis te verhalen, wat gij in de kerk gehoord hebt, dan kunt gij het naderhand beter onthouden.

HEIN. Daarom moet ik altijd zoo net acht geven; want vader vraagt mij altijd 's avonds waar de Pas-toor over geleerd heeft. Ik weet er dikwijls wel een deel van, maar alles kan ik zoo niet onthouden.

PAST. Het is genoeg, kinderen! dat gij maar het voornaamste onthoudt; als gij u eerst gewent te vertellen wat gij onthouden hebt, leert gij dit op den duur zoodanig aan, dat gij naderhand in staat zijt, om eene geheele les te verhalen.

DERDE LES.

Beelden.

Vr. *Waartoe dienen ons de Beelden des Heilands of der Heiligen?*

A. 1. Om ons het leven, lijden en sterven van onzen Zaligmaker, alsmede dat van de Heiligen en groote vrienden Gods indachtig te maken; en ons tot liefde jegens God op te wekken. 2. Om door het aanschouwen dier beelden ons op te wekken, het leven van den Heiland en de voorbeelden der Heiligen na te volgen.

Vr. *Wat leert de Kerk omtrent de Beelden?*

A. De Kerkvergadering van Trente zegt: men behoort de Beelden van CHRISTUS, van de Moeder Gods en van andere Heiligen voornamelijk in de Kerk te behouden, om deze behoorlijke eer en hoogachting te bewijzen (1).

Vr. *Hoe stelt de Kerk die eerbewijzing voor?*

A. Niet alsof er geloofd wordt, dat er iets goddelijks of eenige kracht in de beelden is, waarom wij zouden verplicht zijn, die te eeren, maar omdat de eer, die wij aan de beelden bewijzen, gericht wordt tot hen, die zij verbeelden.

Vr. *Is het maken der beelden niet strijdig tegen Gods gebod: gij zult geen gesneden beeld maken?*

A. Neen; want dan zou alle schilderkunst, snij- en graveerkunst ook verboden zijn. Op Gods bevel werden wel beelden of gelijkenissen gemaakt van de Cherubijnen op de Arke des Verbonds (2). In den tempel van SALOMON waren menigvuldige beelden van Cherubijnen, zoo wel geschilderde als gegotene, om die heilige plaats te versieren (3). God heeft alleen verboden beelden te maken, om die te aanbidden, of eenige goddelijke eer te bewijzen.

Vr. *Is het eeren der Beelden reeds een zeer oud gebruik in de Kerk?*

A. Ja; TERTULLIANUS zegt omtrent het jaar 200: dat op de kelken der geloovigen het beeld van

(1) I Conc. Trid. Sess. XXV. (2) I B. Mozes XXV, 13.

(3) 3 B. der Kon. VI, 23.

CHRISTUS, voorstellende den goeden Herder met het verloren schaap op zijne schouderen, afgebeeld was (1). „De gedachtenis van de Beelden der heiligen te eeren,” zegt de H. BASILIUS, „is openbaar: dit is ons van de Apostelen overgeleverd.”

Vr. *Wat moet men van mirakuleuze of wonderbeelden denken; kunnen die beelden ook eenige wonderen doen?*

A. Wanneer eenige wonderen daarbij geschieden, doet God die alleen, bewogen door de voorspraak dier Heiligen, welke onder deze beeltenis worden voorgesteld; of op het groote vertrouwen, hetwelk een Christen dáár op Gods almacht stelt. Men kan ook aanmerken, dat God op zulk eene plaats, waar het Beeld zijns Zoons of dat zijner Heiligen geplaatst is, bijzonderlijk wil geëerd en verheerlijkt worden.

JAN. Verleden week, Pastoor! was een Protestantsch buurman in ons huis; hij sprak met vader ook over onze Beelden, waarvoor hij wel achting toonde. Ik hoorde hem zeggen, ik kan toch niet begrijpen, dat de afbeelding van de H. Drieëenheid of van de drie goddelijke personen lichamelijker wijze wordt voorgesteld, daar God een zuivere Geest is, en geen lichaam heeft.

PAST. Dat zal ik u verklaren, kinderen! hetgeen wat JAN hier zegt, verdient wel opmerking. Hierdoor wordt niet de Godheid verbeeld; maar alleen eenige gedaanten, in welke God gewaardigd heeft zich te openbaren. Bijvoorb.: God de Vader als een oud Man, zittende op eenen troon, voor wien de boeken geopend worden, gelijk de profeet DANIEL Hem gezien heeft (2), waardoor de eeuwigheid Gods en zijne oneindige wijsheid beteekend worden. De H. Geest wordt afgebeeld in de gedaante van vurige tongen, of van eene duif, dewijl Hij onder zulke

(1) Libr. de pudisitis. (2) Dan. VII.

teekenen verschenen is (1). Gods Zoon wordt zeker niet oneigenlijk met een menschelijk lichaam afgebeeld, gelijk als hij er mede bekleed op deze aarde verkeerd heeft.

ANTONIJ. Ik heb wel gehoord, Pastoor! dat de Protestanten, over het eeren der beelden zeer bespottelijk spreken en ons beschuldigen alsof wij de beelden aanbidden.

PAST. Dit is eene enkele lastering der Protestanten; zulks is hun meer dan genoeg in openbare geschriften op eene overtuigende wijze bewezen. Zij spreken verachtelijk omtrent het voorstellen der beelden; en dikwijls worden er beelden van groote vorsten en krijgshelden ook door hen openbaar tentoongesteld. Waarom geschiedt dit? Is dit niet om de gedachtenis dier groote mannen te verlevendigen, en de voorbeelden dier dapperen ter navolging aan te bevelen? — Waarom zou dan de Kerk niet aan hare geloovigen de voortreffelijke voorbeelden van H. Mannen verlevendigen, en dezelve door hunne afbeelding ter navolging aanprijzen? Gij ziet daaruit, kinderen! hoe ongerijmd de Protestanten dus over onze beelden spreken.

HEIN. Men zegt, Pastoor! dat ons Altaarstuk een zeer treffelijk kruisbeeld zou zijn.

PAST. Dat is het ook, HEIN! maar hierover, kinderen! moet ik u nog eene nuttige aanmerking zeggen.

Beelden worden ongelijk beschouwd. Vele maken grooten ophef van een beeld, dat naar de kunst geschilderd of gehouwen is, zij roemen, als zij zoo een meesterstuk bezitten; maar dit is geen bewijs, dat zulk een beeld daarom veel vrucht bij hen verwekt. Als een beeld ons stichten zal, ligt dit meer aan de wijze, hoe wij een beeld beschouwen,

(1) Matth. III, 13. Hand. II, 3.

dan wel aan de schoone en natuurlijke eigenschap van een beeld zelf. Als het aanzien van een kruisbeeld, al is het ook van geringer soort, u te binnen brengt de groote liefde van uwen Verlosser, die den schandelijken kruisdood voor u gestorven is; en gij hierdoor opgewekt wordt, om God weder te beminnen; als het kruisbeeld u indachtig maakt, hoe geduldig uw Heiland de zwaarste pijnigingen geleden heeft en u bij uw lijden tot geduld verwekt, dan trekt gij ware vrucht van het beeld. Men moet dus niet zoo zeer op de kunstige vorming van een beeld letten, als wel op datgene, wat het ons ter navolging voorstelt. Overigens zijn de natuurlijkste beelden zeker de beste.

Reliquiën.

Vr. *Wat verstaat men door Reliquiën?*

A. Reliquiën zijn overblijfselen van hetgeen den Heiland of de Heiligen op eenige wijze heeft toebehoord, hetzij van hunne lichamen, gebeenten, klederen enz.

Vr. *Hebben de Reliquiën ook eenige kracht of vermogen?*

A. Zij hebben geene kracht uit zich zelve; maar God heeft menigmaal wonderen getoond bij de overblijfselen der Heiligen. Zoo getuigt de H. HIERONYMUS, dat het lichaam van den H. HILARION tien maanden na zijn dood nog ongeschonden bevonden is (1). De H. AUGUSTINUS wijst aan: 23 onderscheidene wonderen, meest in zijne tegenwoordigheid geschied bij de overblijfselen van den H. STEPHANUS (2).

Vr. *Waarom eeren wij de overblijfselen der Heiligen?*

(1) Hier. in vita S. Hilar. (2) Aug. libr. XX, de Civ. Dei.

A. Dewijl hunne lichamen de levendige ledematen van CHRISTUS en de tempels van den H. Geest zijn geweest; dewijl zij van CHRISTUS ten eeuwigen leven zullen verwekt en verheerlijkt worden, en God daardoor vele weldaden aan de menschen bewijst (1).

GERRIT. Ik heb wel eens gehoord van Heiligdom, Pastoor! zijn dat ook Reliquiën.

PAST. Neen, GERRIT! weet gij nog niet wat Heiligdom is? Heiligdom wordt ook wel Agnus Dei genoemd: dit is niets anders dan eenig wit was, waarop dan de gedaante van een lam geprint staat, hetwelk door den Paus tot godvruchtige eindigen gezegend en met het H. Chrisma gezalfd is, gelijk water en zout tot wijwater gezegend wordt; opdat de geloovigen, die het godvruchtig bewaren, deelachtig mogen worden aan de zegeningen, door den Paus daarover uitgesproken.

KAATJE. Zijn hier in de kerk ook eenige Reliquiën der Heiligen, Pastoor?

PAST. In de meeste kerken in Nederland worden weinig Reliquiën gevonden, die ter openbare vereering zijn uitgesteld, want ten tijde der Reformatie zijn in de vervolging, die de Katholieken toen ondergingen, en door de verwoesting der kerken, de meeste Reliquiën verloren gegaan, en van velen die nog zijn overgebleven, zijn de echte brieven of bewijsstukken zoek geraakt. De Reliquiën, waarbij geene brieven van echtheid gevonden worden, mogen niet tot openlijke vereering worden voorgesteld, om alle misleiding of bedrog voor te komen; echter zijn in den Altaarsteen eenige Reliquiën aanwezig.

JAN. Een Altaarsteen, Pastoor! wat wordt daarvoor verstaan? dien heb ik nooit gezien.

PAST. Te midden op de tombe van ieder Altaar, JAN! waar de H. Misofferande wordt opgedragen,

(1) Conc. Trid. Sess. XXV, de inv. Sanct.

moet altijd een steen geplaatst liggen, die daartoe door den Bisschop bijzonder gezalfd en ingezegend is: hij ligt onder de Altaar-dualen, en boven dien steen wordt het Corporaal uitgespreid, waarop de kelk geplaatst en de H. geheimen der Misofferande verricht worden. Gelijk in de eerste eeuwen der Kerk, boven de graven der Martelaren wel Altaren werden opgericht, waar het H. Misoffer werd opgedragen, deels om door een eerbiedig aandenken hunner overblijfselen tot navolging hunner schoone voorbeelden aangespoord te worden, deels om door hunne voorspraak bij God te verkrijgen, dat wij waardig mogen zijn, om de heilige en ontzaggelijke offerande aan God, op eene Hem behagelijke wijze op te dragen; zoo is nog ten huidigen dage in iederen Altaarsteen eene plaats, welke men het sepulcrum of grafstede noemt, waarin eenige Reliquiën der Heiligen besloten worden. Even daarom draagt nog de uitslaande tafel van het Altaar den naam van tombe, dat is graf of grafstede. Leert hieruit, kinderen! altijd uwe hoogachting aan het Altaar te bewijzen om de overblijfselen der Heiligen, welke aldaar rusten, en wel voornamelijk om de aanbiddingswaardige offerande, welke op het Altaar aan God van tijd tot tijd wordt opgedragen.

CHRISJE. Zouden de Protestanten ook niet met het vereeren der Reliquiën spotten, Pastoor!

PAST. Ja, CHRISJE! dit doen zij, maar ook toch zonder redenen: vermits men van het eeren der Reliquiën de schoonste voorbeelden in de H. Schrift aantreft. Toen de Israëlieten uit Egypte trokken, om naar het beloofde land te reizen, nam MOZES met veel eerbied het gebeente van den Patriarch JOZEF mede (1). Door het aanraken der beenderen van den Profeet ELIZEUS verwekte God een doode

(1) 2 B. Moz. XIII: 19.

ten leven (1). De vrouw, die 12 jaren lang aan het bloedvloeien geleden had, werd door het aanraken van den boord van JESUS kleed wonderdadig genezen (2). De zieken, die door de schaduw van PETRUS overlommerd werden, werden gezond (3). Men legde de zweet- en gordeldoeken van PAULUS op de zieken en zij werden genezen; anderen werden van booze geesten verlost (4).

VIERDE LES.

Veertigdaagsche Vaste, Quatertemperdagen, Vigiliën enz.

PAST. Hebt gij de laatste les nog goed onthouden, kinderen?

CHRISJE. Ja, Pastoor! ik heb aan mijne ouders er zeer veel van verhaald.

PAST. Wat hebt gij hun dan voornamelijk daarvan verteld?

CHRISJE. Hetgeen toen is uitgelegd van het eeren der beelden, en bijzonderlijk waarom de drie Goddelijke Personen lichamelijk worden afgebeeld en hoe wij een beeld moeten aanzien om er vrucht van te trekken, van de Reliquiën, van den Altaarsteen en meer andere mooie dingen, en ook nog van de tombe, waarom die zoo genoemd wordt.

PAST. Zoo, kinderen! ik kan u niet genoeg zeggen, hoe nuttig het is, dat gij u gewent, het voornaamste weder te vertellen, wat gij in de les gehoord hebt. Nu eens verder over de vastendagen.

Vr. *Welke zijn de vasten- en onthoudingsdagen, die de Kerk heeft vastgesteld?*

A. De veertigdaagsche vaste, de quatertemper-

(1) 4 B. der Kon. XIII: 24. (2) Matth. IX. (3) Hand. V: 15.
(4) Hand. XIX: 9.

dagen, de vigiliën, de kruisdagen, de H. Marcusdag, de adventsvaste, en de Vrijdagen en Zaterdagen van iedere week.

Vr. *Waarom is de groote Vaste voornamelijk ingesteld?*

A. Opdat wij ons veertig dagen zouden versterken naar het voorbeeld van den Heiland, die om onzent wil veertig dagen en nachten gevast heeft in de woestijn; alsmede, om voor onze zonden te boeten, en om ons tot het hoogfeest van Paschen behoorlijk voor te bereiden.

PAST. Deze veertigdaagsche vaste, kinderen! is een tijd van bijzondere godsvrucht, de Kerk wekt ons dan niet alleen op tot vasten, maar ook tot het gebed en tot het geven van aalmoezen; dan ziet men wekelijks over dag menigmaal de kerk vol volk, om de H. Misofferande bij te wonen; dan wordt alle dagen het Evangelie voorgelezen. De Kerk verbiedt in den H. vastentijd alle openbare en luidruchtige vrolijkheden, en wenscht, dat wij alsdan in eene heilige en afgetrokkene stilte leven, ons toeliggende op de beschouwing van JESUS bitter lijden, dat wij in ons zelve gaan, om onze zonden te overwegen, daarover boetvaardigheid plegen, en ons door oprechte bekeering geheel tot God wenden.

Vr. *Wat beteekent het woord Quatertemperdagen?*

A. Quatertemper beteekent Vier Tijden, en wil hier zeggen, vier tijden des jaars, op welke vastendagen bepaald zijn.

Vr. *Tot welk einde zijn de Quatertemperdagen verdeeld?*

A. 1. Om in ieder jaargetijde eenige boetvaardigheid en versterving te oefenen. 2 Om God te danken voor de ingezamelde vruchten der aarde, en om den zegen over nieuwe vruchten van Hem af te smeeken. 3. Dewijl op die dagen de jonge Priesters gewijd worden; om dus door vasten en bidden van God te verwerven, dat Hij waardige Priesters aan zijne Kerk gelieve te verleen.

PAST. Op zulke Quatertemperdagen, kinderen! moet gij trachten, zoo het de tijd eenigszins toelaat, des morgens de H. Misofferande bij te wonen; want het is eene uitmuntende weldaad, dat God waardige Priesters aan zijne H. Kerk verleent, waarvan de bevordering van het heil der geloovigen in grooten deele ahangt. Daartoe vastten en baden ook de Apostelen en eerste Christenen (1).

Vr. *Waartoe wordt op de Vigilien voor sommige Feestdagen gevast?*

PAST. Opdat wij beter bereid zouden worden, die feestdagen bekwamer te vieren.

CHRISJE. Vigilie, Pastoor! wat wil dat zeggen?

PAST. Het woord Vigilie, kinderen! komt van het latijnsche woord *vigilare*, hetwelk waken, of nachtwachthouden beteekent. Deze vigilie-dagen zijn afkomstig van eene zeer oude gewoonte der Christenen, welke daags voor eenen grooten feestdag in hunne bidplaatsen bijeenkwamen, en aldaar een groot gedeelte van den nacht in vasten en bidden doorbrachten. Dit was reeds in het jaar 98 een gebruik in de Kerk; immers PLINIUS spreekt van deze vigiliën der Christenen ten tijde van den keizer TRAJANUS (2). Deze gewoonte is echter naderhand, om eenige misbruiken die er bij voorvielen, afschaft, en veranderd in de vastendagen, zooals wij die nu houden.

Vr. *Wat beteekenen de Kruisdagen voor ons Heeren Hemelvaart?*

A Deze worden ook biddagen genoemd: zij heeten kruisdagen, omdat men eertijds op deze dagen bij openbare processie alleen het kruis omdroeg, gelijk nog in vele Katholieke landen geschiedt.

Vr. *Waartoe zijn deze kruis- of biddagen ingesteld, en waarom wordt dan gevast?*

(1) Hand. XIII: 2. (2) Ripp. I. B. 7 Cap.

A. Om door bidden en vasten van God den zegen aftesmeecken voor het gewas; alsmede dat Hij alle straffen en plagen genadig van ons moge afwenden.

Vr. *Heeft de Kerk nog niet een anderen zoodanigen bid- en vastendag bepaald?*

A. Ja; den Feestdag van den H. MARCUS op den 25sten April.

PAST. De vastendagen zijn ook al van een zeer oud gebruik. Van het vasten op de kruisdagen spreekt reeds de H. AUGUSTINUS te zijnen tijde. En de vastendag op den Feestdag van den H. MARCUS is door den H. GREGORIUS in het jaar 590 der Kerk ingevoerd, om door vasten en bidden den algoeden Vader der menschen te bewegen, tot het doen ophouden van straffen; want destijds heerschte te Rome eene vreeselijke pestziekte, welke menschen en vee ten grave sleepte. (1).

Alhoewel nu in ons land, op die dagen geene processiën gehouden worden, zoo wordt evenwel de Litanie van alle Heiligen openlijk in de Kerk voorgelezen, en daarom moet gij op die dagen vlijtig ter kerk gaan, om door gezamenlijke gebeden te verkrijgen, dat het teedere gewas, hetwelk in dit jaargetijde aan vele gevaren is blootgesteld, door den algoeden Vader moge behouden en gezegend worden.

Zeg mij nu eens, HEIN! hebben wij zoo even nog meer vastendagen opgenoemd?

HEIN. Ja, Pastoor! de Adventsvasten en de onthoudingsdagen op alle Vrijdagen en Zaterdagen van iedere week.

PAST. Waarom onthoudt men zich op Vrijdag en Zaterdag van vleeschspijzen?

Het geschiedt ter gedachtenis van het lijden des

(1) Durand Rogat, Libr. XI.

Heeren, die op Vrijdag voor ons geleden heeft en gestorven is en op Zaterdag in het graf heeft gelegen.

V I J F D E L E S.

PAST. In de veertigdaagsche vaste, kinderen! en bijzonder in de laatste dagen voor Paschen komen verscheidene Kerkplechtigheden voor, welke ik u in deze en de volgende les zal trachten te verklaren

Bedekking der Kruisen.

Van den vijftden zondag in de vaste, genaamd Passie-zondag, tot den Stillen of Goeden Vrijdag worden de kruisbeelden in de kerk met een paarschen sluier overdekt.

Vr. *Waarom worden alsdan de kruisen overdekt?*

A. Om de geloovigen meer optewekken tot het godvruchtig overwegen van JESUS lijden; en dewijl de Zaligmaker vóór zijnen aanstaanden dood zich wat in het verborgen hield, omdat zijn uur nog niet gekomen was, en daarom niet meer zoo openbaar bij de Joden verkeerde, zoo als het Evangelie van dien Zondag zegt: *Jesus verborg zich en ging uit den tempel.*

PAST. Men leest, dat een beroemd schilder, als hij groote en aandoenlijke smarten eener aanzienlijke Mevrouw, welke zij in het hevigste van haar lijden ondergaan had, bij het afbeelden van hare gelaatstrekken door het penseel niet genoeg wist uittedrukken, eenen zwarten doek over het geheele aangezicht getrokken had; willende daardoor te kennen geven, dat hare smarten wel konden beschouwd, maar niet genoeg uitgedrukt worden. Zoo iets schijnt ons de Kerk te willen aanduiden door het bedekken der kruisen.

Gedurende die dagen, kinderen! worden in de priesterlijke getijden en in de kerkelijke diensten de blijde verzen of gezangen, als het *Gloria Patri* tot teeken van droefheid over het lijden onzes Heeren achtergelaten.

Witte Donderdag. Het H. Graf.

Vr. *Waarom wordt die dag Witte Donderdag genoemd?*

A. Deze benaming heeft *het volk* aan dien dag gegeven even gelijk de benaming drie Koningenfeest (epiphania), lichtmis (purificatio); omdat de Priesters in den vastentijd in het Paarsch gewoonlijk gekleed, dien dag in een plechtig wit gewaad de H. Mis doen.

Vr. *Wat heeft Christus op dezen dag verricht?*

A. Op den avond voor zijn lijden heeft Hij, nadat Hij eerst met de Apostelen, volgens de Joodsche wet het Paaschlam gegeten had, het Allerheiligste Sacrament des Altaars ingesteld, en te gelijk de H. Misofferande opgedragen, waarbij Hij zijne Apostelen tot Priesters wijdde, daar Hij hun beval, ditzelfde te doen ter gedachtenis van zijn bitterlijden (1).

Past. De kerk wil ons dit aandenken door buitengewone Ceremoniën op dezen dag verlevendigen. Waar meer Priesters in eene kerk aanwezig zijn, leest slechts een Priester de H. Mis, terwijl de andere alleen communiceeren. Kinderen! weet gij wel waarom? Dewijl de Apostelen toen als Priesters uit de hand van den Zaligmaker de H. Communie ontvangen hebben.

De Priester consacreert op dien dag twee groote Hostiën, eene voor de H. Mis van dien dag, en de andere voor die van den Vrijdag, op welken de

(1) Luc. XXII.

Priester wel nuttigt, maar niet consacreert. Nu wordt na de H. Mis deze H. Hostie plechtstating overgebracht naar eene daartoe bereide plaats in de kerk, welke men het H. Graf noemt, alhoewel deze benaming ten minste voor dien dag noch wat oneigenlijk is: dewijl onze Zaligmaker dan nog in het H. Sacrament als levendig tegenwoordig is; waarom volgens de kerkelijke rubriecken deze plaats met waslichten, bloemwerk en andere sieraden van verschillende kleuren, doch niet met zwart, behoort versierd te worden (1),

Om nu op dezen gedenkwaardigen dag JESUS in het aanbiddelijk Sacrament, hetwelk in het H. Graf wordt bewaard, te eeren ter gedachtenis van zijn bitter lijden, wordt in verscheidene kerken van Witten Donderdag tot Stillen Vrijdag gedurige aanbidding gehouden, terwijl sommige geloovigen bij afwisseling daartoe bepaalde biduren aannemen; dan ziet men, bijzonder tegen den avond, dat het Allerheiligste Sacrament door eenen grooten toevloed van volk bezocht, en met bijzondere godsvrucht aanbeden wordt.

BETJE. Waarom, Pastoor! wordt op dien dag onder de H. Mis een houten ratel in plaats van schel gebruikt?

PAST. De H. Mis van dien dag, kinderen! wordt met deze bijzondere Ceremoniën verricht. Onder het zingen van den *Gloria in excelsis* wordt voor de laatste keer met de klokken geluid of geschild en met het orgel gespeeld; hierna verandert alles als in eene doodsche stilte, daarom bedient men zich van een ratel in plaats van de schel, zoodat deze drie dagen van Donderdag tot Zaterdag aan den *Gloria* geene klokken, schel, noch orgel gebruikt worden.

(1) Romsee Tom. III. A. XII. § II.

Vr. *Wat beteekent het stilzwijgen der klokken enz.!*

A. Dit stilzwijgen wil te kennen geven de droefheid der geloovigen over het lijden en den dood van CHRISTUS. In den geestelijken zin beteekent dit het stilzwijgen der Apostelen, die zich bij het gevangennemen van CHRISTUS gingen verbergen.

PAST. De klokken, kinderen! zijn niet oneigenlijk een zinnebeeld van de geestelijke herders en bijzonder van de Apostelen, want wat de klokken doen, dit zijn ook de geestelijke herders gehouden te doen (1). Gelijk de klokken de menschen herinneren, om op gezette uur en plaats God aan te bid-den, zijn de geestelijke herders verplicht door hunne levende stem dezelve van tijd tot tijd daartoe aanzetten.

Vr. *Waarom wordt het altaar na de H. Mis van alle sieraden en dualen ontboot?*

A. Om in eenen geestelijken zin uittedrukken dat CHRISTUS, die door het Altaar beduid wordt, bij de geeseling en kruisiging, van zijne kleederen ontbloot werd.

JAN. Wat zijn al die beduidingen aandoenlijk, Pastoor! ik verlang al om wat van den Goeden Vrijdag te hooren.

Goede Vrijdag.

PAST. Deze dag, kinderen! is niet minder denkwaardig; daar JESUS CHRISTUS, de eeniggeboren Zoon des Vaders, op dezen dag, nadat Hij aan de Heidenen overgeleverd, gegeeseld en met doornen gekroond is, te Jeruzalem aan het schandelijke kruishout op den berg Calvarie door de verlossing van het menschelijk geslacht, zijnen smartelijken dood volbracht heeft.

(1) Pouget Inst, Cath, p. 2. S. 3. C. 2. § 10.

Daar op dien dag geen H. Mis gelezen wordt, geschieden er eenige treurige Ceremoniën, die eenigszins naar de Ceremoniën der H. Mis gelijken, en zeer aandoenlijk zijn. De Priester verschijnt in het zwarte misgewaad voor het Altaar, en strekt zich aan den voet van hetzelfde geheel op den grond neder, als diep bedroefd over den dood van CHRISTUS; hij bidt in stilte en betracht dat heilig lijden. De linnen duaal, die dan op het Altaar gespreid wordt, herinnert ons aan den linnen doek, waarin het lichaam van CHRISTUS gewikkeld werd, nadat het van het kruis afgenomen was. De Priester leest de lessen uit de boeken van MOZES en de Profeten; dewijl de wet en de Profeten getuigenis geven van den dood van CHRISTUS; en daarna wordt de Passie gelezen.

Vr. *Waarom wordt driemaal het kruis verheven en ontbloot?*

A. Dit wil zeggen dat CHRISTUS, aan het kruis ontbloot, der geheele wereld ter aanbidding wordt voorgesteld.

PAST. Deze driemaalige verheffing en ontblooting van het kruis kan ons ook herinneren aan de groote bespotting, welke onze Zaligmaker geleden heeft. 1. In den voorhof van den Hoogepriester, toen Hem de oogen werden toegebonden. 2. Bij PILATUS, toen Hij na de geesseling uit spot gekroond werd. 3. Op den berg Calvarie, toen Hij gekruist werd.

Terwijl de Priester tot driemaal zingt; *Ziet het hout des kruises, waaraan het heil der wereld gehangen heeft*, antwoordt het koor: *komt! Laat ons aanbidden.* Als dit geschiedt, kinderen! knielt gij eerbiedig neder, om CHRISTUS voor de heilrijke verlossing dankbaarheid te betoonen, en Hem voor den geleden smaad te eeren.

Vr. *Waarom trekt de Priester de schoenen uit, als*

hij het kruisbeeld kust, en den Zaligmaker, door het kruis verbeeld, aanbidt?

A. Uit ootmoedigheid en eerbied jegens den gekruisten Heiland, naar het voorbeeld van MOZES bij den brandenden braamstruik, toen God zich aan hem openbaarde (1).

PAST. Deze dag, kinderen! werd bij de eerste Christenen zoo heilig gehouden, dat de Priesters de eeredienst steeds met bloote voeten verrichtten; de Christenen nuttigden den geheelen dag niets dan tegen den avond water en brood (2); ook bij ons Christenen is het gebruik, op dien dag, van alle melk en zuivel verboden.

Na de vereering van het kruis, wordt door den Priester de H. Hostie plechtstatig uit het H. Graf gelicht en op het Altaar gebracht; daarna geschieden eenige Ceremoniën, die zoowat naar de Ceremoniën der H. Mis zweemen, doch daarvan zeer verschillen; onder deze wordt de H. Hostie ter aanbidding verheven, en de Priester nuttigt dezelve. Deze van de H. Mis zoozeer verschillende Ceremoniën, verwekken dikwerf eenen diepen indruk op de gemoederen der geloovigen, ter bespiegeling der droevige gebeurtenissen bij het lijden en den dood van CHRISTUS voorgevallen.

Op sommige plaatsen wordt in het H. Graf, waar het H. Sacrament is bewaard geweest, een kruisbeeld van onzen Heiland nedergelegd, om gedurende Vrijdag en Zaterdag daarbij het aandenken van het ontzielde lichaam onzes Heeren in het graf te vieren; waarschijnlijk dat hiervan de naam van het H. Graf ontstaat.

JAN. Ik heb gemeend, Pastoor! dat de Priester op Goeden Vrijdag ook de H. Mis las, dewijl de H. Hostie verheven wordt en de Priester communiceert.

(1) 2 B. Moz. (2) Rippel 1 B. 5 C.

PAST. Neen, kinderen! de hoofdzaak der H. Mis bestaat in de consecratie, welke op dien dag niet geschiedt.

BETJE. Waarom wordt op dien dag geen H. Mis gelezen?

PAST. 1. Omdat het opdragen van het onbloedige offer een teeken van vreugde is; op dezen dag nu betreurt de Kerk den dood van haren Bruidgom. 2. De H. Mis, als het onbloedige offer, strekt tot aandenken van het bloedige offer, hetwelk CHRISTUS op dien dag voor ons aan het kruis heeft opgedragen, waarop de Kerk dan alleen hare aandacht vestigt.

De Ceremoniën op Paasch-avond zullen wij tot eene volgende les besparen.

ZESDE LES.

Paasch-Avond.

Op dezen dag, kinderen! viert de Kerk de gedachtenis, dat het lichaam van CHRISTUS in het graf gerust heeft; dan worden drie onderscheidene dingen door kerkelijke gebeden ingewijd, als: het nieuwe vuur, de Paasch-kaars en het Doopwater.

HEIN. Ik en JAN gingen voorleden jaar daarom al zeer vroeg naar de Kerk, Pastoor! doch wij waren nog niet vroeg genoeg opgestaan; want toen wij in de kerk kwamen, was alles reeds verricht; doch dit jaar zullen wij beter oppassen.

PAST. Dan zal ik u eerst den toestel verhalen kinderen! van hetgene dan zoo geschiedt en hoe? zoo kunt gij de beteekenis beter leeren kennen.

Nieuw Vuur.

Voor de kerkdeur wordt eene tafel geplaatst. Hierop worden een vuurslag, zwavelstokken en een

komfoor met gedoofde kolen of andere licht vuurvattende stoffen geplaatst, verder zijn op de tafel een missale, kaars en wijwater aanwezig. De Priester slaat vuur uit den steen; onsteekt daarmede de brandstoffen voor het nieuwe vuur; zegent dit, en terwijl de andere lichten uitgebluscht zijn, worden deze van dit nieuwe vuur aangestoken.

JAN. Waarom, Pastoor! wordt dan nieuw vuur ontstoken en ingezegend?

PAST. Dit is nog eene herinnering aan een oud gebruik: eertijds werd alle dagen het vuur tot kerklicht aldus geslagen en gezegend: want de Kerk gebruikte geene dingen tot de Godsdienst, of zij werden eerst daartoe gezegend. De wijding van dit nieuwe vuur was nu op Paasch-avond meer plechtig, om aan te duiden, dat CHRISTUS, als het ware licht der wereld, dat, in het graf rustende, scheen uitgebluscht te zijn, eensklaps luisterrijk uit de dooden herrijzende, in vollen glans de aarde verlichtte (1)

Vr. *Wat beduidt het, dat van dit nieuwe vuur alle andere lichten op nieuw ontstoken worden?*

A. Dit heeft deze schoone beteekenis, dat de menschen hun licht en het vuur eener heiligeliefde van den herrezenen Verlosser, zonder wiens verlichting alles duister en koud is, moeten ontleenen: waarom hij zelf heeft verklaard: *Ik ben gekomen om het vuur op de aarde te brengen, en wat wil ik anders dan dat het ontstoke worde?* (2)

HEIN. Zou dan het Paaschvuur, Pastoor! hetwelk het volk des avonds op Paaschdag met vreugde ontsteekt, daarvan ook eenige beduiding hebben?

PAST. Dit vreugdebedrijf op Paschen, kinderen! door het ontsteken van die Paaschvuren, mag ons ten minste verbeelden de algemeene blijdschap onder

(1) Pouget p. 2, S. 1, C. 2, § II. (2) Luc. XII: 49

het volk over de zegenpralende Verrijzenis onzes Heeren; te meer, daar in de Kerk het nieuwe vuur tot een zinnebeeld van CHRISTUS' Verrijzenis strekt.

Paasch-Kaars.

Vr. *Wat beteekent de Paasch-Kaars?*

A. Zij is ons ten zinnebeeld van CHRISTUS, gelijk eertijds de vuurkolom, die den kinderen van Israël verscheen, toen zij uit de slavernij van Egypte, of van den Koning PHARAO verlost werden (1), een zinnebeeld van CHRISTUS was.

PAST. Toen Israëls kinderen uit Egypte trokken, zond God hun eene vuurkolom, die hen beveiligde tegen den aanval van den vervolgenden PHARAO; hun gestadig voorging, en hun door de woestijn den weg aanwees, langs welken hen God wilde voegen tot het beloofde land. Dus ook, mijne kinderen! beschermt ons de Zaligmaker tegen de listige vervolging van den helschen PHARAO, den duivel, dien hij door zijn kruis overwonnen heeft; en gaat hij ons met de voorbeelden van zijn heilig leven gestadig voor; wijst ons den weg aan, dien wij moeten bewandelen, om ten hemel te komen. Stelt u daarom zijn heilig leven gestadig voor oogen, en tracht zijne voorbeelden natevolgen, om gelukkig tot ons beloofde land, dat is tot den hemel, te geraken.

De Abt RUPERTUS verklaart ons zeer schoon, dat de Paasch-kaars een zinnebeeld van CHRISTUS is. Bij de wijding der kaars, voor dat zij ontstoken wordt, worden vijf korrels van wierook in dezelve gehecht, ter aanduiding hoe het doode lichaam van CHRISTUS door JOZEF van Arimathea en NICODEMUS met specerijen werd omwonden. De vijf openingen in de kaars waarin de korrels gestoken worden, doen ons

(1) 2 B. Mozes XIII.

denken aan de vijf wonden des Heeren. Daarna wordt, bij de wijding, de kaars ontstoken ter be- tekenis, dat CHRISTUS luisterrijk van den dood ver- rezen is (1).

Daar onze Zaligmaker na zijne verrijzenis nog veertig dagen op aarde verkeerde, terwijl hij zich verscheidene malen aan zijne leerlingen vertoonde, wordt de Paasch-kaars van Paschen tot ons Heeren Hemelvaart bij plechtige diensten ontstoken.

ANTONIJ. Waarom, Pastoor! wordt de Paasch-kaars dikwijls nog eerst ontstoken onder de H. Mis voor de Consecratie, en dan na de Communie weder uitgebluscht?

PAST. Op zeer vele plaatsen is het gebruik dat de Paasch-kaars ontstoken wordt wanneer het Aller- heiligste Sacrament ter aanbidding is uitgesteld, of anders onder de H. Mis van de Consecratie tot aan de Communie. Dit gebruik mag u zeer schoon aan JESUS lichamelijke tegenwoordigheid op het Altaar in het Allerheiligste Sacrament herinneren.

Vr. *Waarom wordt op onzes Heeren Hemelvaart de Paasch-kaars uit de Kerk genomen of uitgedaan, na het zingen van het Evangelie!*

A. Omdat CHRISTUS toen de aarde verlaten heeft, en ten hemel geklommen is, gelijk in het Evangelie van dien Feestdag gezegd wordt: *nadat Hij met zijne Apostelen gesproken had, werd Hij ten hemel opgenomen, en zit aan de rechterhand Gods.*

NAATJE Ik geloof niet, Pastoor! dat vele men- schen den zin dier schoone zinnebeelden kennen. Wat is dat jammer!

PAST. Zekerlijk, kinderen! wanneer wij de zinne- beelden kennen, kunnen zij ons tot vele godvruch- tige gedachten opleiden; daaruit kunt gij zien, hoe nuttig en aangenaam het is, eenig onderwijs over

(1) Pouget pag. 2, S. 4, C. 2, § II.

de Kerkplechtigheden te ontvangen. Nu nog iets over het

Doopwater.

Vr. *Waarom wordt het Doopwater plechtig gewijd?*

A. Opdat dit heilige en zoo noodzakelijke Sacrament met meerder eerbied, grootere hoogachting en aandacht ontvangen en toegediend zou worden.

Vr. *Waarom geschiedt deze wijding juist op Paasch-avond?*

A. Omdat eertijds de Catechumeni (dat is te zeggen: menschen die nog heidensch of ongedoopt waren, en nu tot den H. Doop in geloofszaken onderwezen werden) gewoonlijk op den vooravond van Paschen of Pinksteren plechtig gedoopt werden. Van daar is nog het gebruik in de Kerk, dat het doopwater op dien dag wordt gewijd.

PAST. Er zijn zeer vele Ceremoniën, kinderen! die bij de wijding van het Doopwater voorkomen; het zou ons wat lang ophouden om die alle uitteleggen: wij zullen ze, om kort te zijn, moeten voorbijgaan, te meer, daar deze Ceremoniën zeer zelden door het volk worden bijgewoond.

Jan. Is dit hetzelfde gewijde water, Pastoor! daar de menschen op Paasch-avond iets van mede naar huis nemen?

Past. Ja, kinderen! en dit doen zij om daarmede hun huis en andere plaatsen te besprenken; of om het te bewaren en bij andere voorvallen te gebruiken, zoo als ik u reeds van het wijwater onderricht heb.

Een gedeelte van dit gewijde water wordt in de doopvont gedaan. De Priester neemt nu iets van de H. Olie, waarmede de doopelingen worden gezalfd, alsmede een weinig van het H. Chrisma, en vermengt deze beide met het water. De olie en het H. Chrisma zijn zinnebeelden van CHRISTUS:

Mijn naam is eene uitgestorte olie. Het water is een zinnebeeld van het volk, zoo als uit de boeken der Profeten bekend is. De vermenging van het water met de H. Olieën geeft de uitwerkselen van den H. Doop te kennen, namelijk de vereeniging van den doopeling met CHRISTUS.

Vr. Waarom wordt op Paasch-avond onder de H. Mis, bij het Gloria weder met de klokken geluid; met de schellen gebeld en op het orgel gespeeld?

A. Tot vreugdebetoon over de Verrijzenis onzes Heeren, waardoor zijne Apostelen en leerlingen weder een nieuw leven, moed en troost bekomen hebben.

HEIN. Daar onze Zaligmaker eerst Zondagsmorgens verrezen is, Pastoor! waarom wordt die vreugd dan al Zaterdag vooruit gevierd?

PAST. Wel, lieve jongen! dat hebt gij aardig opgemerkt. Nu zal ik u ook daarvan de reden zeggen. Deze geheele plechtigheid, als het wijden van het nieuwe vuur, Paaschkaars, Doopwater enz. gebeurde eertijds tegen den avond, en dit duurde tot na middernacht. Eindelijk werd de H. Mis door den Bisschop opgedragen; natuurlijk gaf men toen al vreugdeteekenen over de Verrijzenis onzes Heeren. Dit officie is om bijzondere redenen naderhand vervroegd tot Zaterdag 's morgens; daarom wordt nu op Zaterdag in het Kerkelijke officie reeds met vreugde van de verrijzenis gewag gemaakt.

Z E V E N D E L E S.

Doopsel.

PAST. Laatst kinderen, hebben wij over het doopwater gesproken; nu zullen wij de ceremoniën, bij de bediening van het H. Sacrament des Doopsels nader bespreken.

Vooraf echter moet ik nog opmerken, dat de ceremoniën bij de toediening der H. Sacramenten altijd in hooger aanzien zijn, dan die, welke bij andere kerkelijke gebruiken voorkomen. De Kerk wil ons daardoor opmerkzaam maken op de voortreffelijke en heerlijke gaven die in de Sacramenten besloten zijn, zij wil ons daardoor de groote weldaden van God dieper in het gemoed drukken.

Om u nu een recht begrip van de plechtigheden van het H. Doopsel te geven, zoo wil ik ze verklaren in de orde zooals ze door de H. Kerk zijn voorgeschreven.

Naar het voorschrift der H. Kerk dan worden de doopelingen aan de deur der kerk gebracht, omdat de ingang tot de kerk aan de ongedoopten geheel en al verboden is; om de smet der erfzonde zijn zij nog onwaardig om het huis Gods binnen te treden, zij moeten eerst door het H. Doopsel gezuiverd en tot ledematen van CHRISTUS verheven worden.

Aan de kerkdeur vraagt hen de Priester, wat zij van de Kerk begeeren: en als hij dit verstaan heeft, onderricht hij ze in de leer des geloofs, dat zij in den Doop moeten belijden. Deze gewoonte van de doopelingen te onderwijzen, voor dat zij gedoopt worden, komt zonder twijfel van CHRISTUS, die zijne Apostelen gebod; *Gaat, onderwijst alle volken, hen doopende in den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes: leerende hen onderhouden al wat ik u bevolen heb* (1). Uit welke woorden men zien kan, dat men den Doop, behalve in geval van nood, niet toedienen moet, voor en aleer dat men een kort onderwijs van geloof en godsdienst heeft laten voorafgaan. Doch gelijk die onderrichting geschiedt bij wijze van Catechismus, die in vragen en antwoorden

(1) Matth. XXV III: 19, 23.

bestaat, zoo antwoordt degene, die tot zijne jaren gekomen is, op de voorgestelde vragen zelf; maar, is het een kind, dan antwoordt zijn doopheffer of peet voor hetzelfde, en doet in zijn naam de plechtige beloften (1)

De Ceremoniën van het Doopsel zijn veelvuldig; ik zal ze u, tot meer duidelijkheid, in drie afdeelingen voorstellen.

Ceremoniën voor het Doopsel.

De Priester blaast in het aangezicht van den doopeling, en bezweert den duivel hem te verlaten; hij geeft hem het teeken des kruises op het voorhoofd en de borst — steekt hem een weinig gezegend zout in den mond — en leidt hem de kerk binnen tot aan de doopvont.

Vr. Waarom blaast de Priester den doopeling in het aangezicht en bezweert hij den duivel?

A. Om te beteekenen, dat de doopeling, tot nog toe onder het juk van den satan, nu door het doopsel tot een heilig beeld Gods, gelijk God den eersten mensch inblies, door de mededeeling des H. Geestes, dien de Heiland aan zijne Apostelen mededeelde, toen Hij over hen blies (2), zal vernieuwd worden.

Vr. Waarom geeft hij hem het kruisteeiken op het voorhoofd en de borst?

A. Om te beteekenen, dat CHRISTUS den doopeling de genade om tot een bovennatuurlijk evenbeeld Gods vernieuwd te worden, door zijn lijden en zijnen kruisdood verworven heeft.

Vr. Wat beduidt het gezegend zout, hetwelk in den mond gedaan wordt?

(1) Roomsche Catech. Doops. § 7. (2) Joan XX: 22.

A. Het zout is een zinnebeeld der wijsheid (1), en wordt den doopeling in den mond gelegd, om te beteekenen dat het doopsel voor het bederf der zonde bewaart, den Geest der wijsheid mededeelt en ook het lichaam tot de onbederfelijke en heerlijke verrijzenis bereidt.

Vr. *Waarom staat de doopvont bij den ingang van de kerk?*

A. Dewijl het Doopsel het eerste en noodzakelijkste Sacrament is, waardoor de doopeling, gelijk als door de deur moet ingaan, om in de gemeenschap der H. Kerk te kunnen worden opgenomen als een lidmaat van JESUS CHRISTUS.

Ceremonien bij het Doopsel.

Als de voorafgaande plechtigheden geëindigd zijn, kinderen! komt men tot de doopvont, daar men nog andere Ceremoniën verricht, waaruit men in het kort de plichten van den Christelijken Godsdienst zien kan; want nadat de Priester gezamenlijk met de doopheffers luide op gelezen heeft: *Ik geloof in God den Vader* enz., en het *Onze Vader*, vraagt hij den doopeling driemaal nadrukkelijk af. *Verzaakt gij den vijand? En al zijne werken? En al zijne pomperijen?* Waarop deze, of de doopheffer in zijn naam zegt: *ik verzaak*. Hieruit ziet gij, hoe dat zij, die in den krijg van CHRISTUS onder de vaan van het H. Kruis willen dienen, vooral heilig en godsdienstig moeten beloven den duivel en de wereld te verlaten, en dat zij hen voor geheel hun leven als de ergste vijanden willen verfoeien.

Daarna vraagt de Priester bij de doopvont staande: *Gelooft gij in God den Vader almachtig?* Waarop men antwoordt: *ik geloof*, en zoo vervolgens op ieder

(1) Matth. V, 3.

artikel van het geloofsbegrip ondervraagd, doet men eene plechtige belijdenis van zijn geloof. Deze twee beloften bevatten, als het ware, de kracht en het merg van alle christelijke plichten.

Voordat de Priester tot den H. Doop overgaat, bezweert hij nogmaals den duivel, om den doopeling te verlaten, — hij bestrijkt diens ooren en neusgaten nu met eenig speeksel uit zijnen mond — zalft hem met de olie der geloofsleerlingen, op de borst en tusschen de schouderen, en daarna vraagt hij den doopeling: *Wilt gij gedoopt worden?* en, deze dit ingewilligd hebbende, doopt hem de Priester, stortende het water driemaal kruisgewijze op het hoofd, onder deze woorden: *N. N. ik doop u in den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes.*

Vr. *Waarom bestrijkt de Priester de ooren en neusgaten van den doopeling met speeksel?*

A. Hierin volgt hij het voorbeeld van CHRISTUS, die de tong van den doofstomme met speeksel aanraakte (1). De ooren bestrijkt hij, opdat die door God mogen geopend, en hij genegen moge gemaakt worden om het woord Gods te hooren, en den neus opdat die de geur der waarheid verneme (2); ten einde hij dit heilig woord zorgvuldig van de dwaalleeren en valsche beginselen der wereld blijve onderscheiden, gelijk men door den reuk eene bedorvene spijs van eene goede onderscheidt.

Vr. *Waarom wordt de doopeling gezalfd met de H. Olie?*

A. De Olie beteekent de genade, welke CHRISTUS verleent, opdat de doopeling als een dapper strijder den geestelijken strijd en de loopbaan van het christelijke leven moge volhouden (3).

(1) Marc. VII, 54. (2) Ambr. lib. de Mystr. C. 1. n. 3.

(3) S. Cyrill. Hierosol. 2. Mystag.

Vr. *Waar wordt de doopeling met de H. Olie gezalfd?*

A. Op de borst en tusschen de schouders.

PAST. Hiervan, kinderen! geeft de H. AMBROSIVS deze verklaring: De doopeling, zegt hij, wordt in den doop met olie gezalfd op de borst en tusschen de schouders, gelijk men eertijds aan de kampvechters deed bij de oude Grieken en Romeinen: ten einde hem te vermanen, dat hij gelijk een kloek soldaat gedurig moet staan onder de wapens, om slag te leveren aan den duivel en aan het vleesch, die nooit ophouden ons te bevechten, want den soldaat wordt het geweer niet gegeven, om ledig te zitten; maar om op zijne hoede te zijn, en om bij iederen aanval den vijand afte weren.

Ceremoniën na het Doopsel.

De Priester zalft den gedoopten op het hoofd, met de zalf-olie, Chrisma genaamd — hij trekt hem het witte kleed aan, of legt in dezelfs plaats een wit doekje op zijn hoofd — en geeft hem of den doopheffer eene brandende kaars in de hand.

Vr. *Waarom zalft de Priester den gedoopte met Chrisma?*

A. Dewijl deze van nu af met zijn hoofd CHRISTUS vereenigd, en in deszelfs lichaam, de Kerk, ingelijfd is, wordt hij als een levende tempel van den H. Geest geteekend en gezalfd, en naar den naam van CHRISTUS, die Gezalfde beteekent, wordt hij nu voortaan Christen genoemd (1).

Vr. *Wat beteekent het witte doekje of kleedje, hetwelk de Priester op het hoofd van den gedoopte legt?*

A. Het kleed der heiligmakende genade, hetwelk de gedoopte ontvangen heeft, waarbij hij ver-

(1) St. Cyrill. codem loco.

maand wordt, om het door geheel zijn leven onbesmet te bewaren.

PAST. Eertijds, kinderen! bijzonder wanneer op Paschen en Pinksteren, gelijk ik u bij het doopwater reeds gezegd heb, de Doop plechtig bediend werd, werden de nieuwgedoopten tot een zinnebeeld van onschuld geheel in het wit gekleed, waarin zij de geheele week door gedoscht gingen, dagelijks de H. Misofferande bijwonende en communiceerende; de Priester droeg dan bijzonder voor hen het H. Misoffer op, gelijk blijkt uit de aloude gebeden van den Canon der Mis, welke de Kerk nu nog op de dagen onder het Octaaf van Paschen en Pinksteren houdt. Juist daarom wordt ook de eerste Zondag na Paschen nog *Dominica in albis*, waaronder *depositis* verstaan wordt, genoemd, omdat dan de nieuw gedoopten hunne witte kleederen aflegden (1).

Vr. *Wat beteekent de brandende kaars, welke den gedoopten in de hand wordt gesteld?*

A. Dit geschiedt om te herinneren, dat hij van de duisternis tot het licht gekomen is, om aan te duiden dat hij dat geloof, ontstoken door de liefde, welke hij in het doopsel ontvangen heeft, nu voortaan door goede werken moet aankweken en vermeerderen (2): ten einde dus den hemelschen Bruidgom der zielen, als deze komt, met eene brandende lamp te kunnen te gemoet gaan, zoo als de vijf wijze maagden (3).

Vr. *Waarom wordt den doopeling den naam van een Heilige gegeven?*

Om aan te duiden dat hij door den H. Doop een medeburger der Heiligen Gods wordt, en opdat hij het voorbeeld van dien Heilige zou nastreven. Daarom moeten wij de voorbeelden der Heiligen naar

(1) Pouget p. 3. Sect. 1 C. 2. § 7.

(2) S. Gregor. Naz. or. 40. (3) Matth. XXV. 4.

wien wij genoemd zijn, meer en meer zien na te volgen, wij moeten hen bijzonder vereeren en aanroepen, opdat zij hunne machtige voorspraak bij God voor ons doen gelden.

Deze doopsplechtigheden zijn nu allen wat omstandig uitgelegd. Weet gij wel kinderen! waarom?

CHRISJE. Dat kan ik wel denken, Pastoor! omdat zij allen zoo mooi zijn.

PAST. Neen kind! daarom niet alleen; maar bijzonder om u ook eens weder te herinneren aan de plechtige beloften, die gij door uwe doopheffers bij uwen doop voor God hebt afgelegd; toen gij hebt afgezworen den duivel, de zonde en de ijdelheden der wereld; om u weder te binnen te brengen datgene, wat gij in uwe geloofsbelijdenis aan God beloofd hebt, namelijk: om hem voertaan als vrome kinderen Gods getrouw te blijven door de onderhouding zijner geboden en de oefening van deugdzame werken. Tracht daarom altijd uw woord te houden, en nooit door eenige zonde van God afte wijken!

ACHTSTE LES.

Het Vormsel.

PAST. Voordat ik de beteekenis der Ceremoniën van het H. Vormsel verklaar, kinderen, zal ik u eerst bekend maken met de wijze, waarop dit Sacrament wordt toegediend.

Gij weet uit den Catechismus en uit de verklaring, die ik u reeds over dit Sacrament gegeven heb, dat het Vormsel door een Bisschop wordt toegediend, en dat dengene, die het na eene godvruchtige voorbereiding ontvangen, door de H. Zalving en oplegging der handen van dien Bisschop, deelachtig worden aan den H. Geest met de volheid

zijner gaven en genaden, waardoor zij verlicht, gezuiverd, verwarmd en gesterkt worden; gelijk be- teekend is door de vurige tongen, onder welker zinnebeeld zich de H. Geest aan de Apostelen mededeelde (1).

Het Vormsel wordt op deze wijze toegediend. De Bisschop plaatst zich midden voor het Altaar in zijn bisschoppelijk gewaad gekleed, en zich ge- keerd hebbende tot degene, die moeten gevormd, worden, strekt hij zijne handen over of tot hen uit, en bidt aldus: *Almachtige, eeuwige God! die U ge- waardigd hebt, deze uwe dienaren, door het water en den H. Geest (in het doopsel) te doen herboren worden, en hun al hunne zonden te vergeven; zend woen H. Geest met zijne gaven, van den Hemel over hen. Amen.*

Een Geest van wijsheid en verstand. Amen.

Een Geest van goeden raad en sterkte. Amen.

Een Geest van wetenschap en Godvruchtigheid. Amen.

Hierna drukt de Bisschop zijnen duim in het H. Chrisma, en zalft daarmede eenieder dergenen die hij vormt, op het voorhoofd. De zalving geschiedt met den duim der rechterhand, welker vier vin- geren onder de zalving op het hoofd van den vor- meling gelegd worden. De Bisschop spreekt on- dertusschen deze woorden: *N... Ik teeken u met het teeken des H. Kruisses, en bevestig u met het Chrisma der Zaligheid, in den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen*

Deze oplegging der handen, benevens de zalving en het gebed, maken het uitwendige teeken van het Vormsel uit, en moeten dus als wezenlijke deelen van dit Sacrament beschouwd worden. Maar de wijze waarop deze zalving geschiedt, gelijk mede al het andere, dat nog bij het Vormsel plaats heeft, zijn Ceremoniën, waardoor gedeeltelijk de heilzame

(1) Handel. II. 3.

uitwerksels van dit Sacrament en gedeeltelijk de plichten der gevormden beteekend, en op eene zinnebeeldige wijze voor oogen gesteld worden.

Vr. *Wat beteekent de oplegging der handen van den Bisschop?*

A. Die beteekent, dat de H. Geest afdaalt over degenen die gevormd worden (1) en dat hij hen onder zijne bescherming neemt.

Vr. *Waarom geschiedt de zalving met Chrisma, hetwelk uit olijfolie en welriekende balsem gemaakt is?*

A. Om aantekenen de menigvuldigheid en volheid der genaden, welke door het Vormsel worden toegedeeld. De olijfolie beduidt de geestelijke sterkte om kloekmoedig de vijanden onzer zaligheid te bestrijden, en de welriekende balsem den plicht der gevormden, om door goede werken, bij God en bij de menschen eenen aangename geur te verspreiden (2).

Vr. *Waarom wordt de zalving kruiswijze op het voorhoofd gedaan.*

A. Het voorhoofd, als de bijzondere zetel der schaamte, wordt gezalfd, opdat de gevormde noch door vreeze, noch door schaamte wederhouden worde, het geloof met woorden en werken te belijden, bijzonder als de eer Gods, ons eigen heil of het heil des naasten zulks vereischt.

Vr. *Waarom geeft de Bisschop een lichten slag op de wang van den gevormde, terwijl hij zegt, vrede zij u?*

A. Om te beteekenen, dat degene die CHRISTUS willen navolgen, ook bereid moeten zijn, vervolging en smaad om CHRISTUS wille te lijden, en dat zij door deze bereidwilligheid tot den waren vrede van CHRISTUS kunnen geraken.

BARTJE. In welke houding, Pastoor! moet men tot den Bisschop naderen om het Vormsel te ontvangen?

(1). 2 B. Moz. (2) Rippel 1 B. 5 C.

PAST. Een iegelijk nadere met groote ootmoedigheid en eerbied tot den Bisschop; kniele voor hem neder, terwijl gij uwe handen voor de borst zamen gevouwen houdt; of wanneer het getal der vornelingen te groot is, gaat men aan rijen op zijne knieën zitten; als er dan eene rij gevormd is, vertrekt die, en eene andere komt in de plaats om ook gevormd te worden, en aldus gaat het voort tot den laatsten toe. Hierbij kinderen! is bijzonder op te letten, dat men nimmer trachte met geweld onder de menigte vooraan te dringen, om des te eerder geholpen te worden, al moest men ook nog zoolang wachten.

Aan den gevormde wordte een nieuwen naam van eenen Heiligen gegeven, om te beteekenen, dat hij, door het Vormsel tot eene nieuwe waardigheid verheven, naar het voorbeeld van dien Heilige, dezelve waardiglijk bekleeden moet.

Bij het Vormsel wordt ook een peter vereischt, die even gelijk als bij het Doopsel den plicht op zich neemt, om voor de zaligheid van den gevormde, zooveel hij kan en de omstandigheden dit toelaten, te zorgen.

NEGENDE LES.

Het Allerheiligste Sacrament des Altaars.

Daar het Sacrament des altaars, waarvan wij nu zullen spreken, het heiligste, verhevenste en hoogstwaardigste van alle Sacramenten is: en wel om de aanbiddelijke tegenwoordigheid van JESUS CHRISTUS, die met zijne Godheid en menschheid, met zijn vleesch en bloed, met ziel en lichaam daar aanwezig is, en van de H. Engelen daar met grooten eerbied wordt geëerd en aangebeden; zoo moet gij de

Ceremoniën, kinderen ! welke bij de bediening of uitdeeling van dit allerheiligste Sacrament voorkomen, met alle oplettendheid beschouwen. Zij zijn wel zeer kort of weinig, om de uitdeeling van dit H. Sacrament, welke zeer dikwijls voorkomt, daarvoor niet te vertragen ; maar de kennis dier weinige Ceremoniën kan tevens tot opwekking der godvruchtigheid veel bijdragen, als dezelve met aandacht worden opgemerkt.

De Priester, het allerheiligste Sacrament willende toedienen, vertoont zich in priesterlijk gewaad voor het Altaar, waarop waslicht ontstoken is. Even voor de uitdeeling der H. Communie spreekt de dienaar des Priesters, aan den voet van het Altaar nedergeknielt, in den naam van al degenen, die communiceeren willen, den *Confiteor*, dat is de algemeene schuldbelijdenis der zonden, waarin hij voor God, voor de Heiligen, en voor den Priester belijdt : door eigene schuld veel gezondigd te hebben, en roept de Heiligen en den Priester aan om voor hem te bidden.

De Priester opent het Tabernakel, om het Ciborie te vertoonen, waarin het allerheiligste Sacrament bewaard wordt, en na voor hetzelfde eerbiedig nedergeknielt te hebben, keert hij zich tot de communicanten en bidt voor hen in de volgende woorden : *De almachtige God ontferme zich uwer, en uwe zonden vergeven hebbende, geleide Hij u tot het eeuwige leven. Amen.*

Nu heft hij zijne rechterhand omhoog, en maakt het kruisteeken over het volk, terwijl hij bidt : *De almachtige en barmhartige Heer verleene u kwijtschelding, ontbinding en vergiffenis uwer zonden. Amen.* Dit is een gebed en geene Sacramenteele Absolutie ; dit bidt hij, opdat de Communicanten van de nog overgeblevene of aanklevende dagelijksche zonden mogen gezuiverd worden. Dit bidt hij, het kruisteeken

makende; om te kennen te geven, dat wij alleen door den kruisdood van CHRISTUS de vergiffenis onzer zonden te hopen hebben.

Als hij de H. Hostie met het uiterste van zijnen duim en eersten vinger genomen heeft, vertoont hij dezelve, boven het Ciborie houdende, eerst aan het volk, en zegt (om de Communicanten tot een acte van geloof in de tegenwoordigheid van JESUS CHRISTUS optewekken) in navolging van den H. JOANNES den Dooper: *Ziet daar het Lam Gods, hetwelk wegneemt de zonden der wereld* (1). Waarop hij, om eene diepe ootmoedigheid in hen te verwekken, de woorden spreekt van den hoofdman, die den Heiland om de gezondheid van zijnen knecht kwam bidden: *Heer! ik ben niet waardig, dat gij ingaat onder mijn dak; maar spreek alleen een woord en mijne ziel zal gezond worden* (2). Deze woorden herhaalt hij driemaal, om te kennen te geven, hoezeer wij ons vóór de H. Communie in de ootmoedigheid moeten oefenen.

CHRISJE. Moet hij, Pastoor! die communiceeren wil, ook deze woorden met den Priester uitspreken?

PAST. Dit is wel niet noodig, kinderen! maar evenwel zeer dienstig. Bemerkt, hier, hoe godvruchtige Christenen, die ter H. Communie naderen, zich onder deze korte Ceremoniën kunnen gedragen. Zij zeggen den Confiteor met den dienaar in stilte, en bidden daarop recht vurig om vergiffenis hunner zonden. Als de priester het H. Sacrament aan het volk vertoont, aanbidden zij den Heiland daarin tegenwoordig met diepen eerbied. Onder het: *Heer ik ben niet waardig* slaan zij, nedergeknield, en het hoofd wat nedergebogen houdende, op hunne borst, en verwekken met dezelfde of met andere

(1) Joan 1, 29.

(2) Math. VIII, 5. In plaats van *knecht*, wordt hier om de duidelijkheid *ziel* gezegd.

woorden, een acte van ootmoedigheid; dan gaan zij met voor de borst samengevoegde handen (1), met nedergeslagen oogen en langzamen tred naar de Communiebank, om het H. Lichaam en Bloed des Heeren te ontvangen.

Men moet zich bij deze heilige verrichting vooral wachten van bij eene groote menigte van communiecanten naar de communiebank te dringen; maar bedaard den tijd nemen, tot dat men eerbiedig kan naderen; doch men moet ook niet te lang vertoeven, om den Priester niet te vergeefs te laten wachten. Aan de communie-bank nedergeknield, voege men de handen onder het communiekleed. Weet gij wel kinderen! waarom? Wanneer het eens gebeurde dat de H. Hostie nederviel, kon zij op het communiekleed blijven liggen. In zulk geval moet men, met het communiekleed op de handen, onbewegelijk blijven zitten, totdat de Priester dezelfde voorzichtig opneme, en de plaats met een vochtig kelkdoekje zuivere, om ook soms de afgevalene particulen te bewaren.

Van daar is ook waarschijnlijk het gebruik bij velen, dat die van het vrouwelijk geslacht met dit inzicht ook nog eenen communiedoek op de handen dragen, als zij ter Communie naderen, gelijk bij de eerste Christenen onder haar in gebruik was welken doek men *Dominicale* noemde (2); doch wanneer het communiekleed opgeslagen is, doen zij beter hetzelfde nog over den communiedoek op de handen te nemen, dewijl een uitgespannen

(1) Velen verzuimen na eenige jaren weder het gebruik, hetwelk hun voor het ontvaangen tot hunne eerste H. Communie onderwezen is; zoo gaan sommigen met voor het lijf gevouwen, neergeslagen handen tot de communiebank. Het is loffelijk en stichtend, het eenmaal onderwezen gebruik, ten allen tijde stiptelijk natekomen.

(2) Pouget p. 3, S. 2, § 22**** de Communionne populi.

communiekleed eene bij ongeluk nedergevallen Hostie op het best beveiligt.

De H. CAROLUS BORROMEUS, Aartsbisschop van Milaan (1), vermaant, dat allen, die ter H. Communie naderen, zeer zedig en eenvoudig gekleed zijn, zonder eenigen ijdel en opschik, en dat bijzonder het vrouwelijk geslacht zonder opgekrulde haren, zonder gouden hoofd-, oor- of halssieraden, en wel met zeer zedig toegedekten hals en overdekt hoofd, aldaar verschijne.

Aan de communiebank knielende, houde men met neergeslagen oogen het hoofd wat nedergebogen; doch als de Priester nadert om de Communie toe te dienen, heffe men zijn hoofd recht op, terwijl de oogen neergeslagen blijven. Men opene behoorlijk den mond, en brenge de tong tot op de onderste lip. De H. Hostie op de tong ontvangen hebbende, sluite men dadelijk den mond, buige langzaam het hoofd wat neder, en late daarna de H. Hostie eenige oogenblikken op de tong onbewegelijk liggen, om die, vochtig geworden zijnde, beter te kunnen nuttigen.

HEIN. Ik heb eens op eene andere plaats gezien, Pastoor! dat de communicanten na de Communie een beker werd toegereikt, waaruit zij nuttigden; wat is dit voor een gebruik?

PAST. Op sommige plaatsen, HEIN! is het gebruikelijk dat men de communicanten na de Communie eenen beker met wijn of water toereikt, om iets daaruit te nemen, ten einde de H. Hostie beter te kunnen nuttigen, doch men kan denzelfden ook naar believen laten voorbijgaan.

Dat men overigens, kinderen! zoo dikwijls men tot de H. Communie nadert, eene statige en eerbiedwaardige houding moet in acht nemen, vereischt

(1) Instruct. Past. p. III C. XII.

de heiligheid en verhevenheid der zaak, die men verricht. Men moet vooral letten, dat men geene onangepaste manieren bezige.

Na de Communie ga men in dezelfde eerbiedige houding tot zijne vorige bidplaats terug, en blijve daar eenige oogenblikken in stille beschouwing zitten, waarop men vervolgens oefeningen van dankbaarheid, aanbidding en andere gebeden verrichte.

Tot deze verhandeling over het allerheiligste Sacrament, zullen wij nog eenige daartoe betrekkelijke vragen, tot opheldering voegen.

Vr. *Wat verstaat men door eene Ciborie?*

A. Ciborie noemt men den grooten kelk, met een overdeksel gesloten, waarin de geconsacreerde Hostiën worden bewaard, en waaruit de H. Communie wordt toegediend.

Vr. *Wat noemt men een Venerabel of Remonstrans?*

A. Een Venerabel of Remonstrans is datgene waarin eene geconsacreerde Hostie of het allerheiligste Sacrament onder de gedaante van brood, door middel van een glas, zichtbaar aan het volk vertoont, en dikwijls ter openbare aanbidding uitgesteld wordt.

De Zegen.

Vr. *Wat is de zegen, die met de Ciborie of het Venerabel gegeven wordt?*

A. De Priester maakt met het H. Sacrament, terwijl hij de Ciborie of het Venerabel in de handen houdt, den vorm van het kruis over het volk, opdat de geloovige aanbidders door JESUS CHRISTUS zelfen mogen gezegend worden: gelijk de Apostelen op den Olijfberg, even voor Zijne hemelvaart, Zijnen goddelijken zegen ontvingen. *Hij kief Zijne handen op, zegende hen en voer ten hemel* (1).

(1) Luc. XXIV, 50, 51.

PAST. Hierbij kinderen! moet ik u op de uitwendige houding, bijzonder op het knielen en andere eerbewijzingen opmerkzaam maken; die gij voor het allerheiligste Sacrament, en wel voornamelijk onder den zegen verplicht zijt te betoonen.

JAN. Het knielen, Pastoor! heeft dit dan ook wat te beduiden?

PAST. Ja, kinderen! het eerbiedig nederknielen voor het allerheiligste Sacrament, is eene van de uitwendige eerbewijzingen, die wij voor God schuldig zijn. Dewijl velen daarin zeer onachtzaam zijn, zoo leert dit van uwe vroegste jeugd af wel verrichten, en bovendien altijd eene zeer zedige en stichtende houding aannemen, zoolang gij in de kerk zijt, waar het allerheiligste aanwezig is; dan zult gij hierdoor niet alleen God eeren maar ook anderen stichten, en uwe houding zal toonen, dat gij een levendig geloof bezit, en eene zedelijke opvoeding in den Godsdienst genoten hebt. Let daarom wel op:

1. Als gij in eene kerk komt, waar het H. Sacrament wordt bewaard (dit kan men zien aan de brandende kerkklamp) dan knielt men tot op de aarde voor hetzelfde neder.

2. Wanneer echter het H. Sacrament ter openbare aanbidding is uitgesteld, betoone men eenen dieperen eerbied, en men kniele met de beide knieën of ten minste met ééne knie zeer aandachtig neder, om dus JESUS CHRISTUS te eeren en te aanbidden.

3. Wanneer met het H. Sacrament de zegen gegeven wordt, dan zitte men niet gelijk sommigen, die slechts ééne knie buigen en met de andere de gedaante van eenen winkelhaak maken; maar men zitte op beide knieën vol eerbied neder, het hoofd een weinig buigende, met de oogen voor zich ziende: terwijl men de handen gevouwen of samengevoegd

voor de borst houdt, en men aanbidt zijnen Zaligmaker, die in dit H. Sacrament wezenlijk en waarlijk tegenwoordig is; men make onder den zegen eerbiedig het teeken van het H. Kruis, en sla, gelijk de rouwmoedige tollenaar, op zijne borst, terwijl men eenige woorden van godvruchtige aandoening uitspreekt; en men verlange dus den H. Zegen door de allerhoogste Majesteit Gods zelve te mogen ontvangen.

Och, kinderen! daar hangt zooveel af van het levendig geloof aan de goddelijke tegenwoordigheid, aan welke wij nietige aardwormen nooit genoegzamen eerbied kunnen bewijzen, en van onze rouwmoedige verzuchting tot God, nevens het groote betrouwen, dat wij op zijne ontferming stellen, en bijzonder van vurige liefde en hoogachting, die wij jegens het allerheiligste Sacrament in het hart dragen. Tracht daarom altijd uw best te doen, om voor Zijne Goddelijke en aanbiddelijke tegenwoordigheid in dit Altaargeheim het verplichte in- en uitwendige ontzag te betoonen. Hierbij moet ik nog eenige gezegden van eenen Protestantschen Koning verhalen.

Een Protestantsch Koning in Duitschland, kwam eens een klooster bezien, en werd in de kerk ook langs het koor geleid tot voorbij het groote Altaar. Als nu de kloosterlingen, die het Altaar voorbijgingen, zich volgens hunne gewoonte diep, met hun aangezicht plat ter aarde, voor het allerheiligste Sacrament nederbogen, begonnen eenigen van 's Konings gevolg hierover te grimlachen; doch de Koning dit merkende, berispte hen, zeggende: „Wanneer ik een geloof had als deze kloosterlingen, dan zoude ik mij niet alleen tot op de aarde „nederbuigen, maar zelfs trachten mij als tot onder „de aarde voor de goddelijke tegenwoordigheid te „verschuilen.”

Kerklamp.

JAN. De kerklamp, Pastoor! waar zoo even van gesproken is, wat beduidt die, en waartoe brandt zij?

PAST. Deze lamp, kinderen! moet, volgens de kerkelijke voorschriften, bij dag en nacht branden ter eere van het allerheiligste Sacrament, en wordt daarom het altijddurend of eeuwige licht genoemd. Dit licht moet onze aandacht opwekken en ons herinneren aan de groote liefde van JESUS tot ons menschen, daar Hij in het H. Sacrament altijd bij ons is, ja als het ware in het midden van ons woont, om onze verzuchtingen te verhooren en ons met zijnen geestelijken troost te verkwikken door het vuur zijner liefde jegens ons. Gelijk die lamp gestadig brandt, zoo moet ons geloof aan dit Sacrament altijd levendig zijn en ontsteken in eene vurige liefde, door welke wij ook hartelijk wenschen, aldaar altijd te mogen aanwezig zijn, om onzen Heiland met dankbare wederliefde te eeren en te aanbidden.

Van dit eeuwige licht, kinderen! had men een zeer gepast voorafbeeldsel in de oude wet, toen een altijddurend vuur op het brand altaar moest onderhouden worden, ten einde de brandofferanden ontstoken werden; een vuur dat nooit moet uitgaan, waarvan geschreven staat: *Het vuur zal altijd op het altaar branden; dit is het eeuwigdurende vuur* (1).

En een niet minder gepast voorafbeeldsel geeft ons de gouden kandelaar, die gesteld was in het Heilige van het Tabernakel, aan de zuidzijde. Deze kandelaar was van massief goud, met den hamer gedreven. Uit zijnen steel sproten zes armen: drie aan de eene en drie aan de andere zijde. Ieder arm was versierd met drie schaaltes in de gedaante van notendoppen, met drie appelen en drie leliën.

(1) 3 B. Moz. VI, 12, 13.

Zeven lampen werden boven op den kandelaar en zijne armen gesteld, gevuld met de zuiverste olie der olijven, om gestadig voor den Heer te branden en naar alle zijden licht te geven. AARON en zijne zonen moesten die lampen verzorgen in het Tabernakel, zoodat zij van 's avonds tot 's morgens voor het aangezicht des Heeren bleven branden.

TIENDE LES.

De Offerande der H. Mis.

PAST. Hierbij kinderen! komen zeer vele plechtigheden voor; weet gij wel, waarom? Juist omdat de Mis eene offerande is: want het opdragen van offeranden aan God, is van het begin der wereld af, gelijk blijkt in de offeranden van KAIN en ABEL, altijd een der voornaamste godsdienstige verrichtingen geweest, ja is zelfs geheel van goddelijken oorsprong; want waar hadden KAIN en ABEL dit geleerd, tenzij van hunnen vader? en deze had geen anderen leermeester gehad dan God. God gebood daarom ook den Joden in hunne wet, dat zij hunne offeranden met bijzondere plechtigheden zouden opdragen. Daar nu de H. Misofferande eene vervulling van al de Joodsche offers is, en wel een heilig en onbevlekt offer, door JESUS CHRISTUS zelven voor de nieuwe wet ingesteld, hetwelk in heiligheid, waardigheid en verhevenheid alle offeranden der Joodsche wet oneindig te boven gaat, daarom heeft onze Moeder de H. Kerk ook verscheidene plechtigheden „naar de gewoonte en overlevering der „Christenen van de eerste eeuwen, daartoe voorgescreven, opdat door al deze plechtigheden de uitmuntendheid van die allereerwaardigste offerande „zoude worden aangeduid, en opdat de gemoederen „der geloovigen door die uitwendige teekenen van

»Godsdienst en godsvrucht opgewekt zouden worden
 »tot aandachtige overdenking der verhevenste waar-
 »heden van het geloof" (1).

De beteekenis echter van al deze Ceremoniën voortedragen, zal ons hier wat te omslachtig worden. Men vindt dezelve in verscheidene kerkboeken tusschen de Misgebeden opgegeven, waaruit gij ze in hare beteekenis kunt leeren kennen. Doch daar de Kerkvergadering van Trente de Pastoors en allen, wien de zorg over de zielen der geloovigen is opgelegd, gebiedt om niet alleen de Ceremoniën, maar ook de woorden, welke in den dienst der H. Mis gebruikt worden, alsook al het overige, wat tot die H. Offerande betrekking heeft, bij geschikte gelegenheden voor de gemeente uit te leggen, zal ik om aan dit besluit te voldoen, u eene geheele verklaring, zoowel van de gebeden als van de Ceremoniën bij nadere gelegenheid tot lezing ter hand stellen (2).

In deze les zullen wij eenige Ceremoniën bijbrengen, welke in de kerkboeken niet veel voorkomen; zoo als het gebruik van Kaarsen, Wierook, Schellen, Misdienaars, gewijde Kerken, Kerksieraden; het Misgewaad en deszelfs verschillende kleuren, de Latijnsche taal, welke alle tot de Misofferande betrekking hebben.

Vr. *Waar toe dienen de brandende kaarsen bij de H. Mis?*

A. 1. Tot eer van God, om deze offerande met luister op te dragen. 2. Tot een teeken van blijdschap; daarom worden op hooge feesten ook meer lichten ontstoken. 3. Moeten zij de geloovigen aan hunnen plicht herinneren om anderen door goede

(1) Conc. Trid. Sess. XXII, 5.

(2) Zie deze verklaring hier achter aan dit werkje toegevoegd,

werken voor te lichten, waardoor God verheerlijkt wordt.

Vr. *Waarom gebruikt men wierook bij de H. Mis en andere godsdienst-verrichtingen?*

A. 1. Tot meerdere plechtigheid der godsdienstige verrichtingen, en wel bij de Mis om te beteekenen, dat de offerande alleen aan de oppermachtige Majesteit Gods wordt opgedragen. 2. Tot opwekking van den godvruchtigen ijver der geloovigen, opdat hunne gebeden uit een vurig hart tot God mogen opklimmen, en zij door goede werken in waarheid voor God een goede reuk van CHRIS-TUS mogen zijn (1).

Vr. *Is het branden van wierook bij den godsdienst al een zeer oud gebruik?*

A. Ja, God beval reeds aan MOZES in de oude wet (2) om ook den wierook bij zijnen H. Dienst optedragen. ZACHARIAS, de vader van JOANNES den Dooper, offerde Gode wierook, toen de Engel GABRIËL hem verscheen (3). De H. Drie Koningen offerden den nieuwgeboren Heiland wierook (4) om te beduiden dat zij Hem als God vereerden. De H. AMBROSIOUS getuigt van de gewoonte in zijnen tijd, om wierook bij de H. Misofferande te bezigen.

PAST. De wierook, kinderen! is ook een schoon zinnebeeld van een nederig, vurig en Gode aange-naam gebed. Gelijk de wierook door het vuur ont-stoken, met een aangename geur opwaarts klimt, zoo ook moeten onze gebeden uit een nederig en vurig hart opkomen, en dan zullen zij met eenen liefdelijken geur opstijgen tot den troon Gods. Daarom bad de koninklijke profeet DAVID: *laat mijn gebed opklimmen als een reukwerk voor uw aanschijn* (5). In het boek der Openbaring wordt gezegd: *de gouden*

(1) 2 Cor. II, 15. (2) 2 B. Moz. XXX. (3) Luc, I. 9.

(4) Matth. II, 11. (5) Ps. CXL, 2.

schalen vol reukwerk zijn de gebeden der Heiligen of der geloovigen (1). Als gij dus bij den H. Godsdienst dien wierook ziet omhoog stijgen, tracht dan daarbij ook uwe gebeden uit een hart vol van warme liefde, aan God optedragen.

Vr. *Wat beduidt het schellen of gelui der klokken?*

A. Dit geschiedt, om daardoor de oplettendheid der geloovigen op te wekken; en dikwijls worden de onderscheidene deelen der Mis daaraan gekend van diegene, welke den Priester niet kunnen zien of hooren.

Vr. *Waar toe dient de Misdienaar?*

A. Om den Priester gedurende de Mis van dienst te zijn; hem in den naam van alle aanwezende geloovigen te antwoorden, als hij tot het volk spreekt, en alzoo dikwijls met het volk samen bidt.

Vr. *Waar toe dienen de kerksieraden, als, beelden, schilderijen, kronen enz.?*

A. Om aan het huis Gods luister bij te zetten en de aanwezigen tot Godsdienstige gevoelens op te wekken, gelijk eertijds de tempel van SALOMO met vele kunstsieraden verrijkt was.

Vr. *Waarom worden de plaatsen ingewijd, die wij kerken noemen?*

A. Om ze van het algemeen gebruik af te zonderen en alleen tot verrichting van godsdienstoefening den Heer toe te heiligen door bijzondere gebeden en Ceremoniën, die te dien einde door de H. Kerk zijn voorgeschreven.

PAST. Volgens de kerkelijke regels, kinderen! behooren de nieuwe kerkgebouwen door den Bisschop te worden geconsacreerd of geheiligd; welke plechtigheid zeer groot is, en met vele luisterrijke en leerzame omstandigheden vergezeld gaat, van welke inwijding men dan ook jaarlijks eenen feest-

(1) Openb. X, 3.

dag viert, die men kerkwijding noemt, in navolging van de feestelijke en prachtige inwijding van den tempel van SALOMO (1). Leert hieruit, deze God geheiligde plaats altijd eerbiedigen, en nimmer eenige onzedige of ongepaste bedrijven in dezelve te ondernemen.

BARTJE. Mag men dan ook niet spelen in de kerk, Pastoor!

PAST. Neen kind! daar de kerk enkel aan de Godsdienst is toegeheiligd, en te meer daar JESUS CHRISTUS in het allerheiligste Sacrament aldaar tegenwoordig is, moeten speelbedrijven van kinderen, hoe onschuldig die ook zijn, uit het huis Gods verwijderd worden, met alles wat niet tot de Godsdienst behoort. *Hoe schrikkelijk is deze plaats!* zeide eertijds de Aartsvader JACOB, toen God zich in den slaap aan hem geopenbaard had: *zij is niet anders dan het huis Gods en de poort des hemels* (2).

Misgewaad of Priesterlijke Kleeding.

Vr. *Waarom moet ons de Priesterlijke kleeding gedicke de H. Misofferande indachtig maken?*

A. Aan het bitter lijden en sterven van onzen Zaligmaker.

ANTONI. Is het gebruik van de Priesterlijke kleeding reeds een oud gebruik?

PAST. Zeker is het gebruik van de Priesterlijke kleeding reeds, zeer oud, want Gods zelf had in het Oude Verbond reeds nauwkeurig voorgeschreven, welke kleeding de Priesters bij de offeranden moesten dragen. Wij lezen immers in de H. Schrift: „God zeide tot MOZES: gij zult AARON uwen broeder en zijne zonen roepen, om voor mij het priesterlijke ambt te bekleeden. Gij zult voor AARON

(1) 2 Paralip. VII, (2) 1 B. Moz. XXVIII, 17.

„zeer sierlijke kleederen maken. Gij zult daarover
 „spreken met ervaren mannen, die ik met wijsheid
 „vervuld heb. Dit zijn de kleederen, die zij zullen
 „maken; Een borstsieraad, een schouderkleed,
 „een rok, een nauwen linnen onderrok, een mijter
 „en een gordelriem.

„Doch de Hoogepriester droeg boven dezen lin-
 „nen onderrok een lang kleed van hemelsblauw,
 „aan welks onderboord 72 gouden belletjes hingen
 „en tusschen de belletjes even veel granaat-appeltjes,
 „gemaakt van purper, hemelblauw en scharlaken,
 „opdat men hem zoude hooren, als hij in of uit de
 „heilige plaats ging, en tot eerbied opgewekt wor-
 „den. Boven dit kleed had hij nog een ander zeer
 „kostbaar kleed, hetwelk maar ten halven lijve kwam,
 „en *Ephod* genoemd werd. Dit was op de schoude-
 „ren toegemaakt met twee gouden haken, waarop
 „twee kostbare steenen stonden, in welke de twaalf
 „geslachten gegraveerd waren, zes in den eenen
 „steen en zes in den anderen. Voor op dit kleed
 „was een vierkant borstsieraad, geborduurd en ver-
 „sierd met twaalf edele steenen, in vier rijen ge-
 „rangschikt: op iedere rij drie steenen. Op dit
 „borstsieraad stonden de woorden: *Leering en waar-
 heid*. De hoogepriester droeg nog op zijn voor-
 „hoofd eene gouden plaat, die vast was voor aan
 „den mijter. Daarin stonden de woorden: *Heiligheid
 komt toe aan den Heer*.”

En nu, kinderen! zullen wij overgaan, om de
 beteekenis van de priesterlijke gewaden te leeren
 kennen, gij kunt daaruit zien, hoe treffend ons dit
 priesterlijk gewaad, bij de offerande der Mis, aan
 het bitter lijden en den dood des Heeren herinnert.

Vr. *Wat beteekent de Amict of linnen doek, dien de
 Priester, als hij zich tot het opdragen der Mis kleedt,
 eerst op zijn hoofd legt, en daarna om zijne schouderen
 voegt?*

A. Deze moet ons te binnen brengen den doek, met welken de spottende krijgsknechten het aangezicht van den Zaligmaker bedekten, toen zij hem sloegen, zeggende; *Christus, profeteer ons! Wie is het, die U geslagen heeft?* (1).

Vr. *Wat beduidt de Albe of het lange witte kleed?*

A. Het witte kleed, met hetwelk JESUS door HERODES bespot is.

Vr. *Wat verbeelden ons de stoel, manipel en cingel of koord?*

A. De boeien of banden, waarmede de dienaars der Joden den Heiland gebonden hebben.

Vr. *Wat heeft de kasuifel voor beteekenis?*

A. Het beteekent ons den purperen mantel, welken de krijgsknechten den Zaligmaker om de schouderen hingen, toen zij hem spitsgewijze tot Koning kroonden, en de kolom voor op het miskleed kan ons herinneren aan de kolom, waaraan Hij gegeeseld is: het kruis, achter op het kasuifel afgeteekend, verbeeldt het kruis, hetwelk Hij op zijne schouderen gedragen heeft, en waaraan Hij gestorven is.

PAST. Gij ziet hieruit, kinderen! hoe schoon de H. Kerk door hare Ceremoniën in het priesterlijke gewaad, den Priester en het volk bij de offerande der Mis aan JESUS bitter lijden zoekt te herinneren. Denkt er veeltijds aan, als gij den Priester in zijn gewaad uit de Sacristie naar het Altaar ziet treden, om de H. Misofferande aan God op te dragen; dat hij het kruis op zijne schouderen draagt, gelijk CHRISTUS zijn kruis gedragen heeft naar den berg Calvarie. Zoo richt de Kerk alles in om te voldoen aan het gebod van den Zaligmaker, toen Hij de H. Misofferande instelde, zeggende: *doet dit ter mijner gedachtenis* (2).

(1) Matth. XXVI, 68. (2) Luc. XXII, 19.

Maar hebt gij wel opgemerkt, dat het misgewaad nog zijne bijzondere kleuren heeft?

ANTONIJ. Ja, Pastoor! somtijds wordt er in het wit, somtijds in het rood, in het zwart, of in andere kleuren Mis gelezen.

PAST. Daar zijn bijzonder vijf kleuren, welke de Kerk tot het misgewaad voorschrijft, de *witte*, de *roode*, de *paarsche*, de *groene* en de *zwarte kleur*. De Kerk gebruikt de *witte* kleur als een teeken van blijdschap op de glorieijke Feesten onzes Heeren, als het Feest van Zijne Geboorte, Verrijzenis, Hemelvaart. De Engelen, die bij deze verrijzenis in het graf verschenen, waren in het wit gekleed. Ook wordt de witte kleur gebruikt op al de feestdagen van de allerheiligste Maagd MARIA, van de H. Be lijders en van de H. Maagden: om ons aan den glans hunner volmaaktheid, of onbevleete zuiverheid te doen gedenken. Zij gebruikt de *roode* kleur op Pinksteren, wegens de vurige tongen, in welker gedaante de H. Geest over de Apostelen verscheen: alsook op de feestdagen der H. Apostelen en der H. Martelaren, vermits dezen hun bloed voor CHRIS- tus vergoten hebben. De *paarsche* kleur, als een teeken van boetvaardigheid, wordt in den Advent, in de Vaste, op de Quatertemper- en Vigilie-dagen gebruikt. De *groene* kleur wordt beschouwd als een middensoort; de Kerk gebruikt deze van Driekonin- gen tot Septuagesima, en van Pinksteren tot den Advent, tenzij er eenige feestdagen invallen; dewijl deze tijden aan geene bijzondere vreugde of droef- heid geëigend zijn. Eindelijk wordt de *zwarte* kleur gebruikt als teeken van rouw bij de Missen voor overledenen.

De Latijnsche Taal.

Vr. *Waarom verricht de Kerk al hare godsdienst- plechtigheden in de Latijnsche taal.*

A. Om alle veranderingen, welke de verschillende volkstalen ondergaan, in de belangrijke stukken van den Godsdienst te vermijden, en dezelve altijd één en onveranderlijk te bewaren.

PAST. Daar zijn voornamelijk drie talen, kinderen! welke onveranderlijk blijven, en de grondtalen genoemd worden: de Grieksche, Hebreeuwsche en de Latijnsche taal. Van deze gebruikt de Kerk, voor zooverre zij in het Oosten verspreid is, de Grieksche taal, en zooverre zij zich in het Westen verspreidt, de Latijnsche taal in de Mis, kerkelijke officieën, en bij de bediening der Sacramenten. Zoo is zij veilig voor alle nadeelige veranderingen, die somtijds door verbastering van taal konden insluipen; want onze Hollandsche, de Fransche, Duitsche en meer andere volkstalen blijven niet op den duur dezelfde; zij veranderen door den tijd bijna gelijk de mode in de kleederen. Het is ook geen klein toevoegsel tot de éénheid der Kerk, dat zij ook in het gebruik der taal altijd en overal één en onveranderlijk is.

JAN. Maar is het ook niet jammer, Pastoor! dat nu de meeste lieden niet verstaan kunnen, wat in de Mis gelezen wordt?

PAST. Dit gemis, kinderen! wordt weder vergoed door verscheidene kerkboeken, waarin men in zijne moedertaal dezelfde gebeden en stukken kan vinden, welke de Priester in de Mis leest.

ELFDE LES.

Het Sacrament der Biecht.

Dewijl ook dit Sacrament aan de geloovigen dikwijls wordt toegediend, kinderen! zooals ik u omtrent het H. Sacrament des Altaars reeds gezegd heb, zoo komen ook hier weinige Ceremoniën voor.

Doe
lette
wein
wek
van
van
G
cran
en
ters
mo
verg
verg
hou
heb
zijn
mo
en
ver
mo
I
tin
tot
roe
in
ric
stu
be
ee
bi
de
Pr
m
E

Doch hoe minder deze zijn, met des te meer oplettendheid moet gij dezelve opmerken; dewijl die weinige, wel overwogen, niet min bijdragen ter opwekking der geloovigen als tot luister der bediening van dit Sacrament. Wij zullen het volgende hiervan aanstippen.

Gij hebt reeds uit het onderwijs omtrent dit Sacrament gehoord, dat CHRISTUS aan zijne Apostelen en hunne opvolgers, als de wettig gewijde Priesters, de macht heeft verleend om aan den rouwmoedigen zondaar in zijnen naam de zonden te vergeven of te houden, zeggende: *welker zonden gij vergeeft, die worden hun vergeven, en welker zonden gij houdt, (of niet vergeeft) die zijn gehouden* (1). Gij hebt gehoord, dat dus de zondaar om de vergiffenis zijner zonden te bekomen, zich bij den Priester moet vervoegen ten einde zijne zonden te biechten, en door de H. Absolutie de vergiffenis derzelve te verkrijgen. Hiertoe behooren de volgende Ceremoniën.

De Priester, nadat hij door eenige korte verzuchtingen of gebeden, den bijstand van den H. Geest tot het verrichten van dit heilige werk heeft aange-roepen, bekleedt zich met de stola en plaatst zich in den biechtstoel, die daartoe in de kerk is ingericht. De biechteling, nadat hij zich in alle noodige stukken tot de biecht behoorlijk en goed heeft voorbereid, gaat, in eene nederige houding, gelijk het eenen berouwhebbenden zondaar past, naar het biechtgestoelte, en knielt in eene zijdelingsche afdeeling van hetzelfde, dus op de zijde van den Priester neder, en vraagt in het hart of met den mond eerst den zegen van den Priester, zeggende: *Eerwaardige Vader! ik bid u om den zegen.*

De H. CAROLUS BARROMEUS, Aartsbisschop van

(1) Joan. XX, 22.

Milaan, vermaant de Biechtvaders, in zijne onder-richtingen aan de Pastoors (1), om geene biechtelingen tot dit Sacrament toetelaten, welke zonder eene behoorlijke in- en uitwendige voorbereiding tot hetzelfde willen naderen. Niet alleen de uitwendige houding, maar ook de kleeding der biechtelingen moet geheel zedig en zonder eenigen opschik zijn. Zij behooren te bedenken, dat zij zich vervoegen voor den rechterstoel en het oordeel van den Heer hunnen God, wiens plaats hier de Priester bekleedt, en naderen gelijk een zondaar, die om barmhartigheid en vergiffenis zijner zonden ootmoedig aanhoudt.

Bij de nadering tot den biechtstoel, kinderen! moet gij ook voornamelijk leeren in acht nemen, om nooit, zooals bij een groot getal biechtelingen het geval kan zijn, tot eenig gedrang aanleiding te geven, ten einde in de heilige voorbereiding noch u zelve, noch anderen te verstoren.

De Priester zegent den biechteling, die aan zijne zijde zit neergeknield, terwijl hij onder het maken van het teeken des H. Kruises over denzelfden de volgende woorden uitspreekt: *De Heer zij in uw hart en in uwen mond, opdat gij al uwe zonden behoorlijk biechtet in den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen.*

Hierop spreekt de biechteling de voorbiecht, zeggende: *Ik belijd den almachtigen God, de Heilige Maagd Maria, alle Heiligen en u Priester, dat ik zeer gezondigd heb met gedachten, woorden en werken; door mijne schuld, door mijne schuld, door mijne allergrootste schuld. Deze algemeene schuldbelijdenis dient tot eene rouwmoedige inleiding der biecht.*

De biechteling zegt eerst den tijd, wanneer hij zijne laatste biecht gedaan heeft, en als hij daarna

(1) P. II Cap. VII.

al zijne begane zonden behoorlijk beleden heeft, kan hij zijne biecht besluiten op deze wijze: *Deze en al mijne zonden, die mij niet te voren zijn gekomen, zijn mij van harte leed, omdat ik verdiend heb van God, mijnen rechtvaardigen rechter, strengelijk gestraft te worden; omdat ik jegens God, mijnen weldadigsten Vader en grootsten Weldoener, zoo ondankbaar geweest ben; omdat ik den allerbeminnenswaardigsten God in het geheel niet, of toch niet gelijk het behoort, bemind, maar veracht en beleedigd heb. Ik wil mij met de genade Gods beteren, en bid om eene zalige penitentie en om de absolutie, als gij, mijn Vader! het goedvindt.* Hierna let hij nauwkeurig op hetgene hem de Biechtvader zegt, wetende dat deze in den naam Gods tot hem spreekt. Voornamelijk let hij met aandacht op de middelen, die men hem voorschrijft, om in het vervolg de zonden te vermijden, en welke goede werken hem tot penitentie opgelegd worden.

Als nu de Priester na de opgelegde penitentie den biechteling de absolutie wil geven, bidt hij eerst: *De almachtige God ontferme zich uwer, en u uwe zonden vergeven te hebben, geleide hij u tot het eeuwige leven. Amen.*

Hij heft zijne rechterhand voorts omhoog naar den biechteling zeggende: *De almachtige en barmhartige Heer verleene u kwijtschelding, vergiffenis en ontbinding uwer zonden. Amen.* En kort hierop spreekt hij over hem uit de woorden van de Absolutie, waarin de vorm van het H. Sacrament bestaat, en ontbindt, in stede van God, den biechteling van zijne zonden.

Met groote eerbiedigheid, kinderen! trachte men de Absolutie te ontvangen: men kan onder dezelfde bedenken, dat ook tot ons gezegd wordt, hetgeen JESUS tot den acht en dertigjarigen zieke sprak: *Zie! gij zijt nu gezond geworden. Zondig voortaan niet meer, opdat u niets ergers over-*

come (1). En wie zal, dit bedenkende, ook niet opgewekt worden, om voor die groote weldaad den Vader van alle goedheid en harmhartigheid te loven en te danken?

Als de tijd het toelaat, doet de Priester na de gegevene Absolutie nog het volgende gebed: *Het lijden van onzen Heer Jesus Christus; de verdiensten van de allerheiligste Maagd Maria en van alle Heiligen, en al het goed wat gij gedaan hebt, en al de smart, die gij geleden hebt, verstrekken u tot vergiffenis uwer zonden, tot vermeerdering der genade, en tot verwerving des eeuwigen levens. Amen.*

Dit gebed, kinderen, dient voornamelijk opdat de biechteling, die door de Absolutie van zijne zonden nu ontbonden is, ook moge verkrijgen de vergiffenis zijner straffen, die na de vergevene zonden nog dikwijls overblijven.

Alleen bij dit Sacrament is het aan de Priesters toegelaten, om bij sommige omstandigheden eenige van de Ceremoniën weg te laten, hetwelk om de kortheid van tijd ook dikwijls moet geschieden. Ook de Biechtelingen mogen om dezelfde redenen de voorbiecht en de wijze om hunne biecht te besluiten, achterlaten. De voorbiecht kan de Biechteling dan bij zich zelve vooruit opzeggen, eer de Priester hem den zegen geeft, en dan dadelijk beginnen te biechten. Zoo kan hij zijne nabiecht of het besluit zijner biecht zeggen wanneer de Priester hem de absolutie geeft.

T W A A L F D E L E S.

Het H. Oliesel.

Dit Sacrament, kinderen! wordt het H. Oliesel genoemd, wegens de olie, waarmede de Priester den

(1) Joan. V, II

zieke zalft, volgens de instelling van CHRISTUS, uitgedrukt door den H. Apostel JACOBUS, zeggende: *Indien iemand onder u ziek is, zoo roepe hij de Priesters der Kerk tot zich, en dezen zullen over hem bidden, hem zalvende met olie, in den naam des Heeren. Het gebed des geloofs zal den zieke helpen, en de Heer zal hem verlichten, en zoo hij in zonden is, zullen zij hem vergeven worden* (1).

Daar de zieken vooraf, of gelijktijdig moeten bediend worden met het Sacrament der Biecht en met de laatste H. Communie, zullen wij over deze Ceremoniën nog eerst spreken.

In Katholieke landen wordt, wanneer de Priester tot de bediening van eenen zieke geroepen is, het allerheiligste Sacrament openlijk naar het huis van den zieke gedragen; dan is de Priester gekleed met een wit koorkleed en stoel, en draagt het allerheiligste Sacrament, in het ziekenbusje besloten, voor de borst openlijk in beide handen, terwijl de koster met een brandenden lantaarn en schel vooruitgaat. Door het schellen worden de geloovigen opgewekt tot eerbiedige aanbidding van het H. Sacrament, en om te bidden voor den lijder. Wanneer dit gebeurt, ziet men al het volk uit de huizen, waar de Priester voorbijgaat, aan de deur komen, nederknielen en bidden.

In sommige Bisdommen geschiedt het overbrengen van het allerheiligste Sacrament naar het huis van den Kranken nog veel plechtstatiger. Wanneer de Priester geroepen is, en zich ter kerk wil begeven, om van daar het H. Sacrament aftehalen, wordt er een bijzonder teeken met de klok gegeven; dan komen verscheidene personen, bijzonder die tot de broederschap van het allerheiligste Sacrament behooren, ieder met eene brandende fakkel in de hand

(1) Jacobus V, 3.

om den Priester met het H. Sacrament van de kerk aftehalen, of naar het huis van den zieke, of van daar weder naar de kerk terug te geleiden (1).

In ons Vaderland wordt, gelijk gij weet, het allerheiligste Sacrament door den Priester alleen, en in stilte, onzichtbaar naar den zieke gedragen. Ik maak u echter bekend met de Ceremoniën, die in Katholieke landen daarbij voorkomen, opdat gij hieruit leeren moogt, welke hoogachting en stille eerbewijzing wij in ons hart nog moeten betoonen jegens het allerheiligste Sacrament, als wij somtijds weten, dat de Priester hetzelfde onzichtbaar bij zich draagt, terwijl hij naar het huis van eenen zieke gaat, en welke voorbereiding ook ieder in zijn huis moet maken, waar een zieke zal bediend worden.

CHRISJE. Welke voorbereiding, Pastoor! moet er dan in het huis van een zieke gemaakt worden?

PAST. Het vertrek, kinderen! of de kamer waar deze rust, wordt eerst zuiver en schoon gemaakt. Is de zieke nog zoo sterk, dan staat hij tegen dien tijd op van het bed, en kleedt zich zindelijk, uit hoogachting jegens de H. Sacramenten, waarmede hij verlangd bediend te worden; wanneer hij echter reeds zwak is, dan blijft hij op het bed rusten.

Naast het bed des lijdens wordt eene tafel, waarover een zuiver witte spreide gelegd is, aangebracht, waarop de Priester het allerheiligste Sacrament in het ziekenbusje kan nederzetten. Men zet daar een of twee kandelaars met waslichten, — een kruisbeeld, — een kommetje met wijwater, — een gewijd of ander palmstruikje tot het besprengen van wijwater, en een ander kommetje of glas met frisch water en een lepel daarnevens op, welke de Priester gebruikt, om na de uitdeeling der H. Communie de voorste vingers te spoelen, waarmede hij het

(1) Carol. Borrom. Instruct. Past. append de Communion.

H. Sacrament heeft aangeraakt, en deze ablusie aan den zieke te geven — als ook een vlokje van boomwol of van andere stof, waarmede de Priester de plaatsen, waar hij de zieke met de H. Olie zalft, weder afveegt.

Alhoewel in ons Vaderland het allerheiligste Sacrament zonder openbare plechtigheid naar het huis van de zieke gebracht wordt, vindt men tevens bij vele Christenen dit loffelijk gebruik, hetwelk ik u ter navolging ook bijzonder aanprijls, dat de geburen en naast bijwonende vrienden zich tegen dien tijd naar het huis van den lijder begeven, om aldaar het H. Sacrament te eeren en te aanbidden, en dus, voor en na de bediening den zegen te ontvangen, dien de Priester met hetzelfde over de aanwezige geloovigen geeft, en om ook gezamenlijk voor den zieke te bidden.

Men treft sommige buurten aan, waar deze prijsbare gewoonte zeer algemeen is, zoodat bijna alle huisgenooten van de naburige woningen zich vervoegen naar het huis van den zieke, ten tijde dat de Priester verwacht wordt, om aan dezen de laatste H. Communie te brengen, ten einde daar den eersten en laatsten zegen te ontvangen, het H. Sacrament te vereeren en mede voor den zieke te bidden. Ik herinner mij, dat ik eertijds, toen ik nog Kapelaan was, eens in het huis van eenen zieke kwam, om aan dezen de laatste H. Sacramenten toetedieneu, terwijl daar reeds eenige lieden bijeen waren; midden onder de bediening kwamen nog eenige anderen uit dezelfde buurt het huis binnen, om de toediening bijtewonen. Toen alles verricht was, gaven de laatst ingekomenen wezenlijk hun ongenoegen aan den huisvader te kennen, dat hij hen van de komst des Priesters niet vroeg genoeg had laten verwittigen, zoo dat zij, van den eersten zegen af tot den laatsten, die heilige verrichting

niet hadden kunnen bijwonen. De godvruchtige ijver dezer vromelieden trof mij zeer. Wanneer de H. CAROLUS BORROMEUS, die ijverige voorstander van de vereering van het allerheiligste Sacrament, nog geleefd had en daarbij was tegenwoordig geweest; zou hij zeker den godvruchtigen ijver dier vrome lieden openlijk geprezen hebben.

Toediening van het H. Oliesel.

De Priester, in het huis van den zieke gekomen zijnde, zegt. *Vrede zij dezen huize.* Antw. *En allen die daarin wonen.* Hij bekleedt zich met de stola, en zet de H. Olie op de bereide tafel neder. Hij vertroost den zieke door heilzame woorden, onderricht hem van de kracht en uitwerking van dit Sacrament als het de tijd toelaat, versterkt zijn gemoed zooverre het noodig is, en wekt hem op tot de hoop op het eeuwige leven.

Hij wijst den zieke op het kruisbeeld van onzen Zaligmaker, of reikt het hem over, om hetzelfde met liefde te omhelzen, ten einde zijn lijden te vereenigen met het lijden des Heeren, en in hem het verlangen en het vertrouwen op te wekken, om door de verdiensten van den gekruisten Zaligmaker alle noodige genade, tot wel sterven, te verkrijgen.

Hij besprenkt den zieke, de kamer waar deze rust en alle omstanders met het gewijdewater, hij verzoekt van God door eenige gebeden den goddelijken zegen over het huis en alle de inwoners, en maakt daarover het teeken van het heilige kruis. Hij vermaant ook de omstanders, om voor den zieke te bidden; hij bidt den 50sten en 129sten Psalm DAVIDS, met de verkorte Litanie van alle Heiligen en eenige toepasselijke gebeden, opdat de zieke door de voorspraak der H. Engelen en uitverkorenen Gods godvruchtig moge voorbereid worden tot het

waardig ontvangen van dit Sacrament, en daardoor de herstelling zijner gezondheid of een zalig sterfuur verkrijge.

Dewijl de duivel, onze vijand, gelijk de H. PETRUS zegt, rondgaat als een brieschende Leeuw, zoekende wien hij moge verslinden (1); en deze booze vijand ook niet ophoudt om den zieke tot den laatsten doodstrijd nog soms te bekoren, bezweert de Priester, in den naam van de allerheiligste Drieëenigheid de macht van den duivel, door de oplegging zijner handen; door de aanroeping van alle H. Engelen en uitverkorenen Gods, opdat de zieke tegen de aanvallen des boozen vijands moge beschermd worden.

Hierna gaat hij over tot de H. Zalving, hij zalft de vijf zinnen, of die ledematen van den zieke, waardoor de menschen gewoon zijn te zondigen. Deze zalving geschiedt kruisgewijze, met den duim, dien hij in de H. Olie gedoopt heeft; en onder de zalving van ieder zintuig spreekt hij de volgende woorden: *Door deze H. Zalving en door hare allergaderijkste barmhartigheid, vergeve u de Heer al wat gij door het gezicht misdaan hebt. Amen.* En zoo vervolgens bij het raken van alle zintuigen.

Na deze zalving volgen nog eenige gebeden, waardoor de Priester van God verzoekt, dat hij den zieke naar lichaam en ziel gelieve te genezen, en de noodige genaden toe te deelen, waardoor de lijder waarlijk gebeterd wordt.

ANTONIJ. Sterft de zieke ook eerder, Pastoor! wanneer hij het H. Oliesel ontvangen heeft?

PAST. Neen, kinderen! juist het tegendeel. Wanneer de zieke vroegtijdig met dit H. Sacrament bediend wordt, zal het hem bijzonder voordeelig zijn tot herstelling zijner gezondheid, indien dit hem zalig is. Immers gij weet uit den Catechismus,

(1) 1 Petr. V, 6.

dat dit een der uitwerksels is, welke men door dit Sacrament mag hopen van God te verkrijgen: waarom ook de Apostel JACOBUS in de reeds aangevoerde woorden zegt: *Het gebed des geloofs zal den zieke helpen.* Leert dus hieruit, dat, mocht gij ziek worden en er gevaar van sterven bestaat, gij dan verlangt om vroegtijdig van het H. Oliesel voorzien te worden, ten einde de herstelling uwer gezondheid, indien het u zalig is, daardoor worde bespoedigd.

DE TIENDE LES.

Beaarding der Dooden.

PAST. In deze les, kinderen! zal ik u het beaarden der dooden eenigszins verklaren. Laatst hebben wij over de toediening van het H. Oliesel gesproken; komt nu de zieke te sterven, dan hebben er eenige kerkplechtigheden plaats bij het ontzielden lijk, hetwelk ter aarde zal besteld worden.

Aan het hoofd nu van de doodkist wordt het kruis geplaatst. Daar worden kaarsen ontstoken. De Priester doet eene zwarte stola om en stelt zich aan het voeteinde van de kist; achter hem staan de bedienaars met een wierooksvat en wierook, nevens een wijwatersvat en eene wijkwast. De Priester buigt zich voor het kruis, en besprengt het lijk met het gewijde water zeggende: *De vernederde beenderen zullen zich voor den Heer verheugen.* Hij leest den 50sten Psalm DAVIDS, dien hij besluit met de woorden: *Heer verleen hem de eeuwige rust, en het eeuwige licht verlichte hem; dat hij ruste in vrede! Amen.*

Hierna zegt hij: *Indien Gij Heer! de ongerechtigheden gadeslaat, Heer, wie zal dan bestaan? Waarop volgt de 129ste Psalm met het voorgaande sluitge-*

bed en nog eenige verzen; hij leest daarna het *Onze Vader* geheel in stilte, buigt zich diep voor het kruis dat aan het hoofdeinde staat; besprenkt het lijk met het gewijde water, en bewierookt den doode.

Vr. *Wat beteekent het, dat er een kruis aan het hoofdeinde van het lijk geplaatst wordt?*

A. Dit wil te kennen geven, dat de overledene als goed Christen gestorven is; dat hij eens op de gelukzalige verrijzenis zijns lichaams uit het graf, door niets anders dan door de verdiensten van den gekruisten Heer JESUS CHRISTUS, hoopt.

Vr. *Waartoe branden er kaarsen bij het lijk?*

A. Om de hoop op de aanstaande verrijzenis aan te duiden.

Vr. *Wat wil het besprengen met het wijwater en het wierooken te kennen geven?*

A. Daar de lichamen der geloovigen in hun leven tempels van den H. Geest zijn geweest gelijk de H. PAULUS zich uitdrukt, en in eenen goeden geur van deugden voor God en de menschen hebben gewandeld, worden hunne lichamen, door het gewijde water, tot eene zalige opstanding als voorbereid en ingewijd; zoo duidt ook de wierook op den goeden geur hunner deugden en goede werken, zonder welke niemand de hoop der zalige opstanding ten grave medeneemt ook mag de wierook de geloovigen opwekken, dat zij hunne gebeden tot lafenis der ziel des overledenen mogen opwaarts ten hemel zenden, gelijk de wierook omhoog klimt.

PAST. Onder verscheidene verzen en gebeden, die de Priester bij het beaarden van het lijk voor de rust der zielen ten hemel zendt, wordt deze inzegening tot driemaal herhaald. Na de tweede inzegening zegent de Priester ook het graf, sprekende het volgende gebed:

God, door wiens barmhartigheid de zielen der over-

ledenen in vrede rusten, gewaardig u deze grafstede te zegenen ! stel uwen H. Engel daar als wachter, en ontsla van alle banden der zonden de ziel van dengenen wiens lichaam hier begraven wordt : opdat zij zich altijd met uwe Heiligen zonder einde verheuge. Door Jesus Christus onzen Heer. Amen.

Hierna besprenkt de Priester het lijk met het gewijde water zeggende ; *Heden zij uwe stede in vrede, en uwe woning in het heilige Sion. Door Christus onzen Heer. Amen.*

Het H. Kruis genomen hebbende, teekent hij met hetzelfde driemaal kruisweg de kist zeggende : *Ik teeken dit lichaam met het teeken des H. Kruises, ten einde het op den dag des oordeels verrijze en het eeuwige leven bezitte. Door Jesus Christus, onzen Heer. Amen.*

Driemaal werpt hij wat aarde op de kist, of op het lijk, terwijl hij zegt : *Van aarde hebt Gij hem gevormd ; Heer, wek hem op ten jongsten dage. Door Jesus Christus, onzen Heer. Amen.*

Hierbij, kinderen ! behooren alle omstanders zich te herinneren aan hun eerste begin en laatste einde ; want de mensch is uit stof der aarde gevormd, en zal tot stof der aarde wederkeeren. In den schoot der moeder en in den schoot der aarde, zijn koningen en onderdanen elkander gelijk. Wat verhevene gedachten kan men niet bij het graf maken ?

BETJE. De lijken van jonge of ongehuwde lieden, Pastoor ! worden wel eens versierd. Heeft dit ook nog eene beteekenis ?

PAST. De reden hiertoe zal wel deze wezen, om door de versiering den voorrang van den ongehuwden, maagdelijken staat, boven den gehuwden aanteduiden. Dezen staat verheft de H. PAULUS zeer boven den echten staat, zeggende : *die zijne dochter ten huwelijk geeft doet wel, en die het niet doet, doet beter (1).*

(1) 1 Cor. VII. 38.

Men vindt nog meer gebruiken bij het sterven en begraven, die ook hunne godvruchtige beteekenis hebben. Na het sterven of bij het begraven wordt met de klokken geluid, zoo als gij wel menigmaal gehoord hebt; weet gij ook wel waarom? Dit geluid der klokken dient om de geloovigen op te wekken dat zij voor de rust der ziel van den overledene eenig gebed mogen storten. Misschien hebt gij dit luiden nog altijd onverschillig aangehoord, maar tracht voortaan aan dit godsdienstig inzicht gestadig te voldoen; een klein gebed, eene korte verzuchting tot God: *Heer! verleen hem de eeuwige rust* enz. kan ten minste tot eenige lansenis der ziel van den overledene strekken.

Op verscheidene plaatsen wordt eenige dagen achtereen, of op eenige aaneenvolgende zondagen op eene bestemde plaats, hetzij in het sterfhuys of in de kerk, bidvergadering gehouden van de geburen, vrienden en anderen, om voor de rust der ziel van den overledene gezamenlijk te bidden. Zulke gebruiken, kinderen! hebben dikwijls hunne waarde en zijn zeer aanteprijzen; men vindt ze onder vrome Katholieken. Daardoor voldoen wij aan de liefde welke wij aan onze afgestorvene broeders en zusters schuldig zijn. Zij herinneren ons dikwerf met vrucht aan den dood, en de kortheid van dit sterfelijk leven.

ANTONIJ. Zijn de kerkhoven, Pastoor! ook niet gewijde plaatsen, en waarom worden die ingewijd?

PAST. Ja, kinderen! de kerkhoven zijn afgezonderde plaatsen, die door de kerkelijke inzegening aan God zijn toegeheiligd, en niet zonder reden; want het kerkhof wordt genaamd de *akker Gods*. Gelijk het korenzaad, op den akker gezaaid, in de aarde gedolven wordt en daar rotten moet, opdat uit deze verrotting een schoone en rijke oogst voortkome, zoo ook worden de lichamen der gestorvenen

op den akker Gods als gezaaid en onder de aarde gedolven om daar te vergaan, opdat zij ten jongsten dage, door eene glorieijke verrijzenis als een heerlijke en rijke oogst weder voortspruiten en opstaan tot de onbederfelijkheid des levens.

Op zulke gewijde kerkhoven mogen ook geene lijken begraven worden dan van gedoopten, of van zulke Christenen, die in den schoot der Roomsche Katholieke Kerk geleefd hebben, en christelijk afgestorven zijn; zoodat openbare zondaars en anderen, die hunne jaarlijksche biecht en Paasch-Communie niet verricht hebben, en zonder teeken van berouw gestorven zijn, of die in den kerkban zijn, van deze inzegening bij de begrafenis, en van het begraven op gewijde kerkhoven verstoken zijn.

Viert men ook niet op sommige dagen, kinderen! bijzondere gedachtenis van de overledenen?

NAATJE. Ja, Pastoor! ten minste op den jaarlijkschen sterfdag.

PAST. Op verscheidene plaatsen houdt men ook bijzondere gedachtenis op den *derden*, *zevenden* en *dertigsten* dag. Dit alles heeft zijne geheimzinnige beteekenis, en gij zult wel niet weten waarom.

Men houdt in de gebeden en H. Misofferande de gedachtenis der overledenen op den *derden* dag, omdat CHRISTUS op den *derden* dag verreezen is, zoo wenscht en hoopt men, dat de ziel des overledenen uit de plaats van zuivering tot een nieuw en verheerlijkt leven in den hemel moge opgaan.

Men houdt dit aandenken op den *zevenden* dag; daar de Schepper van hemel en aarde op den *zevenden* dag gerust heeft, zoo wenscht men, op dezen geheimzinnigen dag, de lijdende ziel de eeuwige rust. Waarvan de H. AMBROSIIUS zegt: „Op den *zevenden* dag gaan „wij weder aan het graf van den gestorvenen, want deze „dag is een zinnebeeld van de aanstaande rust” (1).

(1) Ambt. 2 boek van den dood zijns broeders SATYRUS, No. 2.

Het aandenken wordt op den *dertigsten* dag gehouden, dewijl de kinderen van Israël den dood van MOSES en AARON dertig dagen beweend hebben (1).

Zoo viert men ook de jaardagen der overledenen niet zonder redenen. Immers goede vrienden wenschen elkander op hunnen jaarlijkschen geboortedag wel geluk; zoo wenscht men ook jaarlijks de zielen zijner ouders en nabestaanden de eeuwige rust en de vreugde in den hemel. Dit is van zoo een aloud gebruik in de Kerk, dat TERTULLIANUS in de tweede eeuw der Kerk, daarvan zeer duidelijk spreekt, omtrent eene vrome weduwe, en wel met deze woorden: „Deze vrome weduwe bidt voor de „ziel van haren man; zij wenscht haar troost, verkwikking en deel aan de glorieijke Verrijzenis en „offert voor haar op den verjaardag des gestorvenen” (2). Deze getuigenis is zeer merkwaardig, men ziet daaruit hoe de geloovigen in de eerste tijden der Kerk voor de zielen der overledenen baden, offerande opdroegen en hunne jaarlijksche gedachtenis vierden.

VEERTIENDE LES.

Het Sacrament des Huwelijks.

Daar het Huwelijk door CHRISTUS, onzen Zaligmaker, tot de waardigheid van Sacrament verheven is, waarvan de H. PAULUS zegt: *dit is een groot Sacrament, doch ik zeg, in Christus en in de Kerk*, zoo vindt men ook weder bijzondere kerkplechtigheden, die de waardigheid, kracht en verplichting te ken-

(1) Rippel 2 b. 5 cap.

(2) Tertulian. 1. b. de monogamia C. X.

nen geven, welke dit Sacrament in zich besluit en voortbrengt. Gij ziet somtijds in de kerk die Kerkplechtigheden verrichten, kinderen! daarom zal ik ook wat van hare beteekenissen verklaren, want gij zijt toch verlangend, om gaarne alles te weten.

De Huwelijksbelofte tusschen Bruidegom en Bruid gedaan, wordt eerst driemaal in de kerk afgekondigd.

Vr. *Waarom geschieden de drie proclamatiën voor het ingaan van het huwelijk?*

A. Om diegenen, welke eenig huwelijksbeletsel van betrekking, maagschap of andere ten opzichte dezer afgelezene personen mochten weten, uittenoodigen zulks vroegtijdig aan den Pastoor te doen weten, en de geloovigen te vermanen, den zegen des hemels over hen, die zich tot het huwelijk be-reiden, aftesmeeken.

PAST. Wanneer er geen huwelijksbeletsel gevonden wordt, bereiden zich de Bruidegom en Bruid tot het ingaan van het huwelijk op eenen daartoe bestemden dag. Zij gaan eerst tot het Sacrament der biecht en ter H. Communie, en daarna ontvangen zij het Sacrament van het huwelijk.

Zij naderen tot den voet van het altaar, voor den Pastoor, die in zijn priesterlijk gewaad of ten minste met een wit koorkleed en eene stoel gekleed is, terwijl de kaarsen op het altaar ontstoken zijn, en er drie of ten minste twee getuigen aanwezig zijn.

De Pastoor, nadat hij den Bruidegom en de Bruid ieder afzonderlijk en met verstaanbare woorden heeft afgevraagd, of zij elkander tot wettige echtgenooten nemen willen, en zij dit met ja beantwoord hebben, verbindt hen in het huwelijk. De Bruidegom en de Bruid geven elkander de rechterhand, en de Pastoor spreekt dan de volgende woorden: *Ik verbind u in het huwelijk in den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen.* Hij besproeit hen met het gewijde water.

Da
gend
Ze
naam
heid
Uwe
eene
Ame
D
het
de l
den
mid
naam
Ame
en
voor
W
en b
voor
opde
door
tus
V
Pas
en
Al
gev
in
ku
tro
ell
he

Daarna zegent de Pastoor den trouwring, zeggende na eenige versen het volgende gebed:

Zegen, Heer! dezen trouwring, dien wij in Uwen naam zegenen; opdat zij die hem dragen zal, de getrouwheid aan haren Bruidegom ongeschonden bewarende, in Uwen vrede en in Uwen wil verblijve, en zij altijd in eene onderlinge liefde leven. Door Christus onzen Heer. Amen.

De Pastoor besproeit den ring kruisgewijze met het gewijde water, en de Bruidegom denzelven uit de hand des Pastoors ontvangende, steekt dien aan den ringvinger van de rechterhand der Bruid. Inmiddels zegent hen de Pastoor, zeggende: *In den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen. Bevestig, Heer! hetgeen Gij in ons gewerkt hebt, en na eenige versen leest hij het Onze Vader. en voorts het volgende Gebed:*

Wij bidden U, Heer! zie neder op deze uwe dienaren: en bescherm gunstiglijk uwe instellingen, welke gij tot voortplanting van het menschelijk geslacht hebt ingevoerd, opdat zij die onder uwe bestiering samengevoegd worden, door uwe bescherming mogen bewaard blijven. In Christus onzen Heer Amen.

Wanneer de Bruid ingezegend wordt, spreekt de Pastoor nog twee gebeden, na welke hij hen zegent en met het gewijde water besproeit, zeggende: *De Almachtige God, de Vader, de Zoon en de H. Geest, geve u zijnen zegen. Amen.*

Vr. *Waarom trouwt de Pastoor Bruidegom en Bruid in het bijzijn van getuigen?*

A. Opdat deze het voltrokken huwelijk betuigen kunnen; daartoe worden ook die getuigen in het trouwboek mede opgeteekend.

Vr. *Wat beduidt het, dat de Bruidegom en de Bruid elkander de rechterhand geven?*

A. Elkander de hand geven is een teeken van het verbond van vriendschap en getrouwheid, dat

bij het huwelijk wordt aangegaan, en geeft te kennen, dat, gelijk hunne handen samengevoegd zijn, ook hunne harten mogen vereenigd blijven.

Vr. *Waar toe steekt de Bruidegom den gewijden ring aan den ringvinger der Bruid?*

A. Om zich daarbij altijd te herinneren aan de liefde en trouw, welke zij elkander aan den voet van het altaar wederkeerig beloofd en toegezegd hebben. Hij wordt aan den ringvinger gestoken, alzoo diens ader, gelijk de H. AMBROSIVS wil, tot het hart, als hoofdzetel der liefde, opklimt.

PAST. Het Sacrament van het huwelijk, kinderen! heeft een uitmuntend en verheven zinnebeeld in het geestelijk huwelijk, hetwelk onze Zaligmaker met zijne Kerk heeft gesloten.

BETJE. Hoe, Pastoor! heeft onze Zaligmaker dan ook een huwelijk gesloten?

PAST. Ja, kinderen! onze Zaligmaker heeft een huwelijk aangegaan, maar een geestelijk huwelijk. Dit verklaart de H. PAULVS in zijnen brief tot de Ephesiërs, waar hij den Heiland voorstelt als een Bruidegom, en de H. Kerk als de uitverkoren Bruid. *De man, zegt hij, is het hoofd van de vrouw, gelijk Christus is het hoofd van de Kerk. Gij mannen, is het verder, hebt uwe vrouwen lief, gelijk Christus zijne Kerk heeft lief gehad* (1). Omdat gij van dat geestelijk huwelijk wat nieuw ophoort, wil ik u de schoone overeenkomst wel even verklaren.

Voor het huwelijk gaat eerst de ondertrouw of de verloving. Deze heeft CHRISTVS lang te voren aan zijne Kerk gedaan door den Profeet OSEAS: *Ik zal u trouwen, zegt Hij daar tot zijne Bruid, ik zal u trouwen in rechtvaardigheid, barmhartigheid en getrouwheid* (2),

Na deze verloving of ondertrouw heeft Hij het

(1) Ephes. V, 23, 25. (2) Oseas II.

geestelijk huwelijk met zijne Kerk voltrokken in zijn doodsuur, hangende aan het kruis. De huwelijks voorwaarden heeft Hij met zijn eigen bloed geteekend. Na den dood heeft hij zijne zijde laten doorsteken en openen, om zijne liefde aan de Bruid te bewijzen; want de band van dit geestelijk huwelijk is zelfs door zijnen dood niet verbroken, maar blijft eeuwiglijk.

De kinderen, die uit dit huwelijk geboren worden, zijn alle geloovigen, welke, gelijk de H. JOANNES zegt, *niet uit vleesch en bloed, maar uit God geboren zijn* (1). Hun erfdeel, hetwelk CHRISTUS als hun Vader door zijnen arbeid, lijden en dood voor de Kerk, hunne Moeder, die onder het doorstaan van vele kwellingen en vervolgingen, hare kinderen opleidt om er deel aan te verdienen, verkregen heeft, zijn de eeuwige goederen des Hemels. Ziet daaruit, welke schoone beteekenis het Sacrament van het huwelijk ontleent aan het geestelijk huwelijk van CHRISTUS met zijne Kerk. Daarom zegt ook de H. PAULUS: *het is een groot Sacrament in Christus en in de Kerk,*

Het aangaan van het huwelijk op eene plechtige wijze en door het houden van bruiloftsfeesten wordt, door de kerkelijke wetten, niet toegelaten, van den eersten Zondag van den Advent tot aan het octaaf na Driekoningen; noch van Aschdag tot den eersten Zondag na Paschen; dewijl deze tijden tot boetvaardigheid en tot ernstiger godsvrucht van de Kerk geëigend zijn, en dus, door het houden van openbare vermaken, niet gestoord mogen worden.

De Zegening der Kraamvrouwen.

PAST. Soms tijds, kinderen! ziet gij eene Cereemonie in de kerk verrichten, daar ik u ook iets

(1) Joan. I.

van verklaren wil: zij is de zegening der Kraamvrouwen, die weder haren eersten kerkgang doen. Weet gij wel, BETJE! welke beteekenis het heeft, dat zulk eene moeder dan op eene plechtige wijze ter kerk wordt ingeleid?

BETJE. Neen, Pastoor! ik heb het wel gezien, maar weet niet wat het in heeft.

PAST. Dit geschiedt naar het voorbeeld van de allerzaligste Moeder des Heeren. De wet van MOZES verplichtte de vrouwen om, nadat zij een kind ter wereld gebracht hadden, eenen bepaalden tijd te huis te blijven, en daarna tot den tempel te gaan, om zich door eene offerande te zuiveren. De H. Moeder Gods, alhoewel zij er niet toe verplicht was, heeft zich evenwel naar die wet gedragen, nadat zij den Zaligmaker der wereld gebaard had; zoodat wij daar jaarlijks nog den feestdag van vieren op den tweeden Februari, genaamd Maria-zuivering; van daar is het loffelijk gebruik, dat de Christen kraamvrouwen bij haren eersten kerkgang den priesterlijken zegen ontvangen.

Vr. *Wat moet het voornaamste oogmerk eener Moeder zijn bij haren eersten kerkgang?*

A. 1. God te danken voor de gelukkige geboorte van haar kind. 2. Dit kind als een geschenk Gods, tot zijnen H. Dienst optedragen. 3. God te loven voor de herstelling harer krachten.

Vr. *Wat beteekent het brandend waslicht, dat zij dan in de hand draagt?*

A. Dit kan strekken tot een afbeeldsel van het licht des geloofs en het vuur der liefde, hetwelk zij moet trachten te bewaren en te vermeerderen.

De kraamvrouw met eene brandende kaars in de hand aan den ingang der kerk nederknielend, besproeit de Priester haar met wijwater, zeggende: *Onze hulp zij in den naam des Heeren.*

A. Die hemel en aarde gemaakt heeft.

PRIEST. *Deze zal den zegen des Heeren erlangen.*
 Hij leest den 23 Psalm DAVIDS met het vers:
Glorie zij den Vader enz. Waarna hij herhaalt:

Deze zal den zegen des Heeren erlangen en barmhertigheid van God haren Zaligmaker; want dit is het geslacht dergenen die hem zoeken.

De Priester reikt haar het uiterste van de stola toe en geleidt haar daarmede in de Kerk, zeggende:

Treed binnen in de Kerk Gods; aanbid den Zoon der H. Maagd Maria, Jesus, die u de vruchtbaarheid van kinderen te baren gegeven heeft.

De kraamvrouw knielt voor het altaar, God dankende voor de genoten weldaden, en de Priester bidt:

Heer, ontferm U onzer! Christus, ontferm U onzer! Heer, ontferm U onzer! Onze Vader enz.

Na eenige versen spreekt de Priester het volgende gebed:

Almachtige eeuwige God! die, door het baren der H. Maagd Maria, de smarten der barende vrouwen die in u gelooven, in blijdschap veranderd hebt, zie genadiglijk neder op deze uwe dienseresse, welke om U te danken met blijdschap tot uwen tempel komt; en vergun dat zij na dit leven, door de verdiensten en voorspraak derzelfde H. Maagd Maria, met haar kind tot de vreugde der eeuwige zaligheid moge geraken. Door Christus onzen Heer. Amen.

De Priester besproeit de kraamvrouw weder met het gewijde water, zeggende:

De vrede en den zegen van den almachtigen God, van den Vader, den Zoon, en den H. Geest, dale over u neder en blijve altijd met u! Amen.

VIJFTIENDE LES.

De Rozenkrans.

PAST. De voornaamste Kerkplechtigheden, kinderen! die voor u van belang zijn te weten, heb ik u nu reeds verklaard; doch eer wij daarvan afzien, wil ik u nog eenige ophelderingen geven van twee gebruiken, welke bij het bidden somtijds voorkomen. Het eene is het gebruik van den Rozenkrans, en het andere bestaat in het bidden van de Groetenis des Engels, waarna nog iets van de Vesper en van de gewone gebeden zal gezegd worden.

CHRISJE. Zoo, Pastoor! met den Rozenkrans zijn wij meer bekend, daarvan wensch ik gaarne wat te hooren.

PAST. De Rozenkrans bestaat in eene manier van bidden, bij welke verscheidene oefeningen voorkomen, bijzonder als die met de mysteriën gebeden wordt. Daarin komt voor, de oefening der voortreffelijkste deugden, als 1. de oefening van geloof en aanbidding bij het: *Ik geloof in God den Vader, enz.* en bij de versen: *Glorie zij den Vader, enz.* 2, de oefening van Hoop, Liefde en Dankzegging bij het overdenken der 15 mysteriën, die er tusschen gevoegd worden; 3. de oefening van het gebed, bij het *H. Onze Vader* en het *Wees gegroet*.

Vr. *Hoe worden de 15 mysteriën over het leven, den dood en de verrijzenis van Christus verdeeld?*

A. In de 5 blijde, 5 treurige en 5 glorierijke mysteriën.

Vr. *Hoe bidt men den Rozenkrans?*

A. Vooraan bij het kruisje zegt men: *ik geloof in God den Vader enz.* Voor iedere groote koraal zegt men eerst: *Glorie zij den Vader, den Zoon en den H. Geest; gelijk het was in het begin, nu en altijd*

in alle eeuwen der eeuwen. Amen. Daarna het Onze Vader, enz.

Bij iedere kleine koraal: *Wees gegroet, enz.*

Voor de drie eerste kleine zegt men:

De Engel des heeren heeft aan Maria geboodschapt, en zij heeft ontvangen van den H. Geest. Wees gegroet enz.

Zie de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord, Wees gegroet enz.

Het woord is vleesch geworden en heeft onder ons gewoond. Wees gegroet enz.

Daarna voegt men bij ieder tientje telkens tuschen het Wees Gegroet, na de woorden: *gezegend is de vrucht uws lichaams Jesus; een der volgende mysteriën.*

5 Blijde Mysteriën.

1. *Dien gij maagd blijvende, ontvangen hebt.*
2. *Dien gij Elisabeth bezoekende, gedragen hebt.*
3. *Dien gij maagd blijvende, gebaard hebt.*
4. *Dien gij in den tempel opgedragen hebt.*
5. *Dien gij in het midden der leeraren gevonden hebt.*

5 Droevige Mysteriën.

1. *Die water en bloed voor ons gezweet heeft.*
2. *Die voor ons gegeeseld is.*
3. *Die voor ons met doornen gekroond is.*
4. *Die zijn kruis voor ons gedragen heeft.*
5. *Die voor ons gekruist is.*

5 Glorierijke Mysteriën.

1. *Die van den dood verrezen is.*
2. *Die ten hemel geklommen is.*
3. *Die den H. Geest gezonden heeft.*
4. *Die u ten hemel opgenomen heeft.*
5. *Die u boven de engelen en Heiligen gekroond heeft.*

PAST. De Kerk viert jaarlijks ook eenen feestdag van den Rozenkrans, die wel de vierdag van den Rozenkrans genoemd wordt; maar eigenlijk een feestdag van de allerheiligste Maagd MARIA is. De

Kerk herinnert ons dan aan de groote weldaden, die de Katholieke Christenen van God ontleend hebben door de voorspraak van de allerheiligste Maagd; en wel bijzonder door deze godvruchtige oefening van den Rozenkrans. PAUS CLEMENS XI heeft deze feestviering op den eersten zondag van de maand October voor de Kerk vastgesteld, om God voor de verkregene weldaden te danken, en de Christenen optewekken hunnen toevlucht te nemen tot de voorspraak van de H. Maagd MARIA; en bovenal door het godvruchtig gebruik van den Rozenkrans.

De Rozenkrans met de Mysteriën te bidden wordt zeer aangeprezen wegens de schoone overdenking van de voornaamste geheimen des geloofs, die zoo kort en gemakkelijk gehouden wordt. Zoo worden wij door tusschenvoeging van de 15 Mysteriën in onze gedachten eerst geleid bij de begroeting welke de H. Maagd van den Engel GABRIËL ontving, bij haar bezoek dat zij aan ELISABETH deed, bij de geboorte des Heilands in de stad Bethlehem enz.

De vijf droevige Mysteriën bevatten de voornaamste hoofdpunten uit het lijden onzes Heeren. Wij beginnen met onze gedachten in den hof Gethsemané; daarna gaan wij naar het rechthuis van PILATUS, overdenkende de geeseling, de kroning en kruisdraging, en klimmen tot op den berg Calvarië bij de kruisiging, en verzuchten telkens door de voorspraak van MARIA, om aan de vruchten van het H. lijden onzes Heeren deelachtig te worden.

De voorname geheimen van de verrijzenis en hemelvaart onzes Heeren, van de nederdaling des H. Geestes over de Apostelen, nevens de hemelvaart van de H. Maagd MARIA beschouwen wij in de 5 glorieijke Mysteriën.

Zoo wenscht de Kerk dat wij ons, onder het bidden van den Rozenkrans, JESUS leven, dood en ver-

rijzenis aandachtig zullen te binnen brengen. Hoe schoon is nu deze oefening! bijzonder voor degenen, die niet lezen kunnen! Ja ook vele godvruchtige Christenen, alhoewel zij de schoonste boeken bezitten en lezen, maken echter gebruik van den Rozenkrans, om deze heilrijke geheimen op zoo eene korte manier te overwegen.

Dit bidden van den Rozenkrans is daarom in vele huisgezinnen eene oefening van avondgebed; waarbij te wenschen valt dat de huisvaders of moeders zorgen, dat degene die voorbidt en zij die antwoorden, alle woorden duidelijk en langzaam uitspreken.

Hier, kinderen! moet gij u van uwe vroege jeugd altijd aan gewennen, zoo dikwijls gij alleen of met anderen den Rozenkrans bidt.

Het wordt niet vereischt eenen geheelen Rozenkrans met de 15 Mysteriën achtereen te bidden; men kan ook een enkel tientje alleen bidden; want aan het getal behoeft men zich niet te verbinden. Velen echter die dagelijks het gebruik hebben van 5 tientjes te bidden, viereu 's Maandags en Donderdags de 5 blijde Mysteriën, 's Dinsdags en Vrijdags de 5 droevige, 's Woensdags en Zondags de 5 glorierijke Mysteriën.

Terwijl gij meest allen lezen kunt, is het u gemakkelijk de Mysteriën bij den Rozenkrans te leeren bidden! maar die niet in een kerkboek lezen kunnen, en de Mysteriën van den Rozenkrans niet geleerd hebben, hoe weinig hulpmiddelen hebben zulke menschen om de geloofsgeheimen bij hungebed te overdenken! Daarom, kinderen! wil ik u vooral doen opmerken, als gij ooit in de gelegenheid mocht zijn of komen, om zulk eenen minkundigen de 15 Mysteriën van den Rozenkrans te leeren bidden, gij dit niet moogt verzuimen; daardoor oefent gij een bijzonder werk van barmhartigheid

uit: wat denkt eens, als een minkundige daarin met stichting onderwezen is, en zich voortaan gewent de Mysteriën met aandacht tusschen den Rozenkrans te voegen, dan is hij toch in staat om de voornaamste geheimen van den godsdienst, die in het leven, de dood en verrijzenis des Heeren gelegen zijn, onder het gebed te overwegen, en dusdoende het uitwendig gebed met het inwendige te vereenigen; (of om duidelijker te spreken) onder het bidden te mediteeren, te beschouwen. Welke aandacht, welke godsvrucht en heilige gemoedsaandoening kan dit bij hem niet verwekken! ja het dient hem als een boek, waarin hij het voornaamste van den godsdienst aantreft.

De Engel des Heeren.

Het is een zeer lofwaardig gebruik bij vele Katholieken, om 's morgens, 's middags en 's avonds te bidden drie versen en driemaal *wees gegroet*, welke versen beginnen met de woorden: *de Engel des Heeren*, waarom ook deze oefening *de groetenis des Engels* genoemd wordt. In vele Katholieke landen is dit gebruik zoo algemeen, dat daartoe met het kleppen der klok, driemaal daags een bijzonder teeken gegeven wordt: welk gebruik van kleppen, ook bij ons hier en daar, waar er geschikte gelegenheid toe is, en het geen aanstoot geeft, wordt in acht genomen.

Vr. *Hoe bidt men de groetenis des Engels?*

A. Op deze wijze: *de Engel des Heeren heeft aan Maria gebodschapt, en zij heeft ontvangen van den H. Geest. Wees gegroet enz.*

Zie de dienstmaagd des Heeren! mij geschiede naar uw woord. Wees gegroet enz.

Het Woord is vleesch geworden, en heeft onder ons gewoond. Wees gegroet enz.

G E B E D.

Wij bidden U, o Heer! stort uwe genade in onze harten opdat wij, die door de boodschap des Engels, de Menschwording van Christus uwen Zoon gekend hebben, door zijn lijden en kruis tot de heerlijkheid der verrijzenis mogen komen, door denzelfden Christus onzen Heer. Amen.

Vr. *Met welk inzicht wordt de groetenis des Engels gebeden.*

A. Tot dankzegging voor de overgroote weldaad der menschwording van CHRISTUS, en om aan dezer heilzame vruchten deelachtig te worden door de voorspraak van de H. Moeder Gods.

Vr. *Wanneer wordt dit gebed knielende, en wanneer staande verricht?*

A. Men bidt het altijd knielende, uitgenomen zaterdags tegen den avond; en zondags wordt het den geheelen dag door, staaande gebeden, als ook op al de dagen van Paschen tot H. Drievuldigheid.

ANTONIJ. Wat beduidt het, Pastoor! dat het 's Zondags en in den paaschtijd staande verricht wordt?

PAST. Dit geschiedt, ter gedachtenis aan de glorierijke verrijzenis van CHRISTUS, die bijzonder in den Paaschtijd en op alle Zondagen van het jaar herdacht wordt. Van Paasch-Zaterdag echter tot H. Drievuldigheid, worden in plaats van den *Engel des Heeren*, de versen *Koningin des hemels* enz. gebeden.

Het gebruik, om de Engel des Heeren te bidden, is zeer aan te prijzen, en om dit godvruchtig gebruik meer en meer algemeen te maken, hebben, de Pausen BENEDICTUS XIII en BENEDICTUS XIV tal van aflaten verleend aan de geloovigen die dit godvruchtig gebruik onderhouden.

Vesper.

Nu wil ik u, kinderen! ook nog iets van de Vesper en de gebruiken, welke bij de Vesper voorkomen zeggen, alhoewel over dit laatste niet veel te bemerken valt.

De Vespers is eene godsdienst-oefening, waarin wij door het zingen van Psalmen en H. Lofzangen de grootheid Gods verheerlijken, zijnen lof verkondigen, Hem danken en zijnen bijstand verzoeken.

Nadat het Allerheiligste is uitgesteld, begint de Priester de dienst, zingende: *Deus in adiutorium meum intende*, dat is: *O God! zie op tot mijne hulp*. Het koor antwoordt: *Domine adjuvandum etc. Heer haast U om mij te helpen.*

Onder het zingen dezer beide versen en het daarop volgende *Gloria Patri*, sta men recht op met den Priester, en terwijl het koor zingt *Gloria Patri etc.* dat is: *Glorie zij den Vader, den Zoon, en den H. Geest*, buige men zijn hoofd wat voorover uit eerbied jegens de drie goddelijke personen, wier lof gezongen wordt.

Terwijl het koor de Psalmen en H. Lofzangen zingt, kan men nederzitten om te bidden; doch als het Allerheiligste Sacrament ter openlijke aanbidding is uitgesteld, is het eerbiediger, dat men gedurende dezen godsdienst zijne gebeden knielende verricht, als onze lichaamskrachten zulks toelaten.

Vr. *Waarom staat het volk met den Priester terwijl het Magnificat gezongen wordt?*

A. 1. Omdat deze lofzang als het Evangelie onder de Vespers is, (Luc. I). 2. omdat dezelve ziet op het geheim der menschwording van CHRISTUS, tot welker vereering wij met de H. Moeder-Maagd dit lof- en danklied blijmoedig zingen.

Vr. *Waarom wordt op hooge feesten of bij meer*

solemneele Vespers onder het Magnificat het H. Sacrament en geheel het Altaar bewierookt?

A. Om met meer plechtstatigheid te beduiden, dat wij onzen lof en onze aanbidding tot JESUS in het allerheiligste Sacrament richten! en dat gelijk de welriekende wierook opwaarts stijgt, alzoo onze aandacht hemelwaarts klimme, om als het ware, Gode een aangename geur te zijn.

PAST Ik kan u niet genoeg aanbevelen, kinderen! om alle zon- en feestdagen dezen namiddag-Godsdienst, de Vesper, bijtewonen, en dezelve nooit, dat bij hooge noodzakelijkheid te verzuimen! immers daardoor betuigen wij hoogachting en wederliefde tot JESUS in het allerheiligste Sacrament, hetwelk dan ter openlijke aanbidding wordt uitgesteld; daardoor brengen wij de zon- en feestdagen godsdienstiger over, daardoor vereenigen wij ons met den dienst der H. Engelen, welke onophoudelijk God loven en aanbidden.

Gewone Gebeden.

Vr. *Op welke wijze behoort men zijn gebed te ver-richten?*

A. Men bidde met gevouwen handen, neêrge-slagen oogen, met ontdekten hoofde en gebogen knieën.

Vr. *Waarom bidt men met gevouwen handen en neêr-ge-slagen oogen?*

A. Wijl deze wijze van bidden den onderdanen past, die om hulp en ontferming smeeken.

Vr. *Waarom bidt men met ontdekten hoofde en met gebogen knieën?*

A. Tot betuiging van onzen eerbied voor de Goddelijke Majesteit, en om onze onderdanigheid ook uitwendig te betoonen.

PAST. Met gebogen knieën kinderen! heeft gebe-

den de Koning SALOMON (1), de profeet DANIEL (2), de H. STEPHANUS (3). Men leest in de levensbeschrijving van den H. Apostel JACOBUS, eerste Bisschop van Jeruzalem, dat hij zoo dikwijls knielende heeft gebeden, dat zijne knieën hard, als eene kameelshuid geworden waren.

JAN. Mag men ook niet somtijds bidden, Pastoor, met den hoed op het hoofd?

PAST. Ja, kinderen! zoo bidden velen zeer aandachtig, terwijl zij op weg alleen gaan, zonder den hoed aftenemen; velen bij het spinnen, naaijen of anderen arbeid zonder de handen te vouwen; doch als er geene beletselen zijn, en men zich tot het gebed bepaalt, bij voorbeeld 's morgens en 's avonds behoort men de gebruiken bij het gebed in acht te nemen en met gebogen knieën te bidden.

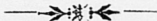
Tracht dan niet alleen te knielen, maar ook uw geheele lichaam in die houding te stellen, welk eenen met aandacht biddenden Christen betaamt; en niet optevolgen dezulken, die onder het gebed met hunne armen op stoel of bank zoo voorover leunen, dat zij eer op slapers dan bidders gelijken. Het is zeer aanteprijzen, dat het huisgezin, terwijl het de morgen- en avondgebeden samen verricht voor een kruisbeeld nederkniele, en onder het gebed dikwijls de oogen op den gekruisten Heiland richt.

Gij kunt niet denken, kinderen! wat die uiterlijke eerbiedige houding onder het dagelijksche gebed nog eenen grooten invloed heeft op de inwendige aandacht des harten. Ook als gij aan tafel voor en na het eten bidt, slaat dan nooit uwe oogen op, vericht dan uw gebed altijd met eene heilige stilte, met gevouwen of samengevoegde handen, zoodat gij nooit onder hetzelfde iets anders doet; die kleine

(1) 3 Boek der Kon. VIII. (2) Dan. VIII. (3) Hand. VII.

stichtende houding is toch een bewijs van grooten eerbied jegens God.

Twee dingen, mijne kinderen! wensch ik hartelijk, dat gij alle dagen uws levens moogt opvolgen; en welke? eene eerbiedige houding bij den Godsdienst in de kerk, en eene eerbiedige houding bij het verrichten van uwe huiselijke aandacht. Stelt u voor: gij komt in eene kerk, waar gij alle geloovigen in eene zedige, gepaste en eerbiedige houding de Godsdienst ziet bijwonen, hoe stichtelijk zal u dit niet voorkomen, en welken indruk tot eerbiedige gevoelens voor God moet dit niet bij u verwekken! Wacht u derhalve van in de kerk nooit omtezien, of met de oogen in het rond te zwerven, of te praten, te lachen, ja voor elke andere onzedige houding des lichaams. Denkt dat gij in een huis zijt terwijl het huisgezin zijn morgen- of avond-aandacht gezamenlijk verricht; de huisvader bidt voor, het huisgezin antwoordt; alles geschiedt met duidelijke en bedaard uitgesprokene woorden. Zelfs het kruismaken, waarmede het gebed begint en eindigt, wordt van ieder met teekens van eerbied gedaan; en ieders houding is die, van een met aandacht biddenden Christen. Moet dan zulk een voorbeeld uw hart niet roeren, en u mede tot aandacht aansporen?

VERKLARING VAN DE HEILIGE MIS.

Inhoud der gebeden en verklaring der Ceremoniën, welke bij de H. Offerande der Mis voorkomen.

De offerande der H. Mis bestaat voornamelijk in de Consecratie, als uitmakende die heilige handeling, bij welke het brood en de wijn in het Lichaam en Bloed des Heeren wordt veranderd. Deze behelst, wat het wezen der zaak betreft, de gedachtenis aan het lijden en sterven van CHRISTUS, volgens Zijne woorden bij het laatste avondmaal uitgesproken: *doet dit ter mijner gedachtenis* (1).

De handelingen, Ceremoniën en Gebeden, welke onder het verrichten dezer offerande voorkomen, hebben wel, elk voor zich, hunne eigene beteekenissen; doch worden mede godvruchtig en met veel nut zoo verklaard, dat zij ook iets beteekenen omtrent het lijden van JESUS CHRISTUS, ten einde de geest en aandacht diergenen, welke de Mis hooren of opdragen, mogen worden opgeleid tot de hoofdgeheimnis, te weten: die van den dood en het offer des gekruisten Heilands JESUS CHRISTUS.

Wij zullen hier korthedshalve maar gedeeltelijk van de *eigene* beteekenissen der Ceremoniën spreken, en daarbij *de zinnebeeldige* voegen in hoeverre die *toepasselijk* zijn op het lijden onzes Heeren; waarbij valt te bemerken, dat de zinnebeeldige toepassing aan de onderscheidene godvruchtige denkwijze der geloovigen gelaten wordt en niet behoeft samen te stemmen, zooals dit uit onderscheidene kerkboeken te bespeuren is. Wij zullen hier tevens uit de toepassingen, diegene bijbrengen, welke ons als de

(1) Luc. XXII, 19.

meest overeenstemmende met het Lijden voorkomen, en die afzonderlijk met „ teekenen.

„De priester in het misgewaad gekleed verbeeldt „de persoon van JESUS CHRISTUS in zijn lijden. Als „hij uit de Sacristie naar het altaar gaat, kunnen „wij ons verbeelden hoe CHRISTUS, uit de eetzaal „waar hij het laatste avondmaal gehouden had, ging „naar den hof Gethsemani, om daar zijn lijden te „beginnen.”

Nadat de Priester den kelk op het altaar geplaatst, het misboek in orde gelegd en alles tot de offerande heeft ingericht, begint bij de Mis beneden bij den voet van het Altaar.

HET BEGIN DER MIS.

Onder het teeken van het H. Kruis zegt de Priester: *In den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen. Ik zal ingaan tot het Altaar Gods.*

De Misdienaar antwoordt in den naam van alle geloovigen: *Tot God die mijne jeugd verblijdt.*

De Priester leest met den Misdienaar, om het andere vers, den 42 Psalm DAVIDS, ten einde zich en het volk aantesporen om met vreugde en vertrouwen op te gaan tot het altaar Gods, waar het H. offer zal worden opgedragen.

Diep nedergebogen spreekt hij de algemeene schuldbelijdenis: *Ik belijd voor God almachtig enz.* Dit doet ook de dienaar in den naam van al de geloovigen die aanwezig zijn om de Mis te hooren.

Vr. *Waarom doen de Priester en de Dienaar de algemeene schuldbelijdenis?*

A. Opdat zij ook van de kleinste vlekken der zonde gezuiverd worden, en de Priester dus met te meer reinheid en grooter vertrouwen tot het H. Altaar moge naderen. Zij erkennen dat zij zondaars zijn, en bidden voor elkander, naar de vermaning van den H. JACOBUS: *belijdt elkander uwe zonden en*

bidt voor elkander, opdat gij zalig wordet; want het aanhoudende gebed van den rechtvaardige vermag veel (1).

De Priester bidt daarom ook voor het volk, dat God hun de zonden vergeve, zeggende: *De almachtige God ontferme zich uwer, en u uwe zonden vergeven hebbende, geleide hij u ten eeuwigen leven Amen.*

„Als de Priester aan den voet van het altaar diep „nedergebogen de algemeene schuldbelijdenisspreekt, „kunnen wij ons voorstellen, hoe CHRISTUS in den „hof Gethsemani water en bloed, uit benauwdheid „zijner ziel, zweette. Mochten wij dan ook berouw „over onze zonden gevoelen, die de oorzaak van dit „bloedige zweet geweest zijn!”

Met vertrouwen op God treedt de Priester naar het altaar op; hij bidt nogmaals om de vergiffenis zijner zonden, kust het altaar tot teeken van verzoening met CHRISTUS, en bidt om door de verdiensten der Heiligen, wier overblijfselen in het altaar rusten, die kwijtschelding te erlangen.

Bij plechtige diensten wordt het kruis of het allerheiligste Sacrament benevens geheel het altaar bewierookt; dit wordt na de opoffering nog herhaald, gelijk nader zal gezegd worden.

De Introïtus of ingang ter Mis.

De ingang der Mis bestaat uit eenige versen, getrokken uit de H. Schrift, en wel meest uit de Psalmen van DAVID, met het vers *Gloria Patri etc.* Hij wordt Introïtus of ingang ter Mis genoemd, dewijl hij van het koor gezongen wordt terwijl de Priester uit de Sacristie naar het altaar gaat.

„Als de Priester na den kant van den Epistel gaat „om den Introïtus te lezen, denkt dan hoe CHRISTUS „gevangen, weggeleid en voor ANNAS gebracht is.”

(1) Jac. V, 16.

Kyrie Eleison. Gloria in Excelsis.

Door dit formulier van gebed, kyrie eleison, wordt elke persoon der allerheiligste Drieëenheid driemaal aangeroepen; daarom wordt na het driemaal *Heer ontferm U onzer*, driemaal herhaald *Christus ontferm U onzer*, door welke woorden de tweede persoon in de Godheid wordt aangeroepen.

„Onder het drievoudig kyrie eleison kunt gij u „herinneren: hoe CHRISTUS door PETRUS driemaal verloochend is.”

Het Gloria in Excelsis is een vreugdegezing, de eerste versen daarvan bestaande uit het gezang, dat de Engelen gezongen hebben, toen zij de geboorte des Heilands aan de menschen verkondigden.

Dit Gloria wordt in gezongene diensten door den Priester, voor het altaar, aangeheven en door het koor vervolgd. En dewijl de Mis een vreugdeoffer is, wordt dit blijde gezang als ook de overige gezangen, onder de Mis, met orgelspel begeleid.

In de Mis voor de overledenen, en op die dagen welke niet aan vreugde toegeëigend zijn, wordt dit Gloria weggelaten.

Dominus Vobiscum. Collecten.

Vr. *Waarom keert de Priester zich, onder de Mis dikwijls tot het volk, zeggende: de Heer zij met u?*

A. Met deze woorden groet hij het volk en wekt het tot aandacht; die wijze van groeten was eertijds zoo in gebruik (1); en gelijk hij tot het volk spreekt, keert hij zich tot hetzelfde om, daar men natuurlijk zijn aangezicht wendt tot hen die men aanspreekt.

De dienaar wenscht, uit naam van het volk, den Priester dezelfde genade, antwoordende: *en met uwen geest.*

(1) Ruth II, 4. 2 Paral. XV, 2. 2 Timoth. IV, 22.

Vr. *Waarom strekt de Priester bij deze woorden zijne handen uit?*

A. Om het gebaar naar de uitdrukking zijner woorden te voegen; gevende dus zijnen wensch te kennen: dat de Heer door zijnen Geest de harten van het volk moge opwekken (1). Door het uitstrekken zijner handen wil hij de harten zijner toehoorders als het ware vereenigen; en door de samenvoeging dier handen hen gezamenlijk als ineensluiten tot aanbidding.

„Als de Priester zich dus keert tot het volk, mag „u dit indachtig maken, hoe CHRISTUS PETRUS aan- „zag en hem tot boetvaardigheid noopte.”

Vr. *Wat beteekent het woord Collecte?*

A. Collecte wil zeggen *verzameling*, en wordt hier zoo genoemd, vermits de Priester de goede verlangens der geloovigen als in een gebed verzamelt, en dezelve in aller naam, als gezant aan God voordraagt; daarom spoort hij ook eerst het volk aan, zeggende: *Laat ons bidden*.

De gebeden, welke de Priester hier aan God opdraagt zijn verschillende. Zij zijn toepasselijk op den tijd, of op de feesten; b. v. in de vaste bidt hij: dat wij ons niet alleen mogen onthouden van spijsen, maar ook van zonden; in den paaschtijd: dat wij met CHRISTUS mogen verrijzen; op Pinksteren: dat wij mogen ontvangen den H. Geest; op de feestdagen der Heiligen: dat wij door hunne voorspraak deze of gene deugd mogen verkrijgen.

Vr. *Waarom houdt de Priester de handen opgeheven terwijl hij bidt?*

A. Deze wijze van bidden was gebruikelijk in de oude wet; MOZES bad met opgehevene en uitgestrekte armen, toen JOSUE slag leverde aan de Amalekieten (2). *Heer! verhoor mijn gebed*, sprak DAVID, *terwijl ik mijne handen verhef tot uwen heiligen tem-*

(1) Pouget p. 3, § 2, C. 7, § 22. (2) 2 B. Moses XVII, 11.

pel (1). Ook de H. PAULUS spreekt van deze wijze van bidden, tot zijnen leerling TIMOTHEUS (2).

V. *Waarom antwoordt de dienaar op het gebed van den Priester: Amen?*

A. Het woord *Amen* beteekent den wensch, dat het moge geschieden; dit *Amen* spreekt de dienaar uit naam van al het volk, en is hier als eene onderteekening dier gebeden en wenschen aantemerkten, welke de Priester voor het volk ten hemel opdraagt.

De Epistel. Graduale. Alleluja.

Epistel beteekent brief, en bestaat in eene les uit de H. Schrift, liefst uit de brieven der Apostelen. Hij dient of tot lof van den heiligen wiens feest gevierd wordt; of tot onderrichting van den Priester, of tot onderwijzing van het volk; daarom wordt hij ook dikwijls gezamenlijk met het Evangelie, voor of na de Mis, in de moedertaal, aan het volk voorgelezen.

De dienaar antwoordt op het einde van den Epistel: *Deo Gratias. Gode zij dank*, daarvoor dat hij ons zulke heilige leer heeft toegezonden.

„Gedenkt onder het lezen van den Epistel en de „Graduale, hoe CHRISTUS in het rechthuis van PILATUS „valschelijk beschuldigd werd.”

Vr. *Wat wil Graduale zeggen?*

A. De Graduale bevat eenige versen getrokken uit de H. Schrift, en meest uit de Psalmen, welke verschillende zijn naar gelang der tijden en feesten.

Graduale beduidt trapgezing, dit ontleent zijnen naam aan een overoud gebruik der Kerk. Het was eertijds gewoonte, dat de Diaken, om het Evangelie te zingen, eene hoogte of verhevene plaats beklom, waar men met trappen opging. Daar nu, voor het zingen van het Evangelie eenige Ceremoniën, als ook het gebed van den Diaken, en het zegenen van

(1) Psalm XXVII, 2. (2) 1 Timoth. II, 3.

den wierook geschiedden, zoo werd in den tusschen-tijd deze Graduale door het koor gezongen.

Na de Graduale wordt buiten de Vaste, meest altijd *Alleluja* gezongen. Dit is een woord van vreugde en lof; het wil zeggen: *looft den Heer!*

Het Evangelie.

Vóór het lezen van het Evangelie wordt het boek van de linker- naar de rechterzijde des Altaars overgebracht. Dit heeft uit eene omstandigheid, die bij de oudheid in gebruik was, zijnen bijzondere grond: in den geheimrijken zin kan het ons aanduiden, dat toen de Joden het Evangelie verworpen hebben, de Heer het heeft doen overbrengen tot de Heidenen, van welke wij onze afkomst ontleenen,

Intusschen bidt de Priester in het midden voor het altaar diep gebogen, dat God zijn hart en zijne ziel moge zuiveren, opdat hij het Evangelie waardiglijk moge verkondigen.

„Terwijl het boek wordt omgedragen herinnert u, „hoe JESUS van PILATUS werd gezonden tot HERODES.”

Het boek wordt tot het zingen of lezen van het Evangelie schuins op het altaar geplaatst, zoodat de Priester zich recht tegenover het Evangelie stellende, zich schuins of half tot het volk keert, hetwelk hij aanspreekt, en door de les van het Evangelie onderwijst. In deze schuinsche stelling keert hij zich ook niet om tot het volk terwijl hij zegt: *Dominus vobiscum*: de Heer zij met u.

De reden waarom de Priester en het volk zich teekenen met het kleine kruisje op het voorhoofd, op den mond en op de borst voor het lezen van het Evangelie, is reeds verklaard in de les over het maken van het teeken des H. Kruises.

Vr. *Waarom staat het volk op onder het zingen of lezen van het Evangelie?*

A. Om te toonen, dat men bereid is, zijn leven

te richten naar de leer van het H. Evangelie, en deszelfs woorden met den hoogsten eerbied aanteheoren.

Men leest dat in sommige landen, zooals Polen en Hongarije de soldaten eertijds hunne sabels uittrokken, om te toonen, dat zij bereid waren met hun leven en bloed het Evangelie te beschermen.

Hier staat te bemerken, dat zij niet weldoen, die ten tijde van het Evangelie blijven knielen; want het is beter de Ceremoniën van de Kerk te onderhouden, dan zijn eigen godvruchtig gevoelen te volgen.

Vr. *Waarom wordt in plechtige Missen het Evangelie door den Priester of Diaken bewierookt?*

A. Het Evangelie wordt bewierookt uit hoogachting jegens de H. woorden welke ons daaruit verkondigd worden.

Vr. *Wat beteekenen de brandende lichten, die, bij plechtige Missen, onder het zingen van het Evangelie worden opgeheven?*

A. Dat het Evangelie is geweest een licht der Heidenen, waardoor zij uit de duisternis hunner dwalingen tot de kennis des geloofs gekomen zijn.

Vr. *Waarom kust de Priester het boek na het lezen van het Evangelie?*

A. Om zijnen eerbied, zijn geloof en vaste gehoorzaamheid aan de H. woorden van het Evangelie te betuigen.

„Onder het lezen van het Evangelie kunt gij u „voorstellen hoe CHRISTUS door HERODES bespot, tot „PILATUS terug wordt gezonden.”

Na het Evangelie wordt op bijzondere Feestdagen het *Credo* of de artikelen des geloofs gelezen; dewijl, nadat de Apostelen het Evangelie verkondigd hadden, de wereld openbare belijdenis van het geloof heeft afgelegd.

De Opoffering.

Het eerste voornamen deel der H. Mis.

Voor dat de Priester dit deel der H. Mis begint,

keert hij zich eerst nogmaals tot het volk, zeggende : *De Heer zij met u. Antw. En met uwen geest.* Zich voorts weder naar het altaar gevend hebbende, leest hij eenige versen, getrokken uit de H. Schrift, welke het *offertorium*, dat is, *opoffering* genoemd worden ; want eertijds werd na de geloofsbelijdenis brood en wijn door de geloovigen tot de offerande aangebracht, hetgene van den Priester gezegend en aan God opgedragen werd.

Hierna ontdekt de Priester den kelk, en legt de Corporaal open, om de offering te beginnen.

„Hierbij kunt gij u verbeelden hoe CHRISTUS vóór de „geeseling, van zijne kleederen is ontbloot geworden.”

De Priester neemt de Pateen, waarop de hostie ligt, in beide handen ; heft die wat omhoog, en spreekt het gebed der offerande van het brood.

Heilige Vader, almachtige, eeuwige God ! neem dit onbevleete offer aan, hetwelk ik, uw onwaardige dienaar, opdraag aan U, den levenden en waren God, voor mijne talrijke zonden, beleedigingen en nalatigheden, gelijk ook voor allen die hier tegenwoordig zijn, alsmede voor alle geloovige Christenen, zoo levende als doode, opdat het mij en hun voordeelig zij ten eeuwigen leven.

De Priester gaat naar de zijde van het altaar ; terwijl de Misdienaar hem wijn en water toereikt ; hij giet van den wijn in den kelk, waarbij hij een druppel of een weinigje water voegt, en weder in het midden van het altaar gekomen, neemt hij den kelk in zijne handen, en dien nu wat hooger houdende, zegt hij :

Heer ! wij offeren u den kelk der zaligmaking en bidden uwe goedertierenheid, dat hij voor ons heil en dat der geheele wereld, met eenen geur van zoetheit moge opklimmen tot voor het aanschijn uwer goddelijke Majesteit. Amen.

„Bedenk onder deze offerande hoe CHRISTUS zijn „lichaam tot de bloedige geeseling heeft overgegeven.”

Vr. *Wat beteekent 't dat de wijn met water vermengd wordt?*

A. Dit heeft de zeer schoone beteekenis: 1. van het geheim der menschwording, waarin de mensche-lijke natuur met de goddelijke natuur vereenigd is in den persoon van CHRISTUS. 2. Van de vereeniging van CHRISTUS met zijne Kerk. Door den wijn wordt eenigermate CHRISTUS bedoeld, die van zich zelven getuigt: *Ik ben de wijnstok*; het water is eene aanduiding van het volk, gelijk de H. JOANNES in het boek der openbaring te kennen geeft (1). 3. Beduidt het, hoe uit de zijde van CHRISTUS lichaam, water en bloed gevloeid is, toen hetzelfde aan het kruis hangende met eene lans doorstoken is geworden.

„De Priester bedekt den kelk, waarbij gij kunt be-
„denken, hoe CHRISTUS met doornen is gekroond.”

In het midden voor het altaar eenigszins nederge-
bogen, roept de Priester den H. Geest aan om het
offer te zegenen.

Bij plechtige Diensten wordt nu de offerande en
geheel het altaar bewierookt; terwijl de Priester
den wierook, eerst door hem gezegend, straks boven
het offer laat opklimmen, zegt hij:

*Dit reukwerk van U gezegend klimme op tot U, o
Heer! dat uw barmhartigheid op ons nederdale.*

Onder het bewierooken van het altaar spreekt hij
eenige versen uit de 140ste Psalm, waarin onder an-
deren deze woorden voorkomen: *Laat mijn gebed tot U,
o Heer! gericht worden, gelijk een reukwerk voor uw aanschijn.*

Vr. *Waarom wordt de offerande en geheel het altaar
bewierookt?*

A. Om dezen daardoor met te meer plechtigheid
aan God toe te heiligen, en gelijk door het altaar
CHRISTUS beteekend wordt, wordt ook geheel het
altaar bewierookt.

Vr. *Waarom wast de Priester aan de zijde van het
altaar het uiterste zijner vingeren, terwijl hij eenige ver-
sen uit den 25sten Psalm leest?*

(1) Openb. VII, 15.

A. Om te beteekenen dat hij, die zoo een heilig offer aan God wil opdragen, zich te voren ook van de geringste zonde moet trachten te zuiveren.

„Hier herinnert u, hoe PILATUS den Heiland on-
„schuldig verklaarde, terwijl hij zijne handen wiesch.”

Wedergekeerd tot midden voor het altaar, draagt de Priester deze offerande op aan de allerheiligste Drievuldigheid, ter gedachtenis der voornaamste geheimen van den Zaligmaker; als dat van zijn lijden, verrijzenis en hemelvaart; waarbij ook gedachtenis gevierd wordt van de allerzaligste maagd MARIA en eenige der voornaamste Heiligen, wier voorspraak de Priester verzoekt.

De Priester zich onwaardig kennende dit offer optedragen, verzoekt daartoe ondersteund te worden door de gebeden van het volk, zeggende *orate fratres, bidt Broeders, dat mijne en uwe offerande aangenaam moge worden aan God den almachtigen Vader.*

Hierop bidt de dienaar dadelijk uit naam van al het volk: *de Heer aanvaarde dit offer uit uwe handen, tot lof en glorie van zijnen H. Naam, tot voordeel van ons en van zijne geheele heilige Kerk. Amen.*

„Terwijl de Priester zich nu keert tot het volk, „kan u dit zeer goed te binnen brengen, hoe PILATUS CHRISTUS aan het volk vertoonde, zeggende: „*ziet den Mensch.*”

De Priester weder tot het altaar gekeerd, verricht zijn gebed in stilte.

Praefatie.

Præfatie beteekent: voorafgaande inleiding. Deze heet zoo, omdat zij den ingang tot den Canon der Mis en eene algemeene inleiding tot het ware offer is; daarom vangt de Priester die aan met luider stem, om den God van alle eeuwen te loven.

Ten einde dien lof plechtig aan God te betuigen, wordt geheel de Præfatie bij zingende Diensten door

den Priester gezongen, terwijl de eerste versen door het koor beantwoord worden. De Priester zingt of spreekt tot het volk: *De Heer zij met u.*

De Dienaar of het koor antwoordt: *en met uwen Geest!*

De Priester vermaant het volk, dat zij hunne harten van de aarde aftrekken en ten hemel verheffen: *verheft uwe harten.* Antw. *Wij hebben onze harten tot den Heer verheven.*

Als het volk geantwoord heeft, dat zij hunne harten tot God verheven hebben, is de Priester daar mede nog niet tevreden, maar vermaant het verder tot dankzegging en spreekt: *laat ons den Heer onzen God danken.*

Het volk antwoordt; *Dit is waardig en recht.*

Nu betuigt het volk plechtigen dank aan God, openlijk door den Priester en heimelijk door hunne gebeden, en dit alles in CHRISTUS onzen Heer, die den Vader lief is, door wien Hem ook de Engelen, en wij met hen loven.

De Priester vervolgt: *waarlijk het is waardig en recht, billijk en heilzaam dat wij U altijd en op alle plaatsen danken, heilige Heer! almachtige Vader! eeuwige God! in Christus onzen Heer (1) door wien de Engelen uwe Majesteit loven, de Heerschappijen U aanbidden, de Machten U al bevende eeren, de Hemelen en hemelsche krachten en de zalige Serafijnen met vereenigde blijdschap uwen lof verkondigen. Met welke wij bidden, dat gij U ook gewaardigt aantenemen onze stemmen met ootmoedige belijdenis, zeggende: Heilig! Heilig! Heilig! is de God der Heirkrachten. Hemel en aarde zijn vol van uwe heerlijkheid. Heil U in het allerhoogste! Gezegend Hij die daar komt in den naam des Heeren! Heil U in het allerhoogste!*

(1) Op voorname Feesten en bijzondere tijden wordt hier de eigene weldaad aangevoerd, waarvan wij dan gedachtenis viëren, om daarvoor 's volks bijzonderen dank te betuigen.

Vr. *Waarom wordt bij het Sanctus met de klokjes of schellen geluid?*

A. Deels uit vreugde bij de uitdrukking dezer vreugdewoorden; deels om het volk opmerkzaam te maken bij het begin van den Canon.

Deze Præfatie is eene verhevene en waarlijk hemelsche dankzegging, die buitengewoon geschikt is om de harten der geloovigen tot godsvrucht op te wekken; de strijdende Kerk op aarde vereenigt zich hier met de triomfeerende Kerk in den hemel; zij ontleent de woorden aan de koren der hemelsche geesten, om den goddelijken lof te zingen: want de woorden: Heilig! Heilig! Heilig! is de God der heikrachten, is een lofzang, dien de Profeet ISAÏAS den Serafijnen in den hemel heeft hooren zingen, voor den troon Gods (1).

Door deze woorden: *gezegend is hij die daar komt in den naam des Heeren*, worden wij herinnerd dat als die grootmachtige Heer zal komen op het altaar, wij hem onthalen, gelijk eertijds die van Jerusalem deden, welke hem zegepralend binnen hunne stad voerden, roepende: *gezegend hij die daar komt in den naam des Heeren! Hosanna of heil in het allerhoogste!*

„Toepasselijk op het lijden kunt gij onder de Præfatie denken, hoe CHRISTUS ter dood veroordeeld „werd, toen de Joden riepen: *kruist hem! kruist hem!*”

Canon.

Deze is eene onveranderlijke orde van gebeden welke dagelijks in de Mis voorkomt; terwijl de andere gebeden naar de Zon- en Feestdagen veranderd worden.

De Canon bevat allervoortreffelijkste gebeden, welke hunnen oorsprong uit de eerste eeuwen der Kerk ontleenen. Eerst bidt de Priester hier tot den he-

(1) Isairs VI, 3.

mel
TUS
den
offe
draa
waa
een
onz
en
E
der
wel
noe

A
met
bela
den
bist
„
„TU
„on
I
Ma
tela
ver
I
die
gen
duic
hij
daar
Kel
geen
bele

melschen Vader door onzen Middelaar JESUS CHRISTUS als den voornaamsten Priester, die dit offer den Vader altijd opdraagt. Hij bidt, dat God dit offer gelieve aantemen en te zegenen, dat hij opdraagt voor de geheele Kerk, opdat God zich gewaardige haar te bevredigen, te bewaren, te vereenigen en te bestieren over de geheele aarde, met onzen Paus, onzen Bisschop of geestelijken Overste en alle belijders van het ware Katholieke geloof.

Hier houdt de Priester nog bijzondere gedachtenis der personen, voor welke hij de H. Mis opdraagt, of welke hem bijzonder aanbevolen zijn, en wordt genoemd:

Memento.

Of gedachtenis der levenden

Als de Priester deze gedachtenis houdt, kunt gij met weinige woorden bidden voor uwe bijzondere belangen, als voor het welvaren uwer ouders, vrienden en anderen, voor welken gij eenigen zegen of bijstand verlangt.

„Deze *Memento* kan u ook herinneren, hoe CHRISTUS zijn kruis dragende, voor ons ging sterven om „ons te doen leven.”

De Priester viert het aandenken der allerheiligste Maagd MARIA, der H. Apostelen en der eerste Martelaren, en bidt God om bescherming door hunne verdiensten en gebeden.

Daar God in de oude wet bevolen had, dat ieder die een offer zou opdragen, zijne handen moest leggen op het hoofd van het slachtoffer, om aan te duiden, dat hij zelf den dood verdiende, waarvoor hij echter het slachtoffer in zijne plaats stelde; daarom strekt de Priester zijne handen over den Kelk en de Hostie uit, om te kennen te geven, dat geen menschelijke genoegdoening in staat is de beleedigde rechtvaardigheid Gods te verzoenen,

waarom hij dan ook het allerheiligste lichaam en bloed van Gods Zoon tot een zoenoffer opdraagt.

„Dit herinnere u, hoe JESUS wordt beweed door „de vrome vrouwen, die Hem op den kruisweg volgen.”

Vr. *Waarom maakt de Priester vijfmaal het kruis- teeken over het offer?*

A. Opdat het offer, door de verdiensten en door de kracht van onzen gekruisten Heer JESUS CHRISTUS, den Vader aangenaam moge worden.

„Dit mag u doen gedenken, hoe JESUS lichaam „met nagelen door handen en voeten aan het kruis „is geklonken.”

De Consecratie.

Het tweede hoofddeel der H. Mis.

De Priester, gedachtig aan hetgene JESUS in het laatste avondmaal verricht heet, neemt het brood in zijne handen; heft de oogen ten hemel, dankt voorts, en zegent hetzelfde; dan (zieh wat voorover buigende en de hostie tusschen zijne duimen en voorste vingers houdende) consacreert hij, in de persoon van CHRISTUS wiens plaats hij hier bekleedt; dat is: hij spreekt, over dit brood diezelfde alvermogende woorden uit, welke CHRISTUS uitsprak bij het laatste Avondmaal. Zoodra nu die woorden geëindigd zijn, is CHRISTUS hier tegenwoordig onder de gedaante van brood. De Priester knielt dadelijk neder om de tegenwoordigheid Gods aan te bidden; hij verrijst dan en heft de geconsacreerde hostie omhoog; ten einde al de aanwezende geloovigen JESUS CHRISTUS, daaronder tegenwoordig, eeren en aanbidden.

Dit alles wordt met een gepaste en diepe stilte verricht; het volk ligt op de knieën neergebogen, en slaat bij nedergebogen hoofde op de borst, sprekende eenige woorden of verzuchtingen tot den goddelijken

Heiland, om Hem dus met een levendig geloof, vaste hoop en vurige liefde te eeren en te aanbidden.

Onder de opheffing van de H. Hostie kunt gij „u herinneren, hoe JESUS met het kruis werd omhoog geheven.”

Bemerkenswaardig is hier, waarom de Dienaar onder de opheffing het onderste einde van het miskleed des Priesters wat omhoog houdt; dit heeft zijne reden uit het gebruik van de grijze oudheid der Kerk, toen bedekte nog het miskleed in den vorm van eenen ruimen mantel van alle zijden het geheele lichaam des Priesters, van de schouders tot aan de voeten; wanneer dus het miskleed, dat zijdewaarts op de armen hing, achter wat opgeheven werd, verlichtte dit den Priester op de armen om de opheffing van den kelk gemakkelijker te verrichten. Alhoewel nu de miskleeden door den tijd met eene zijdeopening zijn ingericht wordt evenwel de oude gewoonte van het miskleed onder de opheffing op te beuren, nog behouden.

De Consecratie van den kelk en de omhoogheffing geschiedt op dezelfde wijze als bij de consecratie van het brood, met dezelfde woorden, die CHRIS-
TUS in het laatste avondmaal over den kelk gesproken heeft.

Vr. *Waarom wordt bij plechtige Diensten onder de beide opheffingen, behalve het schellen ook met de klok geklept?*

A. Opdat alle geloovigen, die te huis of elders moeten blijven en dit kleppen hooren, zich in den geest in de kerk vertegenwoordigen, om bij dit voornaamste deel der Mis, JESUS tegenwoordigheid in hun hart te aanbidden.

„Bij de opheffing van den kelk moogt gij be-
„trachten, hoe het H. Bloed uit de wonden des
„Heeren op de aarde gevloeid is.”

Na de Consecratie vervolgt de Priester de ge-

beden uit den Canon, waarin hij met de geheele Kerk het allerheiligste offer aan de goddelijke Majesteit opdraagt ter gedachtenis van het lijden, van de verrijzenis en hemelvaart onzes Heeren, en bidt, dat hetzelfde bij God moge aangenaam zijn, gelijk de offergiften van den rechtvaardigen ABEL, het offer van ABRAHAM, en dat van den opperpriester MELCHISEDECH: en dat door de handen des H. Engels dit offer moge gebracht worden op het verheven altaar in de tegenwoordigheid der goddelijke Majesteit, opdat allen, die onder de Mis nuttigen, met hemelsche genade mogen vervuld worden. Daarna houdt hij den

Memento

Of de gedachtenis der Overledenen.

Waarbij hij stilstaande nog de bijzondere gedachtenis houdt dier overledenen, voor welke hij of de H. Mis opdraagt, of welke hem bijzonder aanbevolen zijn: en bidt dat zij allen in Christus rusten, de plaats van verkwikking, van licht en vrede bekomen mogen.

Als de Priester deze gedachtenis maakt kunt gij aan God bevelen de zielen dier overledenen, voor welke gij bijzonder gehouden zijt te bidden.

„Onder dezen Memento overweegt hoe CHRISTUS „hangende aan het kruis, om genade bad voor zijne „vijanden.”

Het gebruik, om voor de overledenen te bidden in de Missen, wordt gevonden in de alleroudste Liturgiën, of voorschriften van den openlijken Godsdienst; schrijvers uit de eerste eeuwen van de Kerk spreken er van, als van eene zeer gebruikelijke zaak: zoo als TERTULLIANUS (I), de H. AUGUSTINUS (2) en meer anderen. Bemerkt daaruit, hoe dit

(1) De Corona milit. (2) Serm. 34 de verb. Apost.

gebruik reeds zijn bestaan heeft, van af de tijden der Apostelen.

Nobis Quoque Peccatoribus.

Nadat de Priester voor de rust der overledenen gebeden heeft, doet hij zulks voor zich en alle omstanders; hij beschouwt zich met hen als zondaren, en smeekt, in de hoop op Gods barmhartigheid, dat wij deelgenooten worden aan het zalige gezelschap der H. Apostelen, Martelaren en alle Heiligen; niet uit hoofde onzer verdiensten, maar uit Gods vrije genade.

Vr. Waarom spreekt de Priester de eerste woorden van dit gebed met luider stem, en klopt hij zich op de borst?

A. Ten teeken dat hij zich als zondaar beschouwt; hetgene de geloovigen bij dit luide teeken mogen navolgen.

De Misdienaar die, van de stille gebeden bij de Consecratie, tot nu toe achter den Priester is blijven zitten, kust nu den uitersten boord van het misgewaad, en plaatst zich dan weder aan den voet van het altaar. Dit kussen van het misgewaad kan men beschouwen als een heilig verlangen om mede in het genootschap der zaligen opgenomen te worden, naar des Priester gebeden.

„Terwijl de Priester zich op de borst slaat, „zeggende: *nobis quoque peccatoribus*; dat is: ook „aan ons zondaren, kunt gij u herinneren aan het gebed van den goeden moordenaar aan het kruis: *wees mijner gedachtig, als gij komt in Uw rijk.*”

Vr. Waarom maakt de Priester eenige malen het teeken des H. Kruises, zoo wel over het Offer als met de geconsacreerde Hostie, boven en voor den Kelk?

A. Om aantekenen hoe wij ons aan de vruchten van het lijden onzes Heeren, en alle goede gaven, door dit H. Offer, kunnen deelachtig maken.

Eer dan de Priester de kruistekens met de H.

Hostie boven en voor den Kelk maakt, knielt hij om het H. Lichaam en Bloed des Heeren aan te bidden; en heft daarna den kelk met de H. Hostie een weinig omhoog. Eertijds, en wel vóór de elfde eeuw, was dit de eenigste verheffing onder de Misse, ter aanbidding voor het volk, daarom wordt nog op vele plaatsen, onder* deze opheffing, gescheld. Naderhand, en wel met oogmerk om de ketterij van zekeren BERENGARIUS te beschamen, die Gods tegenwoordigheid in het H. Sacrament loochende, is de verheffing ter openbare aanbidding ingevoerd, namelijk na de Consecratie. Zoodat deze verheffing, daar wij nu van spreken, nog een overblijfsel uit de oudheid is (1).

Pater noster.

Wanneer de stille gebeden geëindigd zijn, begint de Priester met luider stem te bidden het *Onze Vader*. Hij vermaant allen om dit mede te bidden, zeggende: *Laat ons bidden*.

Daar hij zich echter onwaardig acht, God zijnen Vader te noemen, verootmoedigt hij zich, bekenende, dat wij alleen daarom durven bidden, *Onze Vader enz.* omdat Christus het geboden heeft.

Leest dit waardige gebed, het gebed des Heeren, met bijzondere aandacht en met groot vertrouwen, om daardoor te bekomen hetgene gij daarin verzoekt. Dit eerwaardig en verheven gebed des Heeren, wordt tot meerdere plechtigheid, met de inleiding, onder plechtige diensten, door den Priester gezongen.

„De zeven gebeden, daar het Onze Vader uit „bestaat, mogen u indachtig maken aan de zeven „woorden, die de Zaligmaker, aan het kruis hangende „gesproken heeft.”

Wanneer het volk, door den Misdienaar of door

(1) Romsee de Cerem. Missae p. 264 et 304.

het koor. geantwoord heeft: *maar verlos ons van den kwaden*, zegt de Priester: *Amen*, en bidt dat God, om de voorspraak van de allerheiligste Maagd MARIA en aller Heiligen, ons van alle kwaad behoeden en den vrede schenken moge.

Daarna ontdekt de Priester den kelk en breekt hij boven dezen de H. Hostie midden door, waarvan hij voorts nog een stukje breekt, met hetwelk hij boven den kelk drie kruisen maakt, zeggende: *De vrede des Heeren zij u. Antw. En met uwen Geest.* Welke drie kruisen te kennen geven de verdienende oorzaak, waardoor de verzochte vrede verkregen wordt. De Priester laat dit deeltje der H. Hostie in den kelk zinken en dekt dien weder.

Vr. *Waarom breekt de Priester de H. Hostie?*

A, In navolging van onzen Zaligmaker die bij het laatste avondmaal, het brood brak, eer Hij onder deze gedaante, Zijn lichaam aan de Apostelen uitdeelde.

Vr. *Waarom laat de Priester een deeltje van de H. Hostie in de Kelk zinken?*

A. 1, Om aan te wijzen, dat het lichaam niet zonder het bloed is, noch het bloed zonder het lichaam. 2. Om te kennen te geven, hoe er hier één Sacrament, uit de gedaanten van brood en wijn, gevormd wordt (1)

„Betrekkelijk het lijden, kan u dit breken der „H. Hostie verbeelden den dood van CHRISTUS, in „welke de ziel van het lichaam scheidde; en het „nederzinken van een deeltje der H. Hostie in den „kelk, kan u voorstellen hoe, na den dood, de ziel „van CHRISTUS is nedergedaald in het voorgeborgte „der hel.”

Agnus Dei.

De Priester buigt zich voorover, en slaat drie-maal met de hand op de borst, zeggende tweemaal:

(1) Durand de fractione Hostiae.

Iam Gods dat wegneemt de zonden der wereld, ontferm U onzer! In plaats van ontferm U onzer, zegt hij de derde maal; geef ons den vrede!

In de Missen voor de overledenen, wordt niet gezegd: *ontferm u onzer*, maar: *geef hun rust*, en op de derde keer: *geef hun de eeuwige rust*.

„Terwijl de Priester driemaal voor de borst slaat, „bedenk hoe velen die CHRISTUS aan het kruis hebben zien sterven, zich tot God bekeerden, slaande „op hunne borst.”

De Priester bereidt zich tot de H. Communie voor; de handen op het altaar samengevoegd houdende, en zich eenigszins buigende; bidt hij drie gebeden. In het eerste verzoekt hij dat God, niet op zijne zonden, maar op het geloof der H. Kerk moge zien, en zich gewaardige Haar in vrede en eenheid te bewaren. In het tweede smeekt hij, bij het lichaam en het bloed des Heeren, om verlost te worden van alle ongerechtigheden en van alle kwaad alsmede om den weg der geboden Gods te bewandelen en nimmer van God gescheiden te worden.

Ten laatste bidt hij, dat het nuttigen van het lichaam en bloed des Heeren hem niet tot oordeel en verdoemenis strekke; maar dat hem een krachtig behoed- en geneesmiddel zoo wel naar ziel als lichaam moge zijn.

De H. Communie.

Het derde voornamen deel der H. Mis.

Voor dat de Priester het lichaam en bloed des Heeren nuttigt, knielt hij eerst voor hetzelfde eerbiedig neder; daarna neemt hij de H. Hostie tusschen den duim en voorsten vinger der linkerhand, zeggende: *Ik zal het hemelsche brood aanvaarden en den naam des Heeren aanroepen*. Zich voorwaarts

gebogen houdende, slaat hij met de rechterhand drie-
maal op de borst naar het voorbeeld van den ootmoe-
digen tollenaar, en belijdt telkens zijne onwaardig-
heid, zeggende met den Hoofdman: (1) *Heer ik*
ben niet waardig, dat Gij ingaat onder mijn dak, maar
spreek alleen één woord en mijne ziel zal gezond worden.

Vr. *Waarom spreekt de Priester de eerste vier woor-*
den met wat luider stem, en waarom wordt daarbij gescheld?

A. Om de opmerkzaamheid van het volk tot dit
voornaam deel der Mis te bepalen, en opdat allen
de H. Mis hooren, en niet tot de H. Communie
naderen, ten minste een vurig verlangen mogen
hebben om geestelijker wijze te communiceren.

Voor dat de Priester de H. Hostie nuttigt, zegt
hij: *Het lichaam van onzen Heer JESUS CHRISTUS be-*
ware mijne ziel ten eeuwigen leven. Amen.

Voor de nuttiging uit den kelk: *Wat zal ik den*
Heer wedergeven voor al wat Hij mij verleend heeft?
Ik zal den kelk der zaligheid nemen en den naam des
Heeren aanroepen. Al lovende zal ik den Heer aan-
roepen en ik zal van mijne vijanden bevrijd zijn. Den
kelk willende nuttigen, zegt hij: Het bloed van on-
zen Heer JESUS CHRISTUS beware mijne ziel ten eeuwigen
leven. Amen

Na de nuttiging bidt hij om de heilzame vruchten
daarvan, en dat er geen zondevlek bij hem moge
overblijven.

„Deze nuttiging van het lichaam des Heeren kan
„ons herinneren, hoe dit H. Lichaam van het kruis
„genomen en in een graf is nedergelegd.”

Nadat de Priester genuttigd heeft, deelt hij de
H. Communie onder de geloovigen uit, wanneer er
onder hen zijn, die deze verlangen; zoo als in de
negende les verklaard is.

Als de Priester nu den kelk met wijn en water

(1) Zie negende les.

gezuiverd heeft en weder bedekt, wordt het boek naar de linkerzijde van het altaar terug gedragen, hetwelk ons den geheimrijken zin kan aangeven dat het joodsche volk, hetwelk in den beginne het Evangelie verworpen heeft, (waarom dit van hen genomen en tot de Heidenen is overgebracht,) op het einde der wereld hetzelfde zal aannemen.

De Priester, zich tot de linkerzijde van het altaar keerende, leest de Communie, welke bestaat uit eenige vreugde versen, aan de H. Schrift ontleend.

„Onder deze kan men zich voorstellen, hoe CHRISTUS tot vreugde der geheele wereld, van den dood „verrezen is.”

De Priester keert zich tot het volk, zeggende : *de Heer zij met u. Antw. En met uwen geest.*

„Verbeeld u hoe de Zaligmaker na zijne verrijzenis zich vertoonde aan zijne Apostelen, en hun den vrede wenschte.” Als de laatste Collecte of *Post-communie* gelezen wordt, welke bestaat uit eene of meer gebeden tot dankzegging, zoo herinnert u „hoe „CHRISTUS nog 40 dagen na zijne verrijzenis op de „aarde verkeerde met zijne leerlingen, sprekende met „hen over het rijk Gods.”

De Priester wendt zich nu tot het volk, zeggende : *de Heer zij met u. Antw. En met uwen geest.*

Waarna hij zingt; *Ite Missa est*, dat is *gaat het Offer is volbracht.*

„Bedenkt hoe CHRISTUS in het bijzijn der Apostelen ten hemel voer.”

Nu mag het volk weggaan, hetwelk de woorden *ite missa est*, beduiden; dewijl de offerande voltrokken is, doch voor het vertrek van het volk, bidt de Priester nog eerst, nadat hij zich tot het altaar gekeerd heeft, met half nedergebogene houding, het volgende gebed, waarna hij het volk zegent en het laatste Evangelie leest.

Gebed.

Laat, o H. Drievuldigheid! dit werk mijner dienstbaarheid U aangenaam wezen, en vergun dat deze offerande welke ik, onwaardige, voor de oogen uwer Majesteit heb opgedragen, U behagelijk zij, en mij en allen, voor welke ik ze opdragen heb, door Uwe ontferminge, voordeelig. Amen.

Hierna knielt het volk om den zegen des Priesters te ontvangen. Hij strekt zijne handen hemelwaarts om te beduiden, dat hij dien zegen eerst van den hemel smeekt, zeggende: *U zegene de almachtige God (en zich tot het volk wendende en over hen het kruisteecken makende), de Vader, de Zoon en de H. Geest. Antw. Amen.*

„Terwijl de Priester den zegen over het volk „spreekt, herinnert u, hoe CHRISTUS den H. Geest „over de Apostelen heeft gezonden.”

Hier valt te bemerken, dat velen van het volk ten onrechte bij den priesterlijken zegen opstaan, men sta niet eerder op dan na den Priesterlijken zegen, om dezen dus knielende te ontvangen, en daarna het Evangelie (hetwelk gemeenlijk uit het eerste hoofdstuk van JOHANNES genomen wordt) staande te hooren.

Bij de woorden op het laatste van dit Evangelie van JOHANNES: *en het Woord is vleesch geworden*, kniele men met den Priester of buige zich met diepen eerbied, uit gevoel van liefde, dankbaarheid en aanbidding jegens het geheim der menschwording, waarin de Zoon Gods, het eeuwige Woord des Vaders ter onzer verlossing het vleesch in de menschelijke natuur heeft aangenomen.

Op het einde spreekt de Dienaar in den naam van het volk: *Gode zij dank!*

NASCHRIFT.

Nuttige Wenken.

PAST. Bij het Mis hooren, kinderen! en het bijwonen van andere godsdienst-oefeningen, treft men hier en daar misbruiken aan, waarop ik u nog bijzonder wil oplettend maken, opdat gij ze omzigtig vermijdet.

Men ziet sommige lieden, voor het aanvangen van den dienst, voor de kerk staan blijven tot dat de Dienst begint. Volgt zulk gebruik nooit na, maar gaat zonder vertoeven zedig de kerk binnen naar uwe bidplaats; den overigen tijd voor den Dienst kunt gij met nut tot een voorbereidingsgebed besteden.

Als gij in de kerk komt terwijl de Priester, met het Allerheiligste Sacrament, den zegen geeft of bereid staat om die te geven, zoo knielt dadelijk neder, zonder verder de kerk in te gaan, tot zoo lang die zegen gegeven is, en daarna vervoeft u op uwe bidplaats. Het is oneerbiedig, als men, onder den zegen, de kerk inkomende tot naar zijne bidplaats doorgaat: dit stoort den vereischten eerbied en de heilige stilte.

Men ziet ook sommige personen in de kerk, bij het inkomen, elkander groeten of eerbetuigingen bewijzen, vóór dat zij hunne hulde voor het kruisbeeld op het altaar, of voor het allerheiligste Sacrament, daarin geplaatst, afgelegd hebben. Volgt nimmer zulke misbruiken na, maar richt uwe eerste eerbewijzing tot uwen Goddelijken Heiland. Het ware te wenschen dat alle andere persoonlijk eerbetuigingen of begroetingen binnen de kerkmuren van een' iegelijk, werden achtergelaten, tenzij bij het

uitgaan die ontmoeting van den eenen of anderen vreemdeling daar aanleiding toe gave.

Blijft niet aan de ingangen van de Kerk of nabij de kerkdeur staan, om daar de H. Godsdienst bij te wonen; ja moogt gij geene eigene bidplaats, ofsoms geene eigene plaats hebben, gaat dan tot de meestgeschikte plaats die voor u open is, om daar zonder door anderen, die in- of uitgaan, verstoord te worden, met stille aandacht Mis te kunnen hooren: want nabij de kerkdeuren ziet men de meeste onzedigheid.

Zijt gij op uwe bidplaats om daar met aandacht Mis te hooren, of uwe aanbidding te doen, dan doet het zeer veel af, welke houding gij aanneemt. Is uwe houding van lichaam, uwe richting van handen, voeten, oogen en hoofd van het begin tot het einde geheel eerbiedig, stil en ingetogen, dan sticht gij anderen, terwijl uwe inwendige godsvrucht wordt opgewekt; het tegendeel verstroot u zelve en ontsticht anderen.

Gaat nimmer uit de kerk voor, onder, of dadelijk na het geven van den zegen, maar wacht altijd zoo lang, dat het allerheiligste Sacrament eerst is weggezet; het tegendeel is eene laakbare oneerbiedigheid.

Gaat, zonder de uiterste noodzakelijkheid nimmer uit de preek. Het eerbiedig aanhooren van Gods heilig woord moet u altijd dierbaar zijn; leest onder de preek in geen boek, maar vestigt dan uwe aandacht alleen op Gods woord. Die uit de preek gaan, en wel somtijds voor de kerk op straat, of op weg, staan blijven zijn verachters van Gods heilig woord.

Als gij de Mis hoort, ziet toe of het allerheiligste Sacrament onder de Mis ter openbare aanbidding is uitgesteld. Zoo ja, dan blijft gedurende de Mis, buiten het opstaan bij het Evangelie, op uwe knieën zitten bidden, uit eerbied voor JESUS lichamelijke

tegenwoordigheid ; ook zit niet achterwaarts op de zitbanken, tenzij gij om gemis van lichaamskrachten, zoolang niet knielen kunt.

Wanneer het Allerheiligste Sacrament onder de Mis, niet is uitgesteld : blijft dan ten minste , van de Consecratie af tot de nuttiging des Priesters, altijd knielende, om den Zaligmaker onder de gedaanten van brood en wijn op het altaar tegenwoordig, knielend aan te bidden ; ook behoorde men de gebeden bij de opoffering en die na den *Sanctus* in den Canon verricht worden, met gebogene knieën te doen.

Wel niet overal, doch in sommige kerken ziet men hoe velen van het volk zich onder de Mis zoo zeer tot het zitten op de banken bepalen, dat zij bijna niet op hunne knieën vallen tenzij onder het schellen bij de *Consecratie* en bij het *Domine non sum dignus*, waarna zich terstond weder nederzetten, en bij dit op en neder gaan zitten, nog dikwijls geraas of gestommel veroorzaken. Wacht u, kinderen ! voor dergelijke onzedige houding onder het Allerheiligste en aanbiddelijke Misoffer.

O hoe wenschelijk ware het dat de huisoversten anderen daarin met een eerbiedig en stichtend voorbeeld voorgingen, en dikwijls lettenden op het gedrag van hunne huisgenooten, hoe zij de heilige Godsdienst bijwonen, ten einde hunne gebreken daarin te verbeteren. Hoe vele slapers, gapers of kijkers die met hunne oogen zoo oneerbiedig om- en rondzwieren, of ergeren, verdienen niet, om hunne onzedige houding in de kerk eene dergelijke of wel dikwijls herhaalde berisping.

IMPRIMATUR.

ZWOLLAE, hac. 3 Nov. 1888.

OTTO ANT. SPITZEN,
CAN. LIBR. CENS.

INHOUD.

BLADZ.

EERSTE LES.

Ceremonien	7
Teeken van het H. Kruis	9
Wijwater	11

TWEEDE LES.

Gewijde Asch op Assche-Woensdag	14
Gewijde Palm op Palm-Zondag	15
Gewijde Kaarsen op Lichtmis	16

DERDE LES.

Beelden des Heilands en der Heiligen	17
Reliquiën, Heiligdom	21
Altaarsteen	22

VIERDE LES.

Veertigdaagsche Vaste	24
Quatertemperdagen	25
Vigiliën, Kruisdagen	26
St. Marcusdag, Advents-Vaste	27

VIJFDE LES.

Bedekking der kruisen op Passie-Zondag	28
Witte Donderdag, Het H. Graf.	29

	BLADZ.
Houten ratel	30
Goeden Vrijdag	31
Ontblooting van het Kruis, deszelfs vereering	32

ZESDE LES.

Paasch-avond	34
Nieuw vuur.	34
Paasch-vuur.	35
Paasch-kaars	36
Doopwater	38

ZEVENDE LES.

De H. Doop	39
Ceremoniën voor den Doop	41
» bij het Doopen	42
» na het Doopen	44

ACHTSTE LES.

Vormsel	46
-------------------	----

NEGENDE LES.

Het Allerheiligste Sacrament des Altaars	49
Gedrag en houding der Communicanten	52
Beker na de Communie.	53
Ciborie, Venerabel, Zegen	54
Kerklamp	57

TIENDE LES.

Offerande der H. Mis	58
Kaarsen	59
Wierook	60
Schellen	61
Misdienaars, Kerksieraden, Inwijding der Ker-	

BLADZ.

ken	61
Misgewaad	62
Latijnsche taal	65

ELFDE LES.

Biecht	66
------------------	----

TWAALFDE LES.

H. Oliesel	70
Voorbereiding in het vertrek van een zieken	72
Toediening van het H. Oliesel	74

DERTIENDE LES.

Beaarding der dooden	76
Gelui der klokken	79
Gewijde Kerkhoven	79
Gedachtenis der overledenen op den derden, zevend en dertigsten dag, Jaardagen .	80

VEERTIENDE LES.

Huwelijk	81
Huwelijks proclamatiën	82
Trouwring	83
De Zegening der Kraamvrouwen	85

VIJFTIENDE LES,

De Rozenkrans	88
De Engel des Heeren	92
Vesper	94
Gewone Gebeden	95

VERKLARING VAN DE HEILIGE MIS.

Begin der Misse	99
Introïtus	100

	BLADZ.
Kyrie Eleison, Gloria in Excelsis	101
Dominus Vobiscum, Collecten	101
Epistel, Graduale, Alleluja	103
Het Evangelie	104
Opoffering	105
Præfatie.	108
De Canon	110
Memento	111
Consecratie.	112
Memento	114
Nobis quoque Peccatoribus	115
Pater Noster	116
Agnus Dei.	117
Communie	118
Gebed	121
Naschrift	122

ADZ.

101

101

103

104

105

108

110

111

112

114

115

116

117

118

121

122